

od leta
1895

PLANINSKI vestnik

Revija za ljubitelje gora
glasilo Planinske zveze Slovenije

103. letnik
December 2003

12

**Slovenke na
vrhovih, višjih
od 7000 metrov**

cena 700 SIT

Dan v samoti
zasnežene Radovne

Potepanje
po Novi Zelandiji

Intervju:
Marko Prezelj

Zeus se je nekoliko namrščil, a luknja v oblakih je dovolj velika, da se splazimo do vrha.
Klasičen vzpon na klasično goro - Olimp, Mitikos, 2.917 metrov.

PRIVOŠČITE SVOJIM NOGAM NAJBOLJŠE!

Tudi Meindlova obutev ima svojo klasiko – model Island Pro. V desetletju kar je Island Pro na tržišču, ga je obulo že več kot pol milijona kupcev, prejel pa je tudi številne nagrade na specializiranih sejmih. Model, ki je na tržišču letos, seveda ni isti kot pred desetimi leti, saj ga pri Meindlu ves čas izpopolnjujejo s svojimi inovacijami.

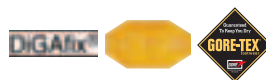
ISLAND PRO IN ISLAND LADY

zunanj material: usnje nubuk
notranji material: goreteks®
ležišče noge: Air-Active® drysole
podplat: Vibram® - Meindl Multigriff®
teža: 845 gr (št.8)

MEINDL

Bridgedale®

PRIPOROČENE NOGAVICE:
BRIDGEDALE GTX SUMMIT

PRODAJNA MESTA MEINDL

Ljubljana: POHODNIK
TOMAS SPORT (City Park,
Čopova, Mestni trg)
HERVIS (Vič, City Park)
ELAN (Rudnik)
ANNAPURNA WAY

Kamnik: ELAN
Škofja Loka: ELAN

Kranj: ELAN
HERVIS

Bled: KOALA SPORT

Kranjska Gora: KEJŽAR

Maribor: HERVIS

Celje: HERVIS

Trbovlje: BOGO ŠPORT

Nova Gorica: ELAN

PRODAJNA MESTA BRIDGEDALE

Vse trgovine: ELAN
HERVIS
SPORT 2000
TOMAS SPORT
PROMONTANA
ALP KOMERC

IN

Ljubljana: POHODNIK
ANNAPURNA WAY

Kranjska Gora: KEJŽAR

Kobarid: SPORTLAND

Trbovlje: BOGO ŠPORT
GOLTES

Ekskluzivni zastopnik in distributer blagovne znamke MEINDL v Sloveniji je podjetje LOGOS TREND, d. o. o. / www.logos-trend.si

tel.: 01 / 83 11 665 / logos.trend@k2.net

... vselej z vami.

Elektro Ljubljana
JAVNO PODJETJE ZA DISTRIBUCIJO ELEKTRIČNE ENERGIJE, D.D.

Slovenska cesta 58, 1516 Ljubljana
tel.: 01 230 40 00, faks: 01 231 25 42
www.elektro-ljubljana.si, info@elektro-ljubljana.si

IZDAJATELJ IN ZALOŽNIK:

Glasilo Planinske zveze Slovenije
ISSN 0350-4344
Izhaja enkrat na mesec, julija kot dvojna številka. Planinski vestnik objavlja izvorne prispevke, ki še niso bili objavljeni nikjer drugje.

NASLOV UREDNIŠTVA:

Planinska zveza Slovenije
Uredništvo Planinskega vestnika
Dvorčakova ulica 9, p. p. 214
SI-1001 Ljubljana
tel. 01 4345686
faks 01 4345691
e-pošta: pv@pzs.si
<http://www.planinskivestnik.com>

Vladimir Habjan

(odgovorni urednik)

UREDNIŠKI ODBOR:

Marjan Bradeško, Marjeta Keršič – Svetel, Andrej Mašera, Mateja Pate, Emil Pevec (tehnični urednik), Andrej Stritar (namestnik odgovornega urednika), Tone Škarja, Adi Vidmajer

LEKTORIRANJE:

Katarina Minatti, Tinka Kos, Mojca Volkar

ZASNOVA IN OBLIKOVANJE:

Kojetaj, d.o.o.

PRIPRAVA ZA TISK:

Studio CTP, d.o.o.

TISK:

DELO tiskarna, d.d.

NAKLADA: 5100

Prispevke, napisane z računalnikom, pošiljajte natisnjene in po elektronskem mediju na naslov uredništva ali na elektronski naslov. Poslanih prispevkov ne vračamo. Številka transakcijskega računa PZS je 05100-8010489572, odprt pri A banki, d. d., Ljubljana. Naročnina: 6950 SIT, 50 EUR za tujino, posamezna številka 700 SIT. Članarina PZS za člane A vključuje naročnino. Reklamacije upoštevamo dva meseca po izidu številke. Ob spremembi naslova s tiskanimi črkami navedite tudi stari naslov. Upoštevamo samo pisne odgovore do 1. decembra za prihodnje leto. Mnenje avtorjev ni nujno tudi mnenje uredništva. Kopiranje revije ali posameznih delov brez soglasja izdajatelja ni dovoljeno. Uredništvo si pridržuje pravico do objave ali neobjave, krajsanja, povzemanja ali delnega objavljanja nenaročenih prispevkov v skladu s svojo uredniško politiko in prostorskimi možnostmi.

Naslovnica: Zima pod Koglom
(foto: Marko Prezelj)

»Ne zamudite enkratne priložnosti«

Piše: Vladimir Habjan

Spet je minilo leto. Za planinsko organizacijo je potekalo v luči praznovanja visoke obletnice. Mi smo ji sledili, kolikor smo le mogli. No, »za zgodovino« bo. Tudi naša stodeseta obletnica se bliža: 8. februarja 1895 je namreč izšla prva številka Planinskega vestnika! Še malo, pa bomo tam. Vam je sploh znano, da je Planinski vestnik najstarejša planinska revija na svetu z rednim mesečnim izhajanjem?

Letos je uredništvo doživelo precej manj »pretresov« kot lani. Upam, da zaradi tega ne bomo zapadli v rutino. Nekatere dane obljube nam je uspelo uresničiti, nekaterih pa žal ne. Opravičujem se vsem avtorjem, ki so morali na objavo čakati toliko časa - razlog je preprost: pomanjkaje prostora. Prejeli smo precej pohval in tudi kritik. Vabim vas, da nam jih še pošljate. Razumljivo, da jih je bilo največ na račun vsebine. Kaj naj povem v svoj/naš zagovor? Žal vsebina ne more biti takšna kot v starih časih, kot bi želeli nekateri. Časi so vendar tako drugačni, da primerjava ni več možna. Danes so aktualne vsebine planinstva drugačne kot nekoč - tudi takšne, da niso vsem pogodu. Kdo pa naj bo »avantgarda«, če ne Planinski vestnik?

Čeprav je poglavitna naloga uredništva priprava revije, ne moremo mimo razmišljanja o naročnikih. Lani smo jih precej pridobili, predvsem pa smo ustavili upadanje njihovega števila. Letos nam jo je zagodlo določilo organizacije, da se vsi člani A iz leta 2002, ki niso podaljšali članarine v letu 2003, po letošnjem februarju izbrisejo iz evidence naročnikov. No, vse izgubljenе, in teh ni bilo tako malo, smo potem lovili vse leto, pa še nismo vseh

ulovili. Sicer pa je za število naročnikov značilna velika fluktuacija; to je posledica prenavljanja vsebine. Saj še veste, da si je uredništvo zadalo nalogo, da Planinski vestnik postane revija vseh ljubiteljev gora in ne samo članov planinske organizacije? Število naročnikov za slovenski prostor niti ni tako majhno, vseeno pa je glede na več kot desetkrat tolikšno število članov v planinski organizaciji (pre)majhno. Zato smo v uredništvu podobno kot v začetku leta 2002 dali pobudo za skupno akcijo: vsem članom bomo ob plačilu članarine izročili vabilo, naj postanejo naši naročniki. Rezultat takšne akcije v petdesetih letih je bila podvojitev naročnikov. To je najlažji način, da postanemo še boljše revija!

V tokratni številki smo nadoknadili pomanjkanje intervjujev za vso letošnjo sezono. Upamo, da boste uživali v branju. Naj končam s pisnom bralca. Nam že znanega...

Spoštovani gospod urednik!

Ne zamudite enkratne priložnosti. Moja pesem Nekoč se je dečku sanjala je bila v vašem glasilu objavljena štirikrat. Sedaj pa je na potezi Maja Lokar. Njena pesem Macesen je bila prvič objavljena v dvojni številki 7-8 na strani 24, drugič (seveda ista) že v naslednji, 9. številki na strani 22. Samo še dvakrat jo objavite, pa si bova z Majjo stisnila roke. Če jo boste trikrat, me bo pa »prešišala«. Pa brez zamere.

Z lepimi planinskimi pozdravi,
Zvonko Čemažar

Spoštovani Zvonko! Veseli smo vaših duhovitih pisem, pa čeprav nas opozarjajo na naše napake. Po najboljših močeh se trudimo, da nam ne bi ušla vnovična objava iste pesmi, pa se nam to tu in tam vseeno zgodi. Za zdaj niste ogroženi, še vedno ste rekorder. Oglasite se še kaj!

Tudi vi, bralci.

Pa srečno v letu 2004!

Vaš urednik

4-12

AKTUALNA TEMA

Slovenke na vrhovih, višjih od 7000 metrov (4)

Najbolj mi je bilo všeč skalno plezanje (8)

Slava Suhač: 7350 m

Bile smo odlična ekipa (10)

Lidija Honzak:
7495 m

Mateja Pate, str. 4, 8, 13
Barbara Žižič, str. 10, 18

13-20

AKTUALNA TEMA

Po prvenstveni smeri gor, s padalom dol (13)

Vlasta Kunaver:
7120 m

Najtežje je bilo v Nosu (15)

Marija Štremfelj:
8848 m

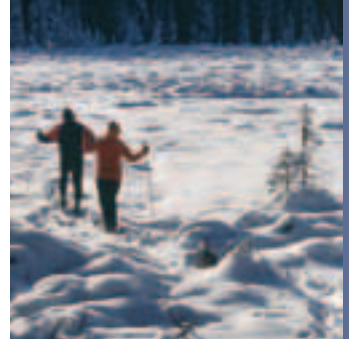
Ves čas sem naglas »guncala afne« (18)

Petra Vladimirov:
7134 m

Mateja Pate, str. 4, 8, 13
Vladimir Habjan, str. 15
Barbara Žižič, str. 10, 18

21-37

PLANINSTVO

Smučine ob reki (21)

Zimski dan nad Logarsko dolino (24)

Dežela dolgega belega oblaka (27)

Gore - Fotografija - življenje (31)

Veš da (34)

Slikovna uganka (36)

Mare Cestnik, str. 21
Silvij Morojna, str. 24
Aljoša Dornik, str. 27
Aljoša Rehar, str. 31
Tadej Kosmačin, str. 34
Andrej Stritar, Dušan Rajgelj, str. 36

NAŠA SMER

47-49

Bela peč nad Lomom

NOVICE IZ VERTIKALE

50-51

Dolomiti in Tri Cine

Šola v Manangu

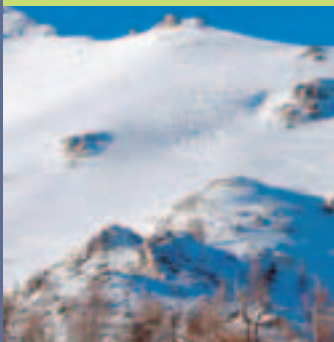
PISMA BRALCEV

52

Dobronamerna kritika Vzdrževanje planinskih poti

38

IZLET

Viševnik in sosedje (38)

Oblegan zimski dvatisočak

Na srečo imamo pri nas nekaj dvatisočakov, ki tudi pozimi niso pretrd oreh in jih lahko obiščemo brez zapletenih in zelo zahtevnih alpinističnih dejanj. Taka je skupina vrhov nad Rudnim poljem na Pokljuki z Viševnikom na čelu.

Andrej Stritar

39–40

ŽIVLJENJE GORA

Diagonale TNP (39)

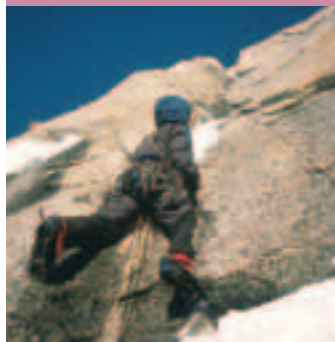
Bi Aljaž danes kupil kar cel park?

Znanstvena skupnost je pod humanističnim pokroviteljstvom ZRC SAZU na znanstvenem in strokovnem posvetu z naslovom Triglavski narodni park ugriznila v kisló jabolko, ki nam ga je - državljanom in prebivalcem Slovenije - nastavila ozka interesna skupina.

Borut Peršolja

41–45

INTERVJU

Ljubitelj inženirstva (41)

Intervju z Markom Prezljem

Njegov prodor je bil leta 1991 z vzponom (opravił ga je z Andrejem Štremfljem) po južnem razu na Južni vrh Kančendzenge (8472 m), ki ga poznavalci uvrščajo med najboljše himalajske vzpone vseh časov.

Tomaž Jakofčič

LITERATURA

52-54

Plezališča brez meja

Snežna pobočja od morske gladine do skrajnih vrhov

NOVICE IN OBVESTILA

54-64

Mednarodno srečanje PZS in HPS

Seja YC UIAA v Sloveniji

Jubilej PD dr. Gorazda Zavrnik

Slovenke na vrhovih, višjih od 7000 metrov

Naša pogumna dekleta

Besedilo: Mateja Pate

*Petra Vladimirov na Piku Razdelnaja,
zadaj tadžikistanski Pamir (foto: Mateja Pate)*

Preden se dotaknemo zgodovinskega ozadja osvajanja visokih gora s strani slovenskih alpinistk, bi radi pojasnili naslednje: Za mejo 7000 m smo se odločili iz povsem praktičnih razlogov; v pravi mali poplavi Slovenk, ki so v preteklosti stale na vrhovih pet-, šest- in več-tisočakov, bi se bilo stvari brez neke ločnice zelo težko lotiti. Seznam je dolg, vsak vzpon je po svoje zanimiv in izbira sogovornic bi bila pretrd oreh. Kako izbrati med petimi alpinistkami, ki so stale na vrhu Aconcague (6959 m) ali med desetimi, ki so se razgledovale z vrha Huascarana Sur (6768 m)? Nad 7000 m se seznam precej razredči. Po podatkih, ki jih je na svojih spletnih straneh GORE...LJUDJE (gore-ljudje.net) zbral dolgoletni kronist slovenskega alpinizma Franci Savenc, je na vrhovih, višjih od 7000 m, stalo 17 Slovenk. Tudi izbira med petnajstimi še živečimi kandidatkami za pogovor ni najlažja stvar, saj je nemogoče objektivno ovrednotiti njihove uspehe in jih označiti kot edine vredne objave v Planinskem vestniku. Z veseljem bi se posvetili vsaki izmed tistih, ki so se povzpele na sedem- in osem-tisočake, če bi nam to omogočal skopo odmerjen prostor za aktualno temo. Ker pa to žal ni mogoče, smo bili prisiljeni narediti še končni izbor; po premisleku smo se odločili za pogovor z Marijo

Štremfelj, najuspešnejšo slovensko Himalajko; z Lidijo Honzak, članico prve jugoslovanske ženske odprave; s Slavo Suhač kot drugo Slovenko nad 7000 m; z Vlasto Kunaver, ki je poletela s padalom z vrha Trisula ter s Petro Vladimirov, ki je v letošnjem letu kot članica komercialne odprave stala na Piku Lenin.

Prva Slovenka na sedemtisočaku je bila pokojna Barbka Lipovšek – Ščetinin, ki je leta 1967 z možem Petrom prečila desetkilometrski greben pamiškega Pika Lenin (7136 m). Deset let po »Leninu« je sledil drugi »slovenski ženski« sedemtisočak - Slava Mrežar (por. Suhač) se je povzela na zahodni vrh Nošaka (7350 m) v Hindukušu. Leta 1982 je pokojna Marija Frantar – Mariča vodila prvo jugoslovansko žensko odpravo v Pamir. »Pamir se nam je za žensko odpravo in za začetek zdel najbolj primeren, predvsem glede organizacije, s katero tu ni pravzaprav nikakršnih težav. Poleg tega je to vreme močno stabilno, predvsem poleti ni pričakovati večjih in daljših poslabšanj. Gorovje je tudi dovolj visoko in pravzaprav idealno za začetnika, ki se prvič sreča s tako višino in njenimi težavami,« je izbiro cilja v Planinskem vestniku (7/1983) opisala Mariča. Odprava je bila uspešna – sedem od osmih članic je stopilo na Pik

Slovenke na vrhovih nad 7000 m

Ime in priimek	Gora	Leto
Barbka Lipovšek - Ščetinin	Pik Lenin (7134 m)	1967
Slava Mrežar (Suhač)	Zah. vrh Nošaka (7350 m)	1977
Marija Frantar	Pik Komunizma (7495 m)	1982
Lidija Honzak	Pik Komunizma (7495 m)	1982
Irena Komprej	Pik Komunizma (7495 m)	1982
Irena Markuš	Pik Komunizma (7495 m)	1982
Lidija Painkiher	Pik Komunizma (7495 m)	1982
Marija Štremfelj	Pik Komunizma (7495 m)	1982
Marija Štremfelj	Broad Peak (8051 m)	1986
Vlasta Kunaver	Trisul I (7120 m)	1987
Marija Štremfelj	Everest (8848 m)	1990
Marija Frantar	Nanga Parbat (8126 m)	1990
Mira Zorič	Pik Korženevskaja (7105 m)	1990
Katarina Trontelj	Pik Korženevskaja (7105 m)	1990
Marija Štremfelj	Čo Oju (8201 m)	1995
Petra Vladimirov	Pik Lenin (7134 m)	2003
Irena Mrak	Nošak (7492 m)	2003

Komunizma (7495 m). To je dalo zagon drugi jugoslovanski ženski odpravi, ki je leta 1986, prav tako pod vodstvom Mariče, odpotovala v Nepal. Cilj - JZ greben Južne Anapurne (7219 m). »Same smo bile popolnoma brez himalajskih izkušenj – in nedvomno je to imelo posledice pri izbiri cilja. Tudi poznavalcem Himalaje je bilo težko svetovati določen vrh, določeno smer. Delno zato, ker verjetno sami v primeru neuspeha niso hoteli imeti nobene odgovornosti, delno pa zato, ker niso vedeli, kaj me pravzaprav želimo. Tudi me same smo nihale med tem, ali naj splezamo na enega »lažjih« osemtisočakov ali izberemo nekoliko težjo smer na enega od himalajskih sedemtisočakov. Nazadnje je nekako pretehtalo drugo.« Tako je Mariča utemeljila izbiro cilja v članku Boj na jugozahodnem grebenu Južne Anapurne v Planinskem vestniku (8/1986). Po 69 dneh, od tega 41 preživetih v baznem taboru (le štirje dnevi so bili brez padavin), se je odprava vrnila brez vrha, z napetimi 3500 m fiksni vrvi in doseženo višino nekaj čez 6100 m. »Grebena je tehnično precej zahteven, vendar težave same po sebi niso bile tako hude, da jim ob lepem vremenu ne bi bile kos. Če bi bilo tu vreme tako stanovitno kot je npr. v Pamiru, bi nedvomno uspele,« je še zapisala Frantarjeva. Še istega leta je »padel« prvi osemtisočak za slovenske alpiniste: Marija Štremfelj se je povzpela na Broad Peak (8051 m) v Karakorumu. Leto kasneje je Vlasta Kunaver postavila svetovni ženski rekord v jadralnem padalstvu, ko si je sestop v bazo skrajšala s poletom z vrha Trisula I (7120 m). Leto 1990 je minilo v znamenju dveh velikih dosežkov slovenskih alpinistk: Marija Štremfelj je stopila na vrh Everesta (8848 m), Marija Frantar pa se je povzpela na Nanga Parbat (8126 m) po zahtevnem Schellovem grebenu. Istega leta beležimo tudi vzpon dveh alpinistk, Mire Zorič in Katarine Trontelj, na Pik Korženevskaje (7105 m) v Pamiru. Leta 1995 je bil osvojen zaenkrat zadnji osemtisočak za Slovenke, Čo Oju (8201 m), na katerega vrh je stopila Marija Štremfelj, ki je s tremi osemtisočaki v svoji zbirki najuspešnejša slovenska Himalajka. Sledil je osemletni premor, letos pa je klub »7000 +« dobil še dve članici, Ireno Mrak, ki je na odpravi, organizirani pod okriljem organizacije Mountain Wilderness International, stopila na vrh Nošaka (7492 m), ter Petro Vladimirov, ki se je v okviru

Članice 1. jugoslovanske ženske odprave (Pik Komunizma 1982): Lidija Honzak, Irena Komprej, Irena Markuš, Ana Mažar, Lidija Painkiher, Marjana Šah, Marija Štremfelj, Marija Frantar.

Članice 2. jugoslovanske ženske odprave (Južna Anapurna 1986): Marija Frantar, Nives Boršič, Maja Dolenc, Irena Komprej, Vlasta Kunaver, Danica Mlinar, Ana Mažar, Mira Uršič, Sanja Vranac.

komercialne odprave pod vodstvom Vikija Grošlja povzpela na Pik Lenin (7134 m).

S tem je kratek zgodovinski oris končan. Za konec naj velja povabilo, da vse tiste, ki svojih vzponov na vrhove, višje od 6000 m, še niste sporočile Franciju Savencu (franci.savenc@planid.org), to storite, da bo seznam čim bolj popoln. ◉

Andrej in Marija Štremfelj – prva zakonca na Everestu (foto: Janez Jeglič)

Najbolj mi je bilo vseč skalno plezanje

Slava Suhač: 7350 m

Pogovarjala se je Mateja Pate
Fotografije: arhiv Slave Suhač

Slava Suhač je bila za pokojno Barbko Lipovšek – Ščetinin druga slovenska alpinistka, ki je v gorah preseгла 7000 m. Leta 1977 je stala na vrhu Nošaka v Hindukušu. Pred tem je bila njena najvišja dosežena točka Mont Blanc. Danes se Slava, profesorica športne vzgoje, s plezanjem ne ukvarja več, vendar je vsa družina »obsedena z naravo«, kot pravi. V gorah jo boste srečali le, če se boste odločili za manj znane in obljudene poti, ferate ter brezpotja.

Kakšni so bili vaši plezalni začetki?

Kot otrok sem živela v Šentvidu, v sosednjih Guncljah pa Grošelj in Cedilnik, ki sem ju seveda poznala. Praktično vsako popoldne sem bila v Turncu, potem pa sem se – še v gimnaziji – včlanila v Alpinistični odsek Ljubljana – Matica. Plezanje me je neverjetno potegnilo. Spominjam se alpinističnega tečaja v Vratih, ki so ga vodila slavna imena takratnega alpinizma. Prva plezalna tura naj bi bila po grebenu, ki je prav lahek, na Dolkovo špico. Meni, ki sem pred tem že nekaj plezala, se je zdelo zamalo, da nas bodo peljali v tak »šoder«, zato sva z Goranom Rabičem iz Mojstrane zjutraj dobesedno ušla plezat po svoje, v Triglav. Tam sva se zaplezala v Črni graben, on je padel, natrgala sva vrv in potem vsa prestrašena le nekako našla prehode in sestopila v dolino. Tam je vmes seveda že zavladala panika, saj živi duši nisva črhnila besede o najinih načrtih ... Seveda so nama jih po prihodu v tabor pošteno napeli in to me je streznilo, spoznala sem, da sem naredila nekaj zares narobe. Kasneje sem preplezala veliko klasičnih smeri v naših gorah, pa tudi v Dolomitih in v Franciji.

Plezali ste ne samo z moškimi, temveč tudi z ženskami, kar je bila v tistih časih redkost.

Takrat v alpinizmu ni bilo veliko žensk; na Matici ni bilo nobene, ki bi se s plezanjem tako resno ukvarjala kot jaz. Z vzponi v ženskih navezah sem začela po obisku srečanja RHM (rendez vous hautes montagnes) v Dauphineji; pokojna Nadja Fajdiga nas je zbobnala skupaj in tako nas je osem šlo v Francijo. Tam smo se zblížale in nato začele plezati med seboj; jaz sem največ plezala z Maričo (Marijo Frantar, op. a.) in Gito Vuga. Na eni izmed teh ženskih plezalnih tur je tudi padla ideja za samostojno žensko odpravo, ki se je potem zgodila leta 1982.

Vendar se je vi niste udeležili?

Ne. Na razpis sem se sicer prijavila, vendar sem potem ostala doma zaradi otroka. Nekako se mi ni zdelo, da bi se preganjala po hribih, doma pa bi me čakala družina. Ko je enkrat prišla na vrsto družina, nisem imela več velike želje po plezanju. Zato kar občudujem tiste, ki plezanja kljub družini niso opustile.

Z vzponom na Nošak ste postali druga Slovenka, ki je posegla po sedemtisočaku. Ste pred tem imeli že kaj izkušenj z višino?

Pravzaprav ne, prej sem bila le na Mont Blancu, vendar sem precej trenirala. Imeli smo tudi skupne priprave po posebnem programu, ki sem ga izdelala, tako da sem morda že kar malo »težila« ostalim članom odprave. Udeležili smo se tudi smučarskih maratonov na Črnem vrhu, Blokah, v Cerkljah ... Lahko bi rekla, da so bili to začetki zares načrtnega treninga. Med aklimatizacijo smo seveda obiskali nekaj okoliških pettisočakov. Z višino nisem imela posebnih težav, mislim, da sem jo celo bolj prenašala kot nekateri drugi.

Kako je prišlo do tega, da ste se udeležili odprave?

Prijavila sem se na razpis. Ravno takrat se je začela kategorizacija, seštevanje točk, ki sem jih imela očitno dovolj, saj sem bila na podlagi oddanih vzponov izbrana. Zdi se mi, da so bile takratne alpinistične avtoritete, npr. Šrauf (Stane Belak, op. a.) in Belač (Marjan Keršič, op. a.), zelo naklonjene temu, da gre na odpravo tudi kakšna žen-

*Na sečanju RHM v Dauphineji
(v sredini Felicitas von Reznicek)*

ska. Sicer pa sem bila zelo pridna, vztrajna, nič mi ni bilo težko narediti za to odpravo.

Kakšni so vaši spomini na odpravo?

Bilo je enkratno, potovali smo z avtomobili in ko je zmanjkalo cest, smo iskali prehode kar po rečnih strugah. Vreme smo imeli vso pot lepo, šotorov nam sploh ni bilo treba postavljati, ves čas smo spali pod milim nebom. Čeprav smo pred odhodom slišali marsikakšno grozno zgodbo o krajih, čez katere smo potovali, nismo imeli na poti nobene slabe izkušnje. Ljudje so bili izredno prijazni. Sicer pa vzpon na Nošak ni bil tehnično zahteven, edina zahtevnejša stvar je bila navpična skalna stopnja na približno 6800 m, čez katero smo si poma-

Med vzponom na Nošak

gali s starimi vrvmi. Marsikakšna smer, ki smo jo zlezli v Franciji, je bila precej težja od Nošaka. Vendar je bila tam pač višina. Imeli pa smo srečo, da je bilo vreme lepo; z vrha smo potem videli, da se približuje monsun.

Povedali ste, da ne plezate več. Ampak z naravo ste pa še povezani?

Ja, pri nas smo vsi obsedeni z naravo. Počnemo veliko različnih stvari, hodimo v hribe, jadramo, smučamo, ena od hčera se ukvarja s športnim plezanjem ... Zanimivo, z vsemi zvrstmi alpinizma, s katerimi sem se ukvarjala v aktivnem plezalnem obdobju (turno smučanje, zimski pristopi, ...) se ukvarjam še danes; izjema pa je skalno plezanje, ki sem ga imela najraje. Moj mož ima še željo po kakšnih peticah ali štiricah, jaz pa ne. Nazadnje sem bila s hčerko v Slovenski Triglavu. Moji hčeri se je zdelo zelo lahko, bila pa je navdušena nad višino smeri, prehodi in drugačnim pristopom kot je pri športnem plezanju. Sem pa opazila, da v steni ni bilo nobene gneče. Bil je čudovit poletni dan, vreme je bilo kot ustvarjeno za plezanje, stena pa prazna. Včasih se nas je ob takih dneh kar trlo v smereh. Izgleda, da zdaj ljudje raje hodijo v plezalne vrtnice. ○

Na turo?

OBLAČILA ZA V GORE

www.vrh-sp.si

TEL.: 04 57 42 777

Bile smo

Lidija Honzak: 7495 m

Leta 1982 je osmerica alpinistk v okviru 1. jugoslovanske ženske odprave odšla v Pamiir in vse, razen Marjane Šah, ki ji je bolezen preprečila vzpon, so se vrnile domov z doseženim vrhom ter se tako vpisale v zgodovino slovenskega alpinizma. V štirih dneh jim je uspelo preplezati 2000 m visoko severno steno po Borodkinovem stebru, prečiti 3 km širok ledeni plato in se nato čez Pik Dušambe povzpeli na najvišji vrh Sovjetske zveze, 7495 m visok Pik Komunizma. Vsak uspeh pomeni bore malo, če se za njim ne skrivajo ljudje in njihove zgodbe. O zgodbi te odprave je pripovedovala Lidija Honzak.

»Osem nas je bilo – same neugnane, zagnane, mlade in fejest punce – za take smo se namreč imele, in gorje tistemu, ki bi si drznil drugače misliti o nas«, je zapisala vodja odprave Marija Frantar. Kako se spominjaš dve desetletji nazaj in takratne ekipe, ki ste jo sestavljale same ženske?

Ko smo se lani ob obletnici dobile na Okrešlju, kjer smo pred dvajsetimi leti skupaj trenirale, smo se prav rade spominjale skupnih dogodivščin ter med drugim ugotavljale, da smo še zmeraj kar »fejest babnice«, ha, ha! Takrat smo bila v izbor za prvo žensko odpravo predlagana dekleta iz zelo različnih vetrov in hudobni duhovi so govorili: »Ah, saj se boste skregale! Še moški se, kaj se ne boste ve, ženske!« Tako smo se potem vse kandidatke skupaj zelo zagreto in resno pripravljale, pozimi smo plezale Direktno v Rinki, pa Frdamane police ... Spominjam se, da sem še tik pred odhodom prebrala Buhlovo knjigo Nanga Parbat in sem si rekla, da dam vse za ta hrib! Osnovni namen odprave je bil, da bi ženske enkrat same pokazale, kaj zmorejo. In ta ideja se nam je zdela krasna! Saj ne, da prej ne bi bilo dobrih alpinistk, to-

odlična ekipa

Pogovarjala se je Barbara Žižič
Fotografije: arhiv Lidije Honzak

da večinoma jih poznamo po vzponih v mešanih navezah. Za idejo, da bi ženske same kaj naredile, je bilo potrebno narediti pravi premik v naših glavah, ki pa se je zgodil kar spontano. Gre namreč za drugačen občutek. Mogoče bi se temu rekla kolegialnost, ne vem ... nekako si z žensko v steni bolj enakovredna. Tudi situacije dojemamo drugače, tiste težke sprejemamo mogoče manj dramatično. In to je meni zelo všeč. Recimo, ženske navadno ob težavah ne ponorimo, ne preklinjamo, ne razgrajamo ... Drugače je, pa tudi drugi štosi so, lušno je. Meni je bilo v hribih z ženskami vedno všeč.

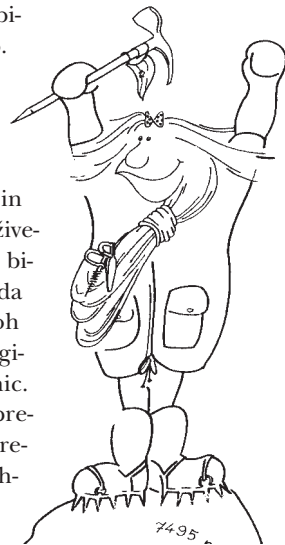
Za prvo odpravo ste izbrale Pik Komunizma – zakaj se je zdel ta najprimernejši in kako je potekal vzpon?

Pik Komunizma (7495 m)

V tem predelu je ta hrib največji izziv, saj mu ni para niti po težavnosti niti po višini. Takrat o Himalaji še nismo razmišljale. Ker je bil to prvi poskus, se je zdelo zelo ugodno, da smo imele urejen prevoz in logistiko. Vseeno pa je bila to pot v neznano. Prav malo podatkov smo imele o tem, kaj nas čaka. Spominjam se, da smo pričakovale v spodnjem delu Borodkinovega stebra zelo krušljivo kamnino, pa nam je zato Maričin Čop'k (Slavko Frantar, op. a.) narezal »feltne«

od zaves, da jih bi lahko zabijale v tisto krušljivo skalo. Tako da smo šle v Pamir s precejšnjim »rešpektom«. Bilo pa je malo zgrešeno, da smo vzele s seboj na hrib samo juho Celestina in Maratonik. S tem naj bi preživele vse te dni na gori in to je bilo tako absolutno premalo, da je bila groza! Da smo sploh prišle gor, smo zadnjo energijo postrgale še iznad trepalnic. To so bili veliki napori, predvsem težki nahrbtniki, premalo kisika ... to si komaj lahko predstavljaš! Pa še lako-to smo tolkle, ha, ha!

Marija Frantar, Irena Komprej, Lidija Markuš, Lidija Honzak, (stojijo) Lidija Painkiher, Marija Štremfelj, Ana Mažar (čepijo) (foto: Marjana Šah)

Z uspešnim pristopom na vrh ste upravičile zaupanje, ki so vam ga namenili doma. Kakšni so bili vtisi?

Bile smo res odlična ekipa. To, da bi cela ekipa brez posebnih težav prišla na vrh, res ni prav pogosto. Mislim, da je razlog tudi v tem, da ženske malo bolje prenašamo višino. Vsaj občutek imam tak, pa do zdaj še nisem ugotovila, da bi bilo kaj drugače. Malo pod vrhom smo druga drugo počakale, potem pa smo skupaj pristopile na vrh. Rusi so nam ob povratku v bazo naredili pravi »špalir«! Smo bile »ta glavne«! Tudi doma smo bile ob vrnitvi deležne velike pozornosti.

Zadnja leta si precej svojega časa namenila mednarodnim srečanjem alpinistk, znanim pod imenom RHM. Kaj pripravljate in komu so ta srečanja namenjena?

Ja, v zadnjem času skušam pomagati pri organizaciji teh srečanj. Rendez vous hautes montagnes ali RHM so bila sprva enkrat letno, navadno konec poletja, zadnja leta pa je več tematskih: poleti se pleza bolj v kopni skali, potem je eno srečanje v zaledenelih slapovih, eno pa je turno-smu-

čarsko. Namenjena so vsem ženskam, ki se ukvarjajo z alpinizmom, ne glede na starost ali na to, od kod prihajajo. RHM je leta 1968 ustanovila baronica von Reznicek, ki se je odločila, da bo podprla neodvisnost žensk v alpinizmu. Pri nas morda niti ni bilo tako izrazite potrebe po tem, saj smo bile Slovenke v tem pogledu nekaj posebnega. Že od nekdaj smo namreč skoraj enakovredno plezale in bile s strani moških tudi upoštevane. Poleg podpore neodvisnosti pa so organizatorke srečanj poskušale pomagati tudi vzhodnoevropskim alpinistkam, da bi le-te lahko plezale na zahodu. V tistih časih namreč še ni bilo mogoče potovati na zahod s tako lahkoto kot danes. V zadnjih časih so ti temeljni nameni zbledeli, ostal pa je najpomembnejši in sicer ta, da na srečanjih srečaš sebi primerne soplezalko. Žensk v alpinizmu je malo in zato težko najdeš soplezalko. Če je na odseku poleg tebe samo še ena, je prav malo izbire, ki bi ti ustrezala. Že zaradi tega je prav, da se RHM srečanja podpira. Poleg tega pa organizatorke dobro poskrbijo za vse informacije in literaturo ter navadno izberejo takšne predele, ki sicer niso ne vem kako popularni. Tako lahko doživiš tudi takšna področja, kamor sam le redko zaiđeš. ○

TREKINGI 2004

V letu 2004 organiziramo:

- aprila za prvomajske praznike vzpon na ELBRUS (5643 m)
- junija kolesarsko avanturo od Lhase do Kathmanduja – TIBET
- v agustu 14-dnevni trekking po vulkanih KAMČATKE
- oktobra 20-dnevni trekking po NEPALU

Prijave in informacije 041-614-203, Dušan Weber

Več o trekingih si lahko ogledate na internet straneh www.dumo.si

Na gorskih čevljih vam bomo ugodno naredili nov gumijast (vibrant) podplat. Čevljarstvo, Slovenska 30, Ljubljana. Telefon: 041-325-432

Po prvenstveni smeri gor, s padalom dol

Vlasta Kunaver: 7120 m

Pogovarjala se je Mateja Pate
Fotografiji: arhiv Vlaste Kunaver

Vlasta Kunaver je tista Slovenka, ki si je po preplezani prvenstveni smeri v zahodni steni Trisula I sestop elegantno skrajšala s padalom – z vrha je poletela v bazni tabor 3000 m nižje. Vnukinja Pavla Kunavra – Sivega volka je bila v mladosti tabornica, v najstniških letih je pod budnim očesom očeta, legende slovenskega alpinizma Aleša Kunaverja, začela s plezanjem, kasneje s padalstvom, danes pa se Vlasta, sicer zdravnica, ukvarja še z vrsto drugih stvari kot so veslanje, tek, kolesarstvo in podobne aktivnosti v naravi. »Če bi mi kdo v mojem aktivnem plezalskem obdobju rekel, da bom nekoč veslala po Soči, bi mislila, da je padel na glavo,« pravi in se smeji.

Kako se je zgodil Trisul?

Na Trisul naju je povabil Vanja Matijevc, ki je nameraval skupaj s še tremi alpinisti (Ladom Vidmarjem, Slavkom Frantarjem in Janezom Kastelecem, op. a.) splezati prvenstveno smer v zahodni steni in jo posvetiti mojemu očetu (Aleš Kunaver se je ponesrečil leta 1984 v helikopterski nesreči, op. a.). Smer nam je res uspelo splezati in to v alpskem slogu. Vzpon je bil precej težji od poleta z vrha, čeprav je bil slednji deležen večje pozornosti. Pravzaprav je bilo to letenje bolj tako, za zraven. Sicer pa je bil to moj 37. polet, s padalstvom sem se takrat ukvarjala šele manj kot eno leto.

Manj kot leto od začetka do poleta s sedemti-sočaka?!?

Ja, saj vem, da se za današnje razmere to sliši nepojmljivo, ampak takrat so bila padala tako slaba, da smo itak letali le s hribov kot so npr. Tolsti

vrh, Storžič, Kamniški vrh in podobni, ker se druge ni dalo ...

Pa si vedela, da je bil s tem opravljen svetovni ženski rekord? Menda do danes ni bil presežen ...

Meni se zdi popolnoma brez veze govoriti o rekordu, saj se v takih primerih ne tekmuje. Pri poletih z visokih gora je ogromno odvisno od sreče, saj je vreme zelo nezanesljivo, zato se v Himalaji tudi ne leta veliko. Mi smo pač imeli lepo vreme in s tem srečo, da sva s Sandijem (Marinčičem, op. a.) lahko opravila polet. Kolikor vem, je neka Francozinja poletela z vrha Everesta, vendar le kot sopotnica v tandemu, tako da je morda moj polet

Polet s Trisula (foto: Vanja Matijevc)

še vedno najvišji. Ampak, kot rečeno, govorjenje o rekordu je brezvezno.

Si se pred Trisulom že kdaj srečala s Himalajo?

Ja, leta 1980 sem bila na trekingu in tam smo se povzpeli na kar nekaj pettisočakov, leta 1986 pa sem bila članica jugoslovanske ženske odprave na Južno Anapurno.

Kakšne imaš spomine na to odpravo? Kljub garanju zastavljenega cilja, torej vrha Južne Anapurne, niste dosegle. Med nekaterimi članicami je še vedno zaznati rahel srd, da vam nihče ni hotel svetovati pravega cilja?

Jugozahodni greben Južne Anapurne je grozno dolg ... Mislim, da je bilo vsakomur, ki je imel kaj himalajskih izkušenj, jasno, da je to zahtevna stvar. Vendar nekih uporabnih nasvetov ni bilo. Moj oče je bil že med pokojnimi, drugi pa so se držali bolj ob strani. Bile smo brez Šerp, tako da smo vso opremo po hribu nosile same. Bilo je eno samo dolgotrajno, izčrpavajoče garanje, enostavno

preveč za nas. Višji hrib z enostavnejšim pristopom bi zmogle brez težav.

Je bilo razočaranje ob neuspehu veliko?

Ne. Razočarana je bila Mariča, vodja odprave, pa morda še kakšna članica, sicer pa je odločitev, da odpravo končamo, prinesla veliko olajšanje. Ko sva z Majo Dolenc zadnjič šli s hriba, sva si padli v objem in jokali od olajšanja. Po dveh mesecih nošnje obupno težkih nahrbtnikov po grebenu smo bile izmzgane; mislim, da smo se proti koncu počutile že kot v vojski – samo čakale smo, da bo konec ... Potem smo v Katmanduju samo še kupovale, tepihe in »pelce«, vsak dan je bil kakšen nov v omari! (smeh) Kljub neuspehu mi ni žal za udeležbo, bilo je »fajn«, dobro smo se razumele.

Kako je na odločitev, da boš plezala, gledal tvoj oče? Verjetno si bila že od malega v gorah?

Ja, v hribe smo veliko hodili, ampak oče nas k plezanju ni spodbujal, pravzaprav je bil proti. Ko je sprevidel, da sem se resno odločila ukvarjati s tem, je rekel: »Če si se tako odločila, ti bom pa pomagal.« Mislim, da je imel z ženskami v alpinizmu slabe izkušnje, zato ni bil preveč navdušen nad mojo odločitvijo, ampak ko sva začela skupaj plezati, je mnenje spremenil. Delal je namreč obupne »štante«, pa sem mu jih popravljala ... (smeh) Skupaj sva preplezala kar nekaj smeri, najlepša pa je bil celoten greben Peuterey v Franciji, ki si ga je od nekdanj želel preplezati; takrat je bil že malo ven iz plezanja, ker se je več ukvarjal z odpravami, in je bil zelo vesel, da sva ga splezala. Sicer pa sem tako doma kot v tujini veliko plezala z Lidijo Honzak, s katero sva se odlično ujeli in se imeli na plezalnih turah prav lepo.

Je po Trisulu sledila še kakšna odprava?

Ja, še na Nanga Parbat, ki pa je bila neuspešna. Sicer sva pa v tistih letih počasi že zaključevala s plezanjem. Nekaj časa sva še hodila v Francijo; včasih sva tam preživela tri tedne poleti in kak teden pozimi in plezala, predvsem sneg in led. Aktivnejše obdobje plezanja se je končalo nekje leta 1988, dokončno pa leta 1994, ko se je rodil starejši sin. Zdaj se ukvarjava z več stvarmi, skupaj z otrokoma. Plezanje sicer kar malo pogrešam, ampak za vse enostavno ni časa. ○

Najtežje je bilo v Nosu

Marija Štremfelj: 8848 m

Pogovarjal se je Vladimir Habjan

Skozi temo in dež se vozim po samotni Davči. V eni od zadnjih hiš še gori luč. Sem občasno pride družina Štremfelj, Mica in Andrej ter trije otroci, Katarina (23 let), Anže (20 let) in Neža (5 let). Prijetno družinsko okolje je bilo razlog, da se je večerni klepet o alpinizmu zavlekel pozno v noč.

Od kod ime Mica?

Od Andreja. To je posledica plezanja, zaradi boljšega sporazumevanja v steni. Mica je bolj različno kot Marija, posebej, če so vmes ovire. V začetku mi ime ni bilo najbolj simpatično, potem pa sem se ga navadila.

Kako si zašla v hribe in v stene?

Brat Tone Perčič je bil soplezalec in prijatelj Nejca Zaplotnika. V času moje srednje šole je bil načelnik kranjskega alpinističnega odseka. Prvi del sestankov 'se je dogajal' na odseku, drugi pa pri nas doma. Tam se je veliko razpravljalo, gledalo diase ... in tako sem se tudi sama znašla na odseku. Tam sem spoznala Andreja. Tečajnikov je bilo precej, veliko smo plezali. Pokazalo se je, da imam talent in močne roke. Plezanje mi je postalo všeč. Sledili so uspehi. Dokaj hitro sem napredovala. Potem je prišel čas za študij, meni pa je bilo plezanje najpomembnejše. Mama je vztrajala, da vpišem visoko šolo. Tako sem se tudi odločila, mami pa sem za to še danes hvaležna. Pomemben mejnik je bila tudi smrtna nesreča sestre Barbare. Prva reakcija je bila, da ne bom več hodila v hribe. Po pol leta sem spoznala, da to ni rešitev. Hribi mi vseeno toliko pomenijo, da grem z njimi lažje skozi življenje. Takrat sva se z Andrejem zavedla, da se lahko v gorah tudi kaj zgodi, na kar prej nisva niti pomislila. Postala sem bolj previdna. Zato izbiram objektivno varnejše smeri in sem pozorna tudi pri

izbiri soplezalcev. Recimo kakšne Čihulove že ne bi šla plezat ...

Največ smeri si preplezala z Andrejem. Kako se ujameta, dopolnjujeta ...?

Do rojstva hčere Neže sva prilagajala cilje meni, tako da sva plezala 'cug – cug', kar pomeni, da sva bila kot plezalca enakovredna. Cilje je običajno izbral Andrej, pripravil je tudi opremo, sama pa sem poskrbela za otroke. Če je bil Andrej na odpravi – do zdaj je bil na dvajsetih! – pa sem seveda morala za vse poskrbeti sama.

V začetku osemdesetih si začela s športnim plezanjem ...

Ja, s pojavom športnega plezanja pri nas sem imela kar nekaj sreče. Ker sem imela že precej iz-

V steni Špičja (foto: Andrej Štremfelj)

kušenj, tehniko in močne prste, sem bila uspešna tudi z manj dodatnega treninga. Športno plezanje je pripomoglo, da smo pridobili na moči, težavnost se nam je pomikala navzgor, težja mesta v stelah smo lažje preplezali.

Potem so prišle na vrsto Alpe ...

Kot celota in tudi tehnično je bil Walkerjev steber v Grandes Jorasses najtežji. Prvi dve tretjini stene smo splezali dokaj hitro, potem pa nas je ujelo hudo neurje in smo bivakirali. Za zadnjo tretjino smo v novo zapadlem snegu porabili ves dan, tudi sestop je bil zelo težaven. Letošnja severna stena Matterhorna je bila tehnično sicer lažja, čeprav je plezanje ves čas napeto. Vendar bolj kot to nas je pestil hud mraz, odpovedal nam je tudi kuhinik. Nismo predvideli, da bo tako težko.

Kaj se ti je zdelo najtežje?

Najtežja in najtrša preizkušnja je bila v El Capitanu ko sva z Andrejem plezala smer Nos. Bila sva sicer dobro pripravljena, vendar je bila tehnika plezanja, predvsem počti, povsem drugačna kot sva je bila midva vajena. Vzela sva tudi premalo opreme, predvsem vode, samo 9 litrov za takšno steno ... Temperatura pa se je dvignila in stena je obrnjena na jug! Že drugi dan sva si štela požirke. No, potem se je zgodil čudež. Na neki polici sem začela z nogo brskati po smeteh. Med vso šaro in nesnago sem pol metra globoko zagledala skrbno zapakiran paket in tam štiri litre vode ... Potem je do roba stene nekako šlo.

Kakšen spomin imaš na žensko odpravo v Pamir?

Prijeten, dobro smo se ujele in opravile prvi samostojen pristop na Pik Komunizma, visok 7495 m. Takrat sem se prvič srečala s takšno višino.

In kako jo prenašaš?

Na začetku zelo slabo. Bruhanje, zaspanost, slabost, glavobol ... Sprva sem mislila, da to ni višinska bolezen, kasneje pa sem le ugotovila da je in da potrebujem daljšo aklimatizacijo, to je vsaj 14 dni. Ko sem na odpravi na Everest drugič prišla do višine 7500 metrov, je bilo vse v redu.

Potem je prišel prvi osemtisočak, Broad Peak ...

To je bila prijetna odprava, dobro smo se razumeli, plezali smo v navezah po odsekih. Jaz sem bila z Andrejem in Mišotom, t.j. Tomažem Jamnikom. Vršni greben je bil precej težji kot na Everestu, kombinacija. Mi pa smo zaradi poslabšanja vremena hoteli in zato plezali brez varovanja. Na vrhu smo bili le kratek čas, potem pa takoj odhite-li nazaj. Bila sem zelo vesela.

Kako pa je bilo na Everestu?

Andreja in Mišota so povabili zamejski Slovenci, Andrej pa je potegnil še mene. Tudi tu smo se dobro razumeli. Sprva smo hoteli plezati Ameriško smer, preplezali smo 1000 m prvenstvene smeri do mesta, kjer je stal tabor 4 naše odprave iz leta 1979. Naprej pa je bilo preveč plazovito, zato smo se odločili za klasičen pristop. Tu sva z Andrejem spoznala, kaj pomeni motivacija. Najprej me

je on spodbujal, potem pa jaz njega. Andrej je želel priti na vrh brez dodatnega kisika, ker pa je na Južnem sedlu zelo pihalo, smo nadaljevali dokler bi pač šlo in to s kisikom. Potem se je veter umiril, Andrej pa ni imel več pravega motiva. Pa je potem vseeno šlo. Na vrhu sva bila celo uro.

In sta bila prvi zakonski par na vrhu!

To sva spoznala šele kasneje, po dolgem zaslišanju pri Miss Hawley. Pol ure za nama je bil na vrhu namreč že drugi par, Američanka in Rus ...

Zadnji osemtisočak, do zdaj seveda, je bil Čo Oju ...

To je bila najina najlepša odprava. Imela sva lep cilj, SV steno, ki pa se je izkazala za preveč nevarno zaradi plazov. Zato sva se usmerila spet na običajen dostop, na voljo pa sva imela vsega tri dni, potem se je odprava zaključila. Pa je tudi tu šlo brez problemov. Najlepša pa je bila aklimatizacija. Sama sva se namreč dvakrat z vso 'robo' odpravila za tri dni v popolnoma osamljeno območje in splezala na prekrasen sedemtisočak...

Poskusila si vse zvrsti plezanja, od kopnega in zimskega, do športnega, tehničnega, lednega ter osemtisočakov Himalaje. Kje si se najbolj našla?

Težko rečem, vsaka zvrst ima svojo vrednost. Najbolj kompleksno doživetje je bilo na Everestu. Še vedno pa grem najraje plezat v kopno skalo. Še najmanj imam rada ledno plezanje, ker se mi zdi objektivno najnevarnejše.

Kako je ženski kot alpinistki, si se morala kdaj dokazovati pred močnejšim spolom? Ti je bilo morda kdaj lažje?

Tako kot v večini športov, so tudi v alpinizmu prisotne ženske. So pa drugače grajene kot moški, manj imajo npr. mišic. To se kaže tudi v rezultatih. Moja želja je bila, da poskušam svojo danost maksimalno izkoristiti. Nikoli nisem imela želje, da se z moškimi primerjam ali jih poskušam preseči. To 'ženskost' sem poskušala ohraniti.

S hribi sta okužila tudi otroke. Kako se vama je uspelo udeležiti toliko odprav?

Od malega jih vodiva v hribe. Katarina in Anže sta oba športna plezalca, tekmuje pa zdaj le še

Anže. Tekmovalno obdobje je bilo svojevrsten izziv. Potovali smo po evropskih plezališčih, na ta način pa sem ohranjala kvaliteto plezanja. Zaradi otrok se je bilo vedno težko odločiti za odpravo. Tu nama pomaga široko zaledje sorodnikov. Ti so sprejeli najino udejstvovanje, čeprav ga niso razumeli. Zdaj Katarina in Anže lahko za petletno Nežo skrbita že sama.

Kakšno mnenje imaš o današnji generaciji alpinistk?

Ta trenutek je kar nekaj plezalk, ki so tehnično dovolj dobre in preizkušene tudi na višinah, tako da se ni bati za prihodnost.

Kaj pa GRS in gorsko vodništvo, te nista nikoli zanimala?

GRS ne, je zame prevelika obremenitev. Seveda pa načeloma podpiram to humanitarno dejavnost. Z gorskim vodništvom pa se v prihodnje nameravam ukvarjati, prijavila se bom namreč na naslednji razpis. To se mi zdi izziv.

Načrti za prihodnost?

Po dveh ženskih odpravah v letih 1982 in 1986 bi bil čas za tretjo žensko odpravo. Pri tem bi bila pripravljena sodelovati. Naslednjo pomlad pa bi se rada še enkrat preizkusila z višino, z Andrejem načrtujeva vzpon na Daulagiri ...

Čez dobro leto, v letu 2005, boš praznovala tri-desetletnico ukvarjanja z alpinizmom. Ga boš praznovala podobno kot Andrej, ki je organiziral celomesečno plezalsko turnejo po Sloveniji?

Nisem še razmišljala o tem. Dal pa si mi idejo!

V knjigi Vikija Grošlja: Odprava na Čo Oju – 8201 m¹ je Stojan Burnik zapisal: »Marija pa mi je – pa tudi drugim članom – zaradi svoje umirjenosti in pripravljenosti pomagati ob vsakem času in vsakomur, resnično prirasla k srcu.« Bi kaj komentirala?

Ne vem, težko ... (smeh).

Kaj misliš o Planinskem vestniku?

Vedno boljši je! ○

Ves čas sem naglas »guncala afne«

Petra Vladimirov: 7134 m

Pogovarjala se je Barbara Žižič
Fotografiji: arhiv Petre Vladimirov

Petra Vladimirov je 29-letna Ljubljancanka, ki se je julija letos skupaj z odpravo Vikija Grošlja povzpela na 7134 metrov visok Pik Lenin. S tem se je vpisala na seznam tistih slabih dveh ducatov Slovenk, ki so se povzpele na vrhove nad 7000 m. Namejano, drobno in zgovorno dekle na pogled ne sodi v stereotipne predstave o osvajalcih poledenih pobočij visokih vrhov. Poskus, da bi jo stlačili

li v okvir tipične alpinistične kariere nam dokončno zamaje njena zgodba in ugotovitev, da ni od nobene ustanove »požegnana« alpinistka, temveč le gorniška navdušenka in pustolovka.

Povedala si, da si leta 2001 sama obiskala bazni tabor takratne policijske odprave na Čo Oju in da si se tam zelo navdušila nad himalajskimi gorami. Se ti je torej v Himalaji porodila zamisel o tem, da bi se poskusila povzpeti na katerega od višjih hribov? Od kod pravzaprav ideja za Pik Lenin?

Ker je na tistem trekingu pod Čo Ojem moj sopotnik zbolel, poleg tega pa se mi je pripetilo še nekaj zoprni – od pokvarjenega gorilnika, pomanjkanja vode itd, sem na cilj prišla kar sama. Žejno in lačno so me člani takratne naše odprave enkratno oskrbeli in v tistem res čudovitem okolju me je zagrabila želja, da bi šla malo višje ... ampak ne, seveda ne, tam sem bila popolnoma nepripravljena. Bilo je takole: ko smo šli enkrat kasneje z mojo hribovsko družčino na Mont Blanc, je nekdo dejal, da bi šel na kakšen bolj resen hrib. In sem rekla, da jaz plezati kaj dosti ne znam in da mi je zaenkrat lažje izkušnje nabirati tako: nizko plezati, pa visoko hoditi. Čez nekaj dni me je ta prijatelj poklical in rekel »A veš, da sem našel en hrib, ki je čez 7000 in menda tehnično lahko dostopen«. Pik Lenin, super! Potem pa – saj veš, najprej sanjaš, se informiraš po internetu ... On si je kar na omaro nalepil Lenina, pa zemljevid, vse sva naštudirala, kako gre pot, kako bo izgledalo, vse, vse ... Kasneje je odpovedal svojo udeležbo, jaz pa sem bila še vedno močno navdušena nad idejo,

Pik Lenin z Lukove poljane

prepričana, da grem. Iskala sem možnost, kako in s kom. Pokazali sta se mi dve možnosti. Ena je bila ta, da bi se priključila agenciji, ki je pod vodstvom Vikija Grošlja pripravljala prvo tovrstno – »nealpinistično« – opravo pri nas. Istočasno pa sem izvedela, da se v Kirgizijo ponovno vrača brat družinskega prijatelja Dena, Tone Cedilnik. Po nekaj sestankih je naša ekipa štela pet članov, ki pa se je zaradi lažje logistike priključila Vikiju. Potem sem začela malo bolj intenzivno nabirati kondicijo ... vendar ne pretirano sistematično.

Vseh članov odprave je bilo 18, med seboj se pravzaprav niste poznali ... Kako je šlo?

Neverjetno je bilo ... Kar se mi zdi neverjetno, je bilo to, da v celi skupini ni bilo nobenih trenj. Odlično smo se razumeli: z vsakim sodeluješ, vsakogar si vesel ... saj veš – ko se ves čas dobro počutiš. Na hribu je pa tako – vsak pač hodi, kakor hodi, enega imaš, s katerim si v navezi in v šotoru, cilje smo imeli pa zelo različne. Viki nam je precej stvari razložil, kako se na gori obnašati, česa se moramo paziti, o višinski bolezni itd.

Kako je potekal vzpon in kaj je bilo najtežje?

Nad baznim taborom smo si postavili tri višinske taborne, na 4400 m, 5300 m in 6200 m. Hodili

smo zgodaj zjutraj, ker je bilo čez dan zelo vroče; vse se je topilo, pa ledeniške razpoke ... Naša skupina, ki smo jo sestavljali Den, Tone, Tomaž, Slavka, Miha, Jani in jaz, se je odločila, da se iz enke ne bomo več vračali v bazo. Po enodnevnem počitku smo šli na dvojko, z Mihom pa še isti dan za aklimatizacijo skoraj do trojke. Hodili smo zelo dobro, prav noro se nam je zdelo, kako dobro se počutimo. Ko smo prispeli do trojke na sedlu, od koder vidiš najprej na kirgiško stran, kjer je gorska veriga, vmes pa ravnina, trave ... takšna pastelna, tibetantska pokrajina. Na drugi strani pa ... kar vpili smo od navdušenja, noro! Vidiš Tadžikistan in vsepovsod, kamor seže oko, tisti ledeni špičasti hribi! Iz trojke se vidi vrhnji greben, na koncu katerega misliš, da vidiš vrh. Zdi se kot na dlani, vendar ni čisto tako. Edini, ki ga na trojki ni zajela euforia, je bil Tone. Ves čas je resno razmišljal in pregledoval svojo opremo. On je bil edini, ki je vedel, da nas ne čaka mačji kašelj! Po slabo prespani noči smo se ob treh zjutraj odpravili proti vrhu. Sprva sem v hudem vetru hodila zelo počasi, ampak zares počasi ... kar mi je po mojem tudi pomagalo, da se pravzaprav sploh nisem utrudila. Kasneje me je prehitel Tone in skušala sem mu slediti. Medtem so se pri ostalih začeli kazati vplivi redkega zraka in izčrpanosti, pri To-

mažu pa celo zelo resni znaki višinske bolezni. Greben se je grozljivo vlekel, vprašaš se, če je vredno. Vse telo hoče nazaj ... Ampak ne, zabila sem si v glavo, da to pa ne! Nazaj ne grem, razen če ne bo kaj zares hudo narobe. Zaradi bojazni, da bi spregledala simptome višinske bolezni, sem ves čas naglas »guncala afne«, da bi slišala, če se mi slučajno kaj zapleta jezik.

Kaj pa občutki na vrhu – navdušenje, evforija?

S Tonetom sva v sedmih urah prišla na vrh. Zaradi oblakov se ni videlo skoraj nič. Prav »zamalo« se mi je zdelo! Evforičen si težko, ker si tako utrujen. Seveda sem bila vesela. Že ko sva nekaj časa hodila dol, so se mi na lepem ulile solze. Bolj solze sprostitve. Ko sva srečala druge in so nama čestitali, pa je zame zadeva postajala stvarna. Zaradi Tomaževega resnega stanja smo še isti dan sestopili do dvojke, naslednji dan pa že v bazo, kjer pa je bilo potem pravo veselje. Šele takrat je za menoj prišla utrujenost. Tri dni sem samo spala in jedla.

In kako so spremljali tvoj podvig starši, prijatelji?

Doma me na srečo podpirajo. Moja mama se je šele v zadnjih letih začela zanimati za hribe in zdaj tudi njo vlečejo potovanja, trekingi itd. Pravzaprav se mi zdi, da z mano podoživlja tisto, kar je sama mogoče zamudila. Imamo pa doma tudi posebno navado, da tistemu, ki odpotuje, pred odhodom v nahrbtnik podtaknemo čudo stvari. In tako sem sama šele v baznem taboru odkrivala, kaj vse nosim na Lenina: kozarec s Shakiro, živopisano plastično vrtnico, ozvežilec zraka za WC ... same neumnosti.

Zdaj si okusila najvišje gore; ali že sanjaš o novih podvigih?

Težko rečem, stvarjem dajem čas, da pridejo naproti. Približno vem, kaj bi rada, s tem mislim na sedem, mogoče osem tisoč metrov visok hrib ... ne vem. Pik Lenin je bila zame enkratna dogodivščina. Želim si, da najprej ta odzveni. ○

Naš novi naslov
KRAKOVSKI NASIP 4
Tel.: (01) 426 34 28

Akcijske cene Gore-tex jaken in velurjev Dumo
Prvič pri nas v prodaji švicarske turne vezi Naxo
Turni čevlji Scarpa po lanskoletnih cenah
Ponovno v prodaji odlične palice Kohla

10% gotovinski popust
za imetnike potrjene planinske izkaznice.

V A B L J E N I !

Smučine ob reki

Dan v samoti zasnežene Radovne

Besedilo: Mare Cestnik
Fotografiji: Stane Klemenc

Kot sem si bil mislil: mesec je ponikal za gorami, na nasprotni strani pa se je že vzdigovalo jutro. Povezane smuči in palice sem nosil kot duhovnik monštranco. Na drugi strani predora sem z vlaka, kot zmeraj, pogledal krone Julijcev: bile so rdeče in visoke. Rojeni dan, ena sama jasnina. Vasi, čepeče v ledu, že natrganem, popuščajočem v pomlad. Prijatelj spočit in vzradoščen.

Nebo je žarelo od bitke med mrazom in soncem

Začela sva pri stari elektrarni onkraj napol senčne Krnice, kjer se Radovna poljubkuje z blejskimi vasmí, preden se zateče v Vintgar in se nato nedaleč stran, pod jezom v Mostah, skoraj neopazno posuje v sproščeno Dolinko – že skoraj malo prestrašena, ker sva se bila tako daleč in mimo toliko deviških ravníc pripeljala z avtom. Sneg je bil zgoraj sipek in bleščav kot morje, kadar ga ne senčijo obale; ves je že popadal z vej grmovja in dreves in grizel je s senčnim mrazom. Tovariš je imel volneno kapo in smučarska očala, oba sva imela dobre gamaše in enako debele rokavice. Prva negotovost okornih, neprilagojenih korakov je hitro plahnela, čeprav se nama je najprej neusmiljeno zanohtalo. Vse skupaj je igrivo preraščalo v sladko hlastanje, lačno vsega, kar se skoraj brez časovnih zakonitosti pogovarja v jeziku prvin, v občutke, ob katerih bova vedno ostala napol nema, čeprav znane in že tolikokrat preizkušene, da niti ne poskušava več šteti. Že po sto metrih sva morala prvič prečiti reko, pravzaprav le njeno zeleno, mahovnato strugo, ki jo je bila osušila elektrarna. Potem sva jo rezala po ozkih in kratkih ravníc, mimo napol podrtih skednjev, tu in tam po strmih,

zaraščenih bregovih, čez skalnate hudourniške struge, po gozdnih poteh, spet med lokami in melišči, med drevjem in pod šibami grmovja, čez žičnate ograje in včasih čez cesto. Mežaklja in Pokljuka sta se zvrčali v ozko dolino, ki je nežno vjugala med prepadnimi gozdovi in osamljenimi pečmi. Modro nebo je žarelo od bitke med mrazom in soncem, le nabrekli sledovi reaktivcev so pustošili po idiličnosti sinjega neba.

Sredi bučanja čiste reke sva sedela ...

Ta dolina se ponuja tako neoporečno in tako pošteno, da meji na čudež oziroma na vprašanje,

na katero se najbrž ne da povsem odgovoriti – kaj je njeno reko obdržalo čisto, polno in živo. Dimniki in liberalizirano proletarstvo Jesenic, poključke športno-turistične zanke in dolgočasna razvpitost bližnje mlake z otočkom, ki jo prodajajo kot prvovrstno past podalpske mondenosti, namreč strašljivo tako blizu, da se zdi človeku že naravnost sumljivo, zakaj je še niso napadli z zlato besedo trženje. Morda je preblizu, morda vendarle celo predaleč? Nemara bi morala vprašati domačine, toda kaj, ko jih nisva iskala, pa še sumila sva, da tisti redki, ki so še ostali, tukaj ne znajo biti več doma. Naprej torej, dokler se kaj ne pokvari, naprej z blagimi mislimi o dragoceni samoti, dokler ne bo treba natočiti česa vročega in založiti česa gostega.

Prostor za ogenj, počitek, malico in čaj je moral biti ob reki, zaradi drv blizu gozda, seveda na samem, na produ, s sončno in vsaj malo razgledno lego ter kolikor le mogoče slikovit in poseben. V tej lepi dolini, ki jo le redko naseljujejo duhovi hiš in ki jo obvladujejo reka in nizka pogorja, čisti in še s svežo zimo napudrani, takšnega kraja ni bilo težko najti. Kadilo se je od najju, ko sva se slekla, da bi se preoblekla; od suhih oblačil sta bili potem dovolj samo majica in srajca, ko sva kurila ob vodi, srkala čaj in lovila premikajoče se ploskve sončave. Naredila sva si most na prodnat otok, pokrit s ka-

po snega, na napol skrepenelih pilotih ter za njimi nasedlih lesnih naplavinah sva sede uživala malico in prijateljstvo.

»Če bi se šla večkrat takole potepat, bi si pisala lepša pisma!« je rekel moj po stažu najstarejši in najzvestejši drug. Kako nepreklicno prav je imel! Razmetje, še prav posebno moško prijateljstvo, ki je brez dvoma veliko redkejša dobrina, kot si v svojih vsakdanjih površnih sklepih utegnemo priznati, ljubi dejavnost, premik, neposredno spodbudo, takšno gibanje, ki ga praviloma ni mogoče opisati s številkami. Skupna odprtost do narave že sama po sebi opravi več kot pol dela. Res, le malokdaj sva sede in v zaprtih prostorih uživala in si bila blizu tako kakor na poteh garaške hoje, s smučmi ali brez, in naravne samote. Srce je obsedeno s takšnimi dejanji, glava se bistri in še za telo je zdravo. Bližina ne more biti bolj zadoščujoča, dobrim sklepom lahko verjameš na besedo, mirne vesti dojameš, kako plehke in nizkotne so vse zamere. Ja, že sva vedela, da nama bo zmanjkovalo časa za vse, kar sva si bila zamislila za ta dan, čeprav je bilo šele poldne, ampak sredi bučanja čiste reke sva sedela in se pogovarjala, dokler nama ni tudi tam sonce ušlo za osmukane strehe gozda.

Še en čaj? Vsekakor.

Sončno planjavo sva prerezala s smučino

Hitela sva, ne da bi hitela. Do ceste, čez most, po šivu med travnikom in obrečnim drevjem, skozi vasico treh hiš, ki sliši, če še posluša, na ime Srednja Radovna, po gmajni nizkih smrek, čez prodiščne rokave usihajoče reke, po brveh od vetra podrtih in polomljenih iglavcev. Nerada sva snemala smuči: prijatelj je z njimi kot s hoduljami skakal čez tolmune, jaz sem jih vrgel prek in s palicami lovil ravnotežje, ko sem stopal po zasneženih deblih. Preizkusila sva vse vrste snega, od najbolj južnega, ki se je lepil na smuči, in krhko skorjastega, ki je najtežji za noge, do poledenele skorje, ki drži, grobih kristalov, ki glasno šumijo, in najfinejšega pršiča, ki zadaj zasipa smučino. Najzvnemirljivejša je bila smuka po nižinskih gozdcih: sneg enakomeren in useden, izbire smeri nepreštevne, a vselej prave, soseščina drevs sorodniška, če že ne kar bratska, razdalje enakomerne in ritmične

kot dihanje. Z leve naju je počasi stisnila visoka pečina (nad njo nevidni Frčkov vrh), po cesti sva pripraskala mimo Psnakove žage in mlina, nato se nama je svet počasi odprl v gore in kratke alpske doline, ki silijo proti Triglavu.

Na desno cesta na Kosmačev preval in v Mojstrano, skrajno levo Krma s Krmarico in v širšem loku Kot s Kotarico – prav pod nama in naenkrat v nama pa ravna sončna planjava, ki kot da je čakala samo še na to, da jo prerežeვა z dolgo, ravno, gladko smučino. Kot bi se otroci sklenili v krog in znotraj njega pustili prostor za igro. Zamahovala sva mimo na redko posejanih hiš (pred tistimi, ki so bile žive, so stale visoke skladovnice cepanic) in čez neprepričljive ograde, prečkala še eno globoko in suho strugo ter se tam, kjer se travnik ustavi pred obalo gozda, obrnila pod debelo travniško smreko. Seveda ne brez ognja, čaja, malice, norčij in zanosnih pogledov na zimsko oblečene, za večer napravljene, v nebo zapičene julijske očake.

Še se je nanje naslanjalo sonce, ko sva midva že zdavnaj zmrzovala v senci in naraščajočem mraku. Ni se bilo več treba bati lepljivega snega. Rahlo navzdol je šlo seveda hitreje, čeprav sva le tu in tam puščala ozke sledove svojih smučk. Vsaj kakšen kilometer sva smučala po koritu suhe reke, debelo obloženem s snegom, zato pa sva niže morala večkrat po suhih kamnih nepredvidljivo prevozanih rečnih rokavov. Skoz in skoz sva prepotila vsa oblačila, četudi hitenje ni bilo prisilno – že kmalu sem se namreč odločil, da bom zamudil zadnji vlak in prespal tam, kjer mi bo kdo drug skuhal večerjo. Pač, hlastala sva po tisti neminljivi lepoti druženja pod streho prižigajočih se zvezd, v temneči dolini, ki se je veselila samote in tišine. Na smučeh sva se vračala na kraj, kjer sva prvič zakurila; prijatelj je tožil, da ga bolijo ramena, noč je začela skrivati ovire, v led ceste so bili zabiti ostri koščki peska – peš sva se odpravila po molčečem, le z vodo oglasbenem obrečju.

Lepote dneva so se shranile v notranjost

Nisva dočakala lune, le zvezd je bilo čedalje več. S smučmi in palicami na ramah sva korakala po daljicah, vijugah in mostovih ceste ter se ob samodejnosti hoje, ki je včasih zaplesala na nevi-

Na skalni razini

Aleš Tacer

Na skalni razini,
sam manjši od zrna,
v dolino strmim.

Minljivost trenutka,
mogočnost gorá,

Vesolje je večno,
se vanj izgubim ...

dnem ledu, živahno pomenkovala o čudežnih zakonitostih življenja, o smrti in vojnah, o besedah, vesti in poštenju. Z vso jasnostjo sva čutila in vedela, da je za vse, kar se na tem lepem svetu dogaja in sprošča grdega, kriva odtujenost od narave, tako od njene mehko kot od njenih krutosti. Edino človek premore božansko sposobnost in možnost razsojanja, edino človek ima pravico in odgovornost, da varuje in ohranja, kar si izposoja in od česar si jemlje. Vse od najneznatnejše osebne akcije do planetarnih odločitev je odvisno od tega, ali sočutiš z drugimi živimi bitji. Tako pogubna ameriška gospodolavnost kot sorodno pogubno slovensko hlapčevstvo, na primer, oboje in vse vmes nas sili v vsakdanjo morijo živega in lepega, ker tako malo in tako sebično razumemo naravo. Je bilo torej danes okrog naju in celo v naju kakoli takšnega, kar ni bilo globlje smiselno, lepo, nujno in odgovorno? Odgovorila sva si s kričecim premolkom, ne da bi si laskala, da sva boljša in bolj zavedajoča se.

O tem bi lahko pisal čez robove tega in še kakšnega drugega papirja, a sem za večer, ki nama je nadgradil dokončno nepokvarljivost krasnega dneva, veliko raje pustil prednost tisti telesni bližini duha, ki jo tako dobro poznajo najine hoje. Vsaj nekatere. Radovna bo zagotovo ostala med veličastnimi, naj je bila še tako drobna in očem bližnjih nevidna.

Na cesti so se lepote shranile še globlje v najino notranjost. Z urbanim napolnjena noč je delovala mračno in tuje. Hitrost vozila je bila naravnost boleča. ●

Zimski dan nad Logarsko dolino

Gore iz ptičje perspektive

Besedilo in Fotografiji: Silvij Morojna

Z Markom si previdno natikava dereze na čevlje sredi Turskega žleba, med tesnimi stenami Turške gore na eni in Male Rinke na drugi strani tega zanimivega prehoda. Snega, ki je v vrhnjem delu žleba vedno trši, je letos k sreči dovolj za uživaško turno smuko. Vsaj tukaj, na štajerski strani Savinjskih Alp, ga ne manjka. Tudi zato že čez pet minut po strmem pobočju proti Okrešlju mimo naju odsmučajo trije navdušenci. Krasen sončen dan je.

Razmišljam o sestopu – preden stopim na vrh

Turnim smučarjem, ko se za minuto ustavijo blizu naju, ni preveč do pogovora ali klepeta. V senčnem žlebu namreč z vsako prehojeno stopinjo, vsak meter više na poti proti robu tesnega prehoda, močnejše in hladnejše piha. Medtem sem navlekel nase že vsa oblačila, ki jih imam s seboj, pa me kljub hitri hoji še pošteno zebe. Vseeno se moram ustaviti vsaj vsakih 30, 40 korakov, da se

pošteno nadiham. Vedno manj optimistično obračam glavo in oči proti vrhovom okoliških gora. Želim si, da bi veter pihal za spoznanje manj močno in da bi bele zastave na grebenu – pršič, ki ga nosi veter – vsaj za kakšno uro nehale plapolati! Ponavadi me takšen veter v hribih niti najmanj ne moti, danes pa je po dolgem času spet malo drugače. V nahrbtniku imam namreč tudi jadravno padalo, pa sem vedno manj prepričan, da mi ga bo uspelo uporabiti za hiter sestop. Na ozkem prehodu med skalami, na vrhu Turskega žleba, kjer piha skoraj tako hitro, zavijajoče in hladno kot v kompresorju, lahko naposled izstopiva na južno, sončno stran. Vsa premražena odloživa nahrbtnika v zavetrje med skale in ju uporabiva za sedeža. Sonce naju greje in veter naju hladi, tako da je rezultat izenačen, ena proti ena. Posledica tega je, da se ne moreva ogreti, zato raje kar nadaljujeva proti vrhu Turške gore, pomolit nosove na sever in povohat, kako piha veter iz Logarske doline prek grebena.

Že pred desetletjem in več, ko sem začel okušati slasti, radosti, nevarnosti in kot nož ostro mejo varnosti zahtevnega visokogorskega jadravnega padalstva, je bila Turska gora moj neodleteni cilj. Potem ko nama je z Rokom Preložnikom v začetku leta 1991 – verjetno do danes edinima – uspelo pozimi vzleteti z vrha Mrzle gore in leteti prav do Logarjeve kmetije v Logarski dolini, se je marsikaj spremenilo. Oprema, padala, predvsem pa znanje o letenju, ki smo ga po številnih zahtevnih poletih vedno znova bogatili. Malo nas je bilo takih, ki smo bili sposobni združiti na prvi pogled tako različni dejavnosti: alpinizem oziro-

ma gornišstvo in letenje. Pa vendar so se mi načrti ves ta čas neverjetno prepletali. Plezanje in letenje nad visokimi grebeni sem nekajkrat združil tudi na alpinističnih odpravah in z veliko adrenalina v krvi vdihaval redki zrak na sedem tisoč metrov s tri tisoč metri praznine pod podplati. Spomini na mirne jutranje polete in vedno zahtevnejše pristanke so mi zaposlili misli, ko sva z Markom med sunki vetra sestopala nazaj proti Okrešlju.

Svoboden kot gorska ptica ...

Še sam ne vem, od kod se mi je prikradla neumna misel, da bi lahko od tam, s spodnjega dela Turskega žleba, vseeno poskusil. Seveda odleteti in ne samo preprosto sestopiti z dričanjem po riti do Zaspanega hriba, čeprav bi bil tudi to svojevrsten užitek. Progo za hitrostno bobanje so najini predhodniki že dobro utrdili in speljali naravnost navzdol. Prav zato se ustavim na vrhu velikega balvana sredi ožine žleba, odložim nahrbtnik in stresem njegovo vsebino na sneg. Kaj več od velikega rdečega zavoja s padalom in nujne gorniške opreme – prve pomoči, čelne svetilke, fotografske opreme, plazovne žolne ter rezervnih rokavic – tako nisem vzel z seboj. Medtem je tudi Marko prismočal do mene, zato mu v nekaj besedah razložim, zakaj gazim široko, dolgo in plitvo polico v globoki, puhasti sneg. V nastalo ožino bom zatlačil spodnji del zgornjega roba padala in ga utrdil s kepami snega. Šušteče blago bi mi sicer preprosto zdrsnilo po beli preprogi mimo mojih nog skoraj čisto v dolino. Samo tako lahko nekako razprostem kupolo padala na strmem pobočju. Pod njim uredim vrvice za kolikor toliko varen vzlet. Rdeča tkanina se kot kri odbija od slepeče beline snega. V nekaj minutah imam padalo pripravljeno in vrvice razpletene. Še skok k nahrbtniku po letalni sedež, potem pa si z vajenimi gibi previdno zapnem zaponke na letalnem sedežu. Takšnem, čisto preprostem, brez kevlarske zaščite in rezervnega padala. »Kaj prehudega se danes že ne sme zgoditi!« si mislim sam pri sebi, ko zdrsnem v globok sneg proti nosilnim trakovom padala z dvema vponkama. Ravno takrat jo po gazi navzgor prima ha še nekaj mimoidočih. »Raf! Glej ga! Strela! Si pa res znaš izbrati čas, ko se spet srečava!« ves nav-

dušen vpijem znancu, tudi jadralnemu padalcu, na uho. Na mojo nesrečo v tako čudovitem dnevu nihče nima s seboj fotoaparata, svojega pa sem si že zdavnaj obesil okoli vratu in ga skril za zadrgo vetrovke. Pa tako rad bi še kdaj videl svoj vzlet z drugimi očmi.

Pripnem se, Marko in Raf pomagata dvigniti rob padala, ko začutim, da je po pobočju navzgor, proti meni, zapihal veter. Ne razmišljam preveč o smiselnosti svojega početja, raje se z nekaj okornimi koraki požinem navzdol v globoki sneg. Čeprav se mi pri vsakem gibu močno ugreza, se vseeno premikam naprej. Začutim, da se je padalo dvignilo, me zaustavilo in začelo dvigovati. Znan

zvok mi pove, da je desna stran kupole dramatično grobo podrsala po balvanu. Vsega tega mi je že čez nekaj trenutkov malo mar. S komandnimi vrvicami močno zavrem padalo in v nekaj trenutkih me odlepi od pobočja. »Letim, spet letim!« odmeva od sten. Takoj nato začutim, da današnji polet sploh ne bo šala, preprost skok s pobočja v dolino ali na jaso sredi Okrešlja.

Do jase nad zasneženimi vrhovi

Takoj ko zavijem na desno, proti Szalay-Gerinovemu grebenu Turske gore, že čutim, da me močan severni veter dviga ob steni. Pogled na oblake, ki se neverjetno hitro premikajo prek vrha Mrzle gore in Križa, mi pove vse. »Ljubi Bog, samo naj me ne dvigne previsoko!« si pravim; ta stavek postane že kar nekakšna molitev in ne samo preprosta prošnja. Šele zdaj se zavem, da prav nemarno visim v sedežu in da me nerodni nahrbtnik neudobno tišči v hrbet, veliki fotoaparata pa v prsi. Kljub temu okorno preprimem komandno vrvico

in zavijem ven, stran od grebena. Začne se zračni ples, rodeo nad grebeni in Okrešljem, ko iščem zračne luknje s spuščajočim se zrakom. S padalom poskušam na mestih, kjer me ne dviga, krožiti v ostrih in ozkih zavojih, samo zato, da bi izgubil višino. Pogled na Frischaufov dom, okoliške hribe in zasnežene vrhove je krasen, vendar za občudovanje ravno zdaj nimam časa. Kljub negotovemu položaju pospešeno pritiskam na sprožilec fotoaparata in se poskušam kislomasmehnuti v objektiv. Ples in tekma z višino ter zračnimi masami, ki se prek Kamniškega sedla in Brane valijo v Kamniško Bistrico, trajata nekaj minut. Z malo sreče bi jo lahko popihal naravnost v Ljubljano, če me ne bi prej dostavili kar v Klinični center, pod rentgen. Ko me znova začne dvigovati, se naposled odločim za tvegano pot. Odletim naravnost čez Okrešelj proti Mrzli gori, vedoč, da me za grebenom lahko čakajo neprijetni rotorji – ali pa tudi spuščajoč se zrak. Bolj ko se približujem pobočju, bolj sem negotov, napet in pripravljen, da popravim, kar bi se takrat še popraviti dalo.

Na mojo srečo in zadovoljstvo se ne zgodi nič. Z nekaj zavoji sem vedno nižje, zrak se tukaj občutno hitreje spušča, zato odletim kar naprej, prek slapa Rinka. Ozek trak vode točno med mojimi nogami pada v rahlem loku, sam pa se odpeljem naprej proti severni steni Planjave. Čeprav jo je sneg pošteno pobelil, ga je vseeno premalo za plezanje v Beli grapi, eni izmed najlepših snežnih smeri nad dolino. Ob steni znova začutim dvigajoči se zrak, vendar ni več dovolj močan, da bi me pošteno in hitro dvignil. Zato nad zasneženimi smrekami preprosto letim naprej. Hitro se odločim, da bom pristal ob domu Elektrokovina, na večji jasi, ki jo obrobajo žice električne napeljave. Na desni se kot širok curek ob vznožju Rjavčkega vrha dviga zaledeneli slap Skušnjava, na drugi strani doline pa se pne čez previs Gajstni slap. Plezalcev pa v ledenih trakovih vseeno ne opazim, ko znova pospešeno izgubljam višino. Z zadnjimi zavoji popravljam dolet in nizko nad tlemi podrsnem belo preprogo. Vse skupaj se ustavi, padalo se neslišno spusti na sneg, sam pa zadovoljno obstanem in maham starejši gospe, ki je fotografirala moj pristanek. Ste že kdaj bili zadovoljni in brez želja samo zato, ker imate vse kosti cele in glavo še vedno na pravem mestu? Presneto sproščujoč občutek!

Dežela dolgega belega oblaka

Potepanje po Novi Zelandiji

Besedilo in Fotografiji: Aljoša Dornik

Ko se v kratkih zimskih dnevih oziramo po slabotnem soncu, lenobno zapremo oči in se predamo lahkotnim sanjarijam, ki nas ponesejo nekam daleč, v toplo, zeleno, dišečo deželo. Pozimi 2002/03 sem imel priložnost uresničiti svoje dolgoletne sanje in sem jo preživel na južni polobli, natančneje na Novi Zelandiji. Med dvomesečnim obiskom, ki je seveda minil tako hitro kot jutranja kavica, sva s Kristino prepotovala oba otoka in naredila več izletov. Predvsem sva se osredotočila na naravo, kajti Nova Zelandija je bila in je dežela ptičev in čudovitih naravnih lepot: skrivnostnih jezer, čistih rek, neskončnih obal, narodnih parkov, ipd.

Prvi trekning po parku Abel Tasman

Najboljši način potovanja in odkrivanja naravnih lepot po Novi Zelandiji je lastni prevoz. V Aucklandu sva najela avto in odbrzela v sončno in zeleno pokrajino Waitanga. V Wellingtonu sva se vkr-

cala na trajekt in v 3 – urni razburkani vožnji priplula na južni otok, v majhno, a lepo mesto Picton. Odrinila sva proti 100 km oddaljenemu nacionalnemu parku Abel Tasman, ki je svetovno znan po čudovitih plažah in obalnem trekningu. Odločila sva se za dvodnevni trekning, ki poteka po obali in lepem naravnem deževnem gozdu. V Novi Zelandiji je 16 nacionalnih parkov in nadzor nad njimi ima D.O.C.¹. V vsakem parku je dovoljeno kampiranje na posebej označenih mestih in prenočevanje v planinskih kočah. Te so ponavadi brez skrbnika, videti so kot večji bivaki. Dovoljenje za prenočevanje oz. kampiranje se kupi na informacijskih centrih D.O.C.-a, ki poleg prodaje nudijo tudi svetovanje in obilico informacij. Trekning po Abel Tasmanu je lahek, saj ni večjih in zahtevnih vzponov, vročino pa lahko preženemo s kopianjem v

¹ D.O.C. pomeni Department of Conservation, ki ima podobne pristojnosti kot pri nas Zavod za ohranjanje naravne in kulturne dediščine.

Najvišja gora na severnem otoku Mt. Ruapehu

turkizno modrem morju. V parku sva videla tjulne in delfine, ki so navajeni vsakodnevne horde turistov. Imela sva lepo sončno vreme, popotnikov pa je bilo na začetku decembra že kar veliko.

Zahodna obala južnega otoka

Po trekingu sva odrinila na zahodno obalo južnega otoka, ki slovi po divji obali, skrivnostnih zalivih, nedostopnih gorah, zapuščenih rudnikih zlata in ogromnih nenaseljenih področjih – predstavlja nekakšen divji zahod. V 19. stoletju se je po celi Novi Zelandiji, predvsem pa na južnem otoku, razlila mrzlica po zlatu. Nastali so številni zlatokopi, ki so še danes odprti za turiste. Najin prvi stik z zahodno obalo je bil na oceansko peščeni Wharariki plaži, ki se nahaja ob 25 kilometrskem rtu Farewell Spit, ki je naravni rezervat za kolonije galeb. Na plaži sem prišel na bližino 2 metrov spečemu tjulnu, ki se je predajal popoldanskemu spancu. Tjulne se že na daleč vonja, ker imajo značilen močan vonj – vonj po odpadkih. Nasploh je kolonij tjulnov v Novi Zelandiji veliko, več na južnem otoku.

Za zahodno obalo je značilno deževno vreme, saj sva midva tudi okusila. Celih 10 dni, kolikor sva potrebovala za pot preko zahodne obale, je deževalo, s kratkočasnimi izjemami sončnega vremena. Tako nisva imela lepega razgleda na veličastne Južne Alpe, ki potekajo v nekaj 100 kilometrskem grebenu vzporedno z zahodno obalo. Na tem območju se nahaja tudi najvišji vrh Nove Zelandije – Mt. Cook (3754 m), ki pa je bil ves čas skrivnostno obdan z oblaki.

Uničeni gozdovi

Avtohtonih gozdov na Novi Zelandiji ni veliko, saj je človeška roka botrovala k njihovem poseku že od prihoda Maorov, intenzivno pa se je izsekavanje začelo z naselitvijo belega človeka. Poleg izsekavanja pa je beli človek prinesel in naselil domače živali: mačke, koze, svinje, zajce, podgane, miši, podlasice, oposome, ki so naredile ogromno škodo rastlinam in živalim, predvsem tistim pticem, ki niso imeli kril (npr. kiwi, moa, waka). Živali so pojedle mnogo podrasti, kar je ogrozilo uspevanje gozda, tako da so morali postreliti na tisoče koz in prašičev. Danes je večina avtohtonih gozdov in rastlinskih vrst zavarovanih – vsaj tistih, ki so v državni lasti. Mnogo gozdov je na žalost prepuščenih na milost ali nemilost njihovim lastnikom, saj trenutno še nimajo zakona, ki bi urejeval ravnanje privatnikov s svojo zemljo. Na potovanju sva srečevala mnogo posekov, ki so bili ponovno pogozdeni z neavtohtono vrsto – največkrat nam domačo smreko, ker najhitreje uspeva, ne prispeva pa k obnovitvi avtohtonega gozda. Celotni pokrajini Otago in Cantenbury sta brez gozdov; so le gola pobočja, posejana z različnimi vrstami trav, grmičevja in lišajev. Država se močno trudi, da bi ponovno uspeval avtohtoni gozd. Posledica ukrepov vlade so zato številni zavarovani nacionalni parki in rezervati, kjer je poseg v gozd strogo nadzorovan.

Avtohtoni gozd je biotsko zelo bogat. Razteza se po celi Novi Zelandiji. Njegove značilnosti so, da je zimzelen, ima gosto podrast, veliko mahov in lišajev. Prvič sva se srečala z velikansko praprotjo, ki zraste tudi do 5 m visoko. V tovrstnih gozdovih se najlažje izgubi občutek za čas, saj te popeljejo tisoče let nazaj ali na domišljjski izlet v deželo 'Gospodarja prstanov'.

Ledeniki

V Južnih Alpah je na stotine ledenikov. Najbolj znana sta Franz Josef Glacier in Fox Glacier, katera sva tudi obiskala. Zaradi deževnega vremena sva se sprehodila le do končne morene. Lednika sta v primerjavi z evropskimi brati manjša in nič kaj posebnega. Tukaj sva imela prvo srečanje z znamenito gorsko papigo – kea, ki je zelo družabna, najrajši pa se posladka z gumijastimi deli brisalcev za vetrobransko steklo, kar sva se na lastne oči prepričala na nekem parkirišču v Fiordlandu. Kea spada med roparske vrste papig, saj hrano 'feh'ta' od turistov, podobno kot galebi na vzhodni obali, njen jedilnik pa sestavljajo tudi razni voluharji, miši, in sorodne živali.

Po ledenikih sva prispela do konca cestnih povezav na zahodni obali. Prečila sva 900 metrski prelaz Haast in odšla proti meki adrenalinskih športov – Queenstownu, ki leži ob sinje modrem jezeru Wakatipu. 40 km od Queenstowna je prečudovita vas Glenorchy, ki je izhodišče za številne trekinge po Mt. Aspring nacionalnem parku. Mt. Aspring nekateri poimenujejo novozelandski Matterhorn, saj zaradi stožčaste oblike vršnega dela spominja na višjega evropskega brata. Sprehodi po pisanih travnikih, ki jih obdajajo molčeče gore, ovite v snežno prevleko, so pravi balzam za dušo.

Fiordland

Naslednji izlet je bil v najbolj deževni predel Nove Zelandije – Fiordland. Kot že samo ime pokrajine pove, so glavna znamenitost fjordi. Na tem območju se zadržujejo oblaki praktično čez celo leto. Nenehno dežuje več kot 200 dni v letu in sneg lahko preseneti nižje ležeče kraje tudi v poletju, kajti dnevne temperature se gibljejo od 10°C do 20°C. Najbolj znan fjord je Milford Sound, ki slovi po znameniti strmi gori Mitre Peak, ki se vzdiguje direktno ob ustju fjorda. Nešteti slapovi, ki jih polnijo snežišča ob višjih predelih, se zlivajo v fjorde in ledeniške kotanje. Na tem področju poteka tudi najbolj znan in obiskan treking po Milford tracku. Prenočišča v kočah in rezervacija prostorov za kampiranje na Milford track so v glavni sezoni razprodana že dneve vnaprej. Zraven potekata malo manj znani, a prav tako lepi Hollyford track in Kepler track. Na slednjo sva se

za pol dneva podala tudi midva. Skoraj vsak naravni rezervat, planinska pot ali naravna znamenitost je vidno označena na občestnih tablah. Na izhodišču poti so največkrat osnovni podatki o poti (smer, opis poti in čas), zemljevidi območja in različne informacije o (zaščitenih) rastlinskih in živalskih vrstah, geološke značilnosti ali opis pomembnih zgodovinskih dogodkov. Tovrstno informiranost sva srečevala po celi Novi Zelandiji. Tudi po planinskih poteh imaš tu in tam učne table o rastlinstvu, živalstvu, geografiji, zgodovini in kulturni krajini. Edina pomanjkljivost so slabo označene poti, predvsem tiste, ki niso množično obiskovane. Sistema markiranja, ki ga imamo pri nas, tam ne poznajo. Planinske poti na glavnih 'trackih' (npr. Milford track, Abel Tasman track) so označene s smerokazi in plastičnimi trikotniki pritrjenimi na drevesa, ki so bolj redko posejani. Ampak zaradi goste podrasti poti ni veliko. Problem pa je, ko prideš na razpotje in ne veš katero pot ubrati. Prav to se nama je zgodilo v neobljudenem Awa Awa Rata Reservu, kjer sva na razpotju po uri hoje izbrala napačno pot, kar sva hitro ugotovila in se vrnila po isti poti na izhodišče.

Večinoma so poti neoznačene in za hojo je potrebno imeti dober zemljevid, ki je na voljo v vseh D.O.C. informacijskih točkah. Pametno se je z osebjem posvetovati o stanju na planinskih poteh, saj so nekatere dobesedno opuščene, nikjer pa to ni označeno. Nama se je zgodilo, da sva po 2 urah hoje po trnovi poti, ki so jo oglaševali na lokalnih brošurah Kauaeranga rezervata, in bi naju mogla privedi do slapa, morala odnehati. Pot je bila opuščena, gosto podrastje pa jo je čisto prekrilo, tako da prvotni potek ni bil razviden. Vse le ne more biti popolno, saj bi odvezlo čar popotovanja.

Severni otok

Najina pot se je od Fiordlanda držala vzhodne obale južnega otoka, kjer sva se bolj posvečala obali, pingvinom, toplicam, turističnim znamenitostim. Naslednjič sva v hribe zašla na severnem otoku, v Tongariro nacionalnem parku, ki pokriva gorsko območje nekdanjih vulkanov. Mt. Ruapehu je s svojimi 2796 m najvišja gora na severnem otoku. Njen vrh je vkovan v večni led in sneg. Na vznožju čez celo leto obratuje smučišče, ki pa je bilo za

Putangirua Pinnacles (severni otok)

časa najinega obiska zaradi slabega vremena zaprto. Zaradi orkanskega vetra se nisva odpravila na enega najlepših enodnevnih planinskih izletov – Tongariro crossing, ki preči ugasli vulkan Tongariro in smaragdna jezera. Sva pa zato raziskala pogorje Mt. Tongariro, ki je zaradi bogatih vulkanskih kamnin prečudovito. Vulkanska aktivnost se danes odraža v številnih gejzirjih, izvirih tople vode, vročih blatnih studencih in vonju po žveplu. Zaradi velike prisotnosti kremenca so številni potoki obarvani v modrikasto-beli barvi, kar daje poseben čar pokrajini. Blizu nacionalnega parka se na dolžini 50 km raztezajo številne doline, kjer si je možno ogledati našete naravne pojave. Človek je pametno izkoristil darilo narave: Novozelandci so prvi na svetu zgradili elektrarno, katere glavni vir je topla voda. Veliko privatnih hiš, kampov, motelov in hotelov ima bazene in potoke s toplo vodo, ki priteka iz notranjosti zemeljske skorje.

Obisk Nove Zelandije sva zaključila z ogledom Kauri gozdov in rta Peringa severno od Aucklan-

da. Tam ni markantnih nacionalnih parkov. Izjema je kauri coast, ki je znana po mogočnih kauri drevesih, ki imajo obseg debla tudi do 16 m in doživijo starost do 2000 let.

Koristne informacije o Novi Zelandiji

Nova Zelandija sestoji iz severnega in južnega otoka. Ima 3,8 milijona prebivalcev, največ jih je na severnem otoku. Njihova valuta je novozelandski dolar, ki je vreden okoli 118 SIT.

Raziskovanje Nove Zelandije je najboljšo z lastnim prevozom. Najem avtomobila ni drag (starejši avto dobite že po 140 NZ\$/teden). Za daljši čas je bolje kupiti starejši avto in ga nato prodati. Zaradi deževja in nenadnega preobrata vremena je priporočljivo imeti s sabo topla in nepremočljiva oblačila in obutev. Najcenejša prenočišča so kampi (8–12NZ\$/osebo). Vsi kampi imajo opremljene kuhinje in pralnice. Vsak kamp ima

tudi bungalove, ki so po 30 NZ\$. Glavna sezona je čas poletnih šolskih počitnic: od 15. decembra do konca januarja. V tem času je veliko turistov, tako da je potrebno prenočišče v hostlih, sobah ali motelih vnaprej rezervirati (za kampe to ni potrebno). Prijetno je potovati tudi izven poletja: severni otok ima mile zime, na južnem pa lahko v zimskem času obiščete kakšno od velikih smučišč.

Planinske poti so dobro oskrbovane, le markirane niso. V D.O.C.-u dobite koristne informa-

cije o stanju na planinskih poteh in kočah ter nacionalnih parkih. Info točke imajo v vseh večjih vaseh. Strupenih živali ni. So pa zelo sitne peščene muhe (sandfly), ki nenehno pikajo in ne odnehajo niti po nanosu repelenta. Navkljub poletju ni hude vročine, kot jo poznamo pri nas. Temperature se lahko dvignejo tudi čez 30°C, vendar se tudi hitro spustijo ob deževnem vremenu. Morje ima na severnem otoku približno 20°C. ◦

Gore – fotografija – življenje

Fotografija omili kopnenje po snidenju z gorami

Veliko imen jim dajemo. Nekateri govorijo o planinah, drugi prisegajo na hribe, tretji v sivem vsakdanjku sanjamo o tiho-ti gora. Naša misel pa vedno roma k istemu cilju, k istim občutjem: tja, kjer nas vedno čaka tako močno zaželeno prostost, tja, kamor nas vleče želja po pristnem stiku z naravo. Tam, v gorah, je vir naše moči. Čeprav ga najdemo šele z utrujenimi nogami in zasoplim dihom, nam oživi zaspalo dušo in napolni omamljeno telo. Vsako srečanje je malce drugačno, vsakič temu širnemu oceanu večne tišine in samote podarimo drugačne drobne misli. Lepo nam je tam med gorami, kjer čas izgubi svojo moč ter se preteklost in sedanost zlijeta v isto čašo. Tedaj se nam pred očaranimi očmi odpirajo dotlej nevidna vrata v pozabljeni svet; neprehojena pot ali nepreplezana stena postane ključ do nepozabne pustolovščine. Gore nas torej nahranijo. Tako prihajamo domov potešeni in zadovoljni. Vendar pa se nam vrnitev iz objema gora vsak dan bolj zdi kot nasilno iztrganje iz naročja brezskrbnega otroštva. Vsakdanje življenje se tedaj spremeni v hrepenenje po vnovičnem snidenju z zavetnikom, ki nas vedno čaka tam, kjer kričeče mestne luči izgubijo moč.

Fotografija igra v tem odnosu med človekom in gorami pomembno vlogo. Slike

namreč niso le sredstvo za obujanje spominov ali golo zapisovanje dejanskosti. Ne, njihova izraznost in pomen segata veliko dlje. S svojo negibnostjo namigujejo na smrtnost in kruto minljivost, ki jima človek ne more ubežati. Nanju nas opozarjajo tudi gore. Njihova večna nespremenljivost pa v nas ne zbudi tudi vedno enakega odziva. Tako kot ob vsakem obisku gora imamo tudi ob vsakem vnovičnem pogledu na fotografijo drugačne misli. Zato nam slika enkrat kaže le brezoblično gmoto skalovlja, drugič uživamo ob trdoživosti planinske rože, tretjič nas popelje v domotožno razmišljanje o izgubljeni sorodni duši.

Vendar pa slike ne segajo samo v gledalčevo dušo. Pod površjem skrivajo tudi intimni svet fotografa, njegov pogled, želje in nagnjenja. Fotografija torej ni le realističen posnetek, ampak bojišče minljivega in neumrljivega, ujeta zakladnica čustev in spominov. Toliko močnejša je, toliko bolj ekspresivna, če s seboj nosi tudi košček gora. Tedaj nam Fotografija omili kopnenje po novem snidenju z gorami. Tedaj ni več le zvijačen človekov poskus, da bi ujel skrivnostno naravo življenja. Tedaj Fotografija slavi veličino življenja, človeškega nemira v svetu večnega naravnega ravnovesja. ◦

Aljoša Rehar

Želje ... želje ... želje ...

V uredništvu Planinskega vestnika smo nekatere ljubitelje gora povprašali o željah za prihajajoče leto 2004. Vprašanje je bilo za vse enako, in sicer: »Kaj si želite kot ljubitelj gora v letu 2004?« Poglejmo, kaj so nam odgovorili.

Franci Savenc, urednik spletne strani Gore ... ljudje:

Kaj drugega kot zdravje, da bi lahko nadaljeval razvoj naših planinskih dveri gore-ljudje.net, ki v novi verziji začenjajo šesto leto spletnega informiranja. Da bi nam uspelo biti še naprej aktualni, da

bi se razmahnil krog sodelavcev in da bi začeli ustvarjati Leksikon, Kroniko, Splet in druge zbirke, ki jih načrtujemo.

Marko Lukič, alpinist in športni plezalec:

Po tako dobrem in prijaznem letu, kot je bilo letošnje, prav velikih želja za novo leto niti nimam. Da ne bi bilo poškodb, ki bi me ovirale pri plezanju, da bi bilo kaj lepega

vremena in časa in da bi se naša družina lepo imela, drugo pa potem tako samo pride.

Boris Strmšek, alpinist in publicist:

Pravzaprav isto kot vsako leto: preživeti čim več trenutkov s prijatelji in najbližjimi v naravi, spoznati in doživeti veliko novega ter seveda preplezati kakšno zanimivo smer. Upam tudi, da

bo uspela odprava v Himalajo, pa še kakšen skrit načrt, povezan z visokimi stenami in vrhovi. Čas bi že bil, da dokončam knjigo o svojih alpinističnih poteh. Ja, pa seveda, da bi bilo čim manj težav v življenju na splošno. To želim tudi vsem preostalim. Pa da bi vsi hodili v gore varno, saj je tako najlepše.

Pavle Kozjek, alpinist:

Želje za leto 2004? Osebnе: da se ne bi čisto zasedel na šest-tankih, da bi poletil spet pogledal v manj znane Ande in da bi se končno spravil k nekemu daljšemu tekstu, zgodbam izpod previsa. Vsem

ljubiteljem gora pa želim pravih doživetij in upam, da nas nova Evropa ne bo prikrajšala za čas, ki bi ga radi preživeli med vrhovi.

Tanja Grmovšek, najuspešnejša alpinistka leta 2002:

Moja želja za prihodnje leto je: še več tako zanimivih in uspešnih odprav, kot je bila letošnja na Kitajsko. Za vse druge pa: »Plezat', plezat' je treba, pa manj ,nakladat' za šanki.« Čim več uživanja v stelah in gorah!

Alojzija Korbar Tacar, generalna sekretarka Planinske zveze Slovenije:

V letu 2004 si želim miru in dobronamernega sodelovanja. Pozitivno sodelovanje in pomoč bosta nujno potrebna, saj imamo veliko projektov.

Želim si, da bi imeli dovolj časa za analizo celotnega stanja in pripravo projektov. Evropa bo z drugačno politiko financiranja zahtevala čas, znanje in denar. PZS potrebuje tri strategije: kratkoročno, srednjeročno in dolgoročno. Promocija v javnosti, javno udejstvovanje, da ne rečem povezovanje, pa je danes »dirigent«, ki nam pomaga tudi pri vključevanju v zakonske okvire. Želim si, da bi nam država bolj pomagala pri realizaciji dejavnosti. Aktivni smo tako v pro-

za leto 2004

mociji turizma kot pri preventivi. Toliko o mojih videnjih, željah, načrtih za Planinsko zvezo. Kako daleč so mi v tem hipu gore, ki jih tako ljubim, a mi jih obilica dela le še redko približa. Vse te napore pa mi izdatno poplačajo tudi planinska društva, vodstva zveze in načelnikov, ki jih znajo ceniti.

Stane Klemenc, alpinist in popotnik:

Želja in ciljev je kar nekaj, rad bi spet obiskal Arktiko, se povzpel na Ararat, več let že odlagam ogled Korzike, pripravljam trekking v Peru, Bolivijo in Čile, jeseni spet vodim turo v Argentino, od juga do severa. Kakšna ideja ali želja se bo porodila še pozneje. Če bo vse v redu z zdravjem in v službi, potem upam, da jih bom nekaj uresničil. Tebi, uredništvu in bralcem želim enako - naj se vam izpolni čim več želja.

Matjaž Jeran, športni plezalec:

Božičku sem za drugo leto naročil, naj name priklene vsaj šest prijateljev (Uršo, Nastjo, Roka, Matevža, Marka, Jureta), s katerimi skupaj študiramo na ljubljanski univerzi in tudi sicer skupaj »pametno«
izkoriščamo prosti čas. Na svojih krilih naj nas popelje pod Trango tower in nam nakloni dobro vreme v večini dvomesečnega poznopoletnega obdobja. Naročil sem mu tistih nekaj milijonov, ki jih potrebujemo za to, in nekaj kosov oblačil ter rokavic, da nas ne bo zeblo. Upam, da nas bo uslišal.

Bojan Rotovnik, predsednik PD Šoštanj

Leto 2004 bo za naše društvo pomembno leto, zaznamovano s koncem prvega stoletja našega obstoja v prostoru in času. Konec nekega obdobja

je udobno izhodišče za pregled že prehojenih poti ter za brezmejen pogled z vrha gora na morje priložnosti, ki leži pred nami. Skupno osvajanje vrhov nam daje možnost markiranja poti na način, ki vodi k vsebinsko bogati, kakovostni množičnosti. Želja je veliko, morda celo preveč! Ena izmed pomembnejših je, da z varnim in zanesljivim korakom organiziramo vsakomesečne prireditve, s katerimi bomo lokalno in tudi malo širšo javnost opozorili na pomembnost planinske ideje včeraj, danes in jutri.

Stanko Klinar, publicist:

Silvestrske želje

(v Prešernovi meri)

Ak' želje bi veljale kaj,
bi želel tri reči.

Fajn sneg, fejest grif, čvrst štrik
bile bi želje tri.

Čemu, povej, ti bo fajn sneg?
Napregel bi smuči.

Že stara pesem poje mi,
da kamenje za dilce ni.

Čemu, povej, ti bo fejest grif?
Me stena veseli.
Za tiholaznika pa zdravo ni,
če v šoder odleti.

Čemu, povej, ti bo čvrst štrik?
Da bo kot struna pel,
ko sonaveznik nad menoj
ga z močno roko bo napel.

Le-te so moje želje tri
in drugih v mojem srcu ni.
Zalil za rast jih le še bo
en gvažek z dobro mislijo.

Pogovarjala sta se: Mateja Pate
in Vladimir Habjan

Veš da!

Spomin na soplezalca ¹

Besedilo: Tadej Kosmačič

Kratek stavek – besedi, ki potrđita domnevo, uresničita željo in razveselita prijatelja. To sta besedi, ki sem ju iz prijateljevih ust slišal velikokrat, saj je bil takšen, da ni želel nikogar razočarati.

Kanjon Paklenice pred letom dni

Z Majo se sama potikava po kanjonu, saj so vsi oddrveli domov zaradi obilnega dežja, ki je padal prejšnji dan. Iščeva koga, ki bi imel podobno željo kot midva – plezati. Stene so suhe, vreme primerno in prav nesramno bi bilo zapraviti takšen dan za kaj drugega kot plezanje. Kot Marija se mi prikaže visoka, suha postava z belo čelado. Pa to je Stane! Po kratki formalnosti v eni izmed športnih smeri že stojimo pod Nosorogom in si izpolnjujemo veliko željo po plezanju. Kdo bi si mislil, da je ta dan začetek kratkega, vendar zelo intenzivnega prijateljstva. Prej sem ga poznal samo kot tihega moškega, ki stopi »na ferajm« in ob začudenju drugih našteje vse vzpone, ki jih je opravil v zadnjem tednu.

Po preplezani smeri in obvezni pijači sem začutil, da si z njim še želim plezati. In tako je tudi bilo. Prišla je zima, treningi v telovadnici, turni smuki, zaledeneli slapovi in vse to predvsem z njim. Začelo se je plesti prijateljstvo, ki ni bilo povsem običajno, pa nama je morda zato toliko več pomenilo.

Plezališče Weinzodl pred pol leta

Prvi res topli sončni žarki počasi segrevajo skalo in Weinzodl je kot ustvarjen za popoldan-

¹ Stane Brezovnik (1953–2003), umrl v nesreči na Hudičevem stebri

sko razgibavanje. Čeprav je bil Stane kar malo proti plezanju v plezališču, se je takrat popolnoma navdušil zanj in kratke, s težavnostjo začinjene smeri so postale stalni del najinih priprav na zahtevnejše plezanje. Ob vseh urah, ki sva jih prevozila z avtomobilom, dostopih in sestopih sva se imela čudovito priložnost spoznavati in odkrivati drug v drugem nekaj, ker naju je še bolj zbliževalo. V tistih trenutkih sem razumel, zakaj je tako lepo imeti stalnega partnerja v navezi. Spoznavala sva se seveda tudi ob plezanju; včasih sva brez besed preplezala kakšno smer, toda na koncu sva bila vesela, da sva to storila skupaj. Včasih besede preprosto ne pomenijo nič, treba je najti drugačen stik, in za to morata biti dva, ki se na neki način dopolnjujeta, sprejemata in razumeta.

Hudičev steber pred tremi meseci

Bližali so se moja poroka, poročno potovanje na gorato Korziko in vrhunec letne alpinistične sezone. Na skrivaj sva mislila na Čopov steber v Triglavu, ki je Staneta enkrat grobo zavrnil. To je bil motiv, da sva plezala še več, in porajala se je ideja, da bi še pred poroko, kot fant, preplezal še eno pravo klasično smer.

Vedno, ko sem pogledal Prisojnik, sem se spogledoval z njim, stebrom, ki kipi v nebo. Prelepo hladno jutro je postalo še bolj hladno, ko sva s parkirišča opazovala svoj cilj in skušala razvozlati, kje naj bi plezala. »Ni drugega, treba je iti gor in pogledati!« je dejal in že sva drvela proti temni steni. Pokazalo se je, da dobro pozna smer, saj jo je leto nazaj že preplezal, in prvi raztežaji so potekali v običajnem tempu, brez težav. Čudovita, toda naporna zajeda naju je prva malo ogrela in povzročila, da sva začela popolnoma uživati v tem, kar najraje počneva. Sledilo je nekaj raztežajev »lahkega« sveta. Varujem na stojišču v luknji, ko Stane pleza naprej po krušljivem terenu, in kaj kmalu ga ne vidim več, ker je na vrhu kamina. Edini stik ostane počasni drseča vrv ... Sočna kletvica, vrv mi hitro drsi skozi roke, kup padajočega kamenja in v naslednjem hipu ga vidim, kako z veliko hitrostjo pada mimo mene. Po glavi mi roji vse mogoče, čakam ... čakam, da bo vrv zategni-

lo in ga bom ustavil. Tega trenutka ni in ni. Naenkrat močan poteg vrvi, s hrbtom udarim v steno, klin odfrči po zraku, želim si, da bi vzdržal. Tišina. Kot da se pred nekaj trenutki ne bi zgodilo nekaj groznega. Čutim, da je nekaj hudo narobe, pretiho je.

Poskrbim za svojo varnost, naredim vse, kar se da, kličem prijatelja, toda odgovora ni. Ko se spuščam k njemu, slutim najhujše. Pomagam, naredim, kar lahko, a sem žal nemočen. Sedem na poličko in čakam – čakam, da naju rešijo iz te grozljivke. Helikopter z reševalci prileti in naju odpelje iz stene, vendar je od dveh prijateljev ostal samo eden. Ko stopim na trdna tla na Vršiču, se sesujem, kot se sesuje krožnik, ki pade na tla. Razletim se na tisoč koščkov in nikakor ne morem dojeti nečesa – da ga ni več. Ostal je tam, kjer je bil najraje – v hribih, stenah.

Rotewand pred tednom dni

Živčen sem, ko mi vrv polzi med rokami in gledam soplezalca, ki meter za metrom premaguje smer, ki sva jo s Stanetom že preplezala. Prvič po nesreči to počnem. Trudim se, da občutki ne bi prevladali nad telesom; težko je. Ob tem in veliko drugih trenutkih se spomnim nanj, na njegovo jekleno voljo in besede »Veš da! Mora iti.«

Postanem močan, premagam težave in se veselim novih dni, novih doživetij in novih smeri. Hvala ti!

Planinski vestnik, revija za ljubitelje gora

Ob plačilu članarine planinski organizaciji za leto 2004 prejme vsak član tudi naročilnico na Planinski vestnik.

Planinski vestnik (kratica je PV) velja za najstarejšo slovensko revijo in najstarejše planinsko glasilo na svetu, ki izhaja redno vsak mesec. Prva številka je izšla 8. Februarja 1895, torej izhaja že več kot sto let. Planinski vestnik je začel izhajati kot glasilo Slovenskega planinskega društva (SPD), danes pa je glasilo Planinske zveze Slovenije. V vseh obdobjih je bil ogledalo ne samo dela planinske organizacije, pač pa tudi gorniške kulture, splošnih razmer in doživljanja gora Slovencev.

Kakšno vsebino prinaša? Revija je res raznovrstna, saj v njej najdete informacije o najpomembnejših dogajanjih v planinstvu, od organizacijskih, društvenih in gospodarskih pa do športnih, odpravarstvenih in drugih, predloge za izlete in alpinistične vzpone, strokovne članke iz zgodovine planinstva, geografije gorstev, planinske in alpinistične potopise, članke o naravi in varstvu le-te, leposlovne prispevke, pesmi in slovstvene ocene, pa tudi nasvete o opremljenosti in plezanju, ideje za obiske tujih gor v soseščini in po svetu, trekinge, turno smučanje. Skratka, PV je namenjen vsem, ki se aktivno in odgovorno udeležujejo v naravi in gorskem svetu.

Vabimo vas, da postanete naročnica/naročnik Planinskega vestnika, najstarejše slovenske revije, revije za ljubitelje gora!

Uredništvo Planinskega vestnika:

Vladimir Habjan (odgovorni urednik), Andrej Stritar (namestnik odgovornega urednika), Marjan Bradeško, Marjeta Keršič - Svetel, Andrej Mašera, Mateja Pate, Emil Pevec (tehnični urednik), Tone Škarja, Adi Vidmajer

Slikovna uganka

Kako poznamo naše gore?

Zima je tu, po vrhovih je sneg. kateri vrh v Julijcih je na sliki, narejeni s teleobjektivom? Od kod je slikan? Rešitve pošljite na Uredništvo PV, p. p. 214, 1001 Ljubljana ali na pv@pzs.si. Poskusite poslati do 25. v mesecu, ko končujemo redakcijo prihodnje številke.

Rešitev iz novembrske številke:

Pravilne rešitve so nam poslali: Dario Dominko, Jure Golob, Branko Jaklič, Tončka Kajdiž, Mitja Polka, Alenka in Jože Rožič, Barbara Šket - Motnikar in Andrej Vogrin, ki so točno ugotovili, da je na sliki Srednja peč (1930 m) in da je bila fotografija posneta s poti med Prešernovo kočo in Zelenico, nekoliko nad mestom, kjer se ji priključi pot iz Celovške kočice. Oreh pa je bil očitno kar trd, saj smo dobili tudi štiri napačne rešitve. Z zelo zanimivim pismom pa nas je razveselil tudi Dušan Rajgelj iz Zabreznice. Objavljamo ga kar kot samostojen članek. Spet pa smo po koncu redakcije prejšnje številke dobili še nekaj pravih odgovorov na oktobrsko uganko. Da je bil na sliki Lipnik, so nam pravilno odgovorili Valentina Bijol, Tomaž Polak, Robert Pirih in Jure Golob.

Srednja peč in imenoslovje, povezano z njo

V 11. številki Planinskega vestnika 2003 ste objavili fotografijo gore Srednja peč, 1920 m (1930 m), v neposredni bližini Stola v Karavankah. V ozadju je na desni vidna Begunjščica s tako imenovanim Smokuškim plazom, povsem levo pa greben Košute.

Opisa poti na Srednjo peč ne najdemo tako rekoč nikjer. V Planinskem vodniku Karavanke (S. Klinar) - četrti, spremenjena in dopolnjena izdaja, 1997 - najdemo skromen opis pri številki 430 (opis dostopa do Prešernove kočice na Stolu od Planinskega doma na Zelenici po SPP): »Od stičišča s koroško potjo je tudi najkrajši pristop na Srednjo peč, 1920 m: po skalnem grebenčku brez poti v 15-20 minutah na vrh.« Opis dopolnjujem takole: Dostop vodi po brezpotju in je po skalnem SZ

grebenu treba nekoliko poplezati (1. stopnja), nekaj je tudi ruševja. SZ greben lahko zaobidemo tako, da se spustimo nekoliko na južno stran in poiščemo prehod čez melišče in skozi ruševje (stečine) ter se po strmim travnatem skrotju povzpemo naravnost na vrh. Tod je možen tudi sestop po dolini za Srednjo pečjo v Zagon, k Tinčkovi lovski koči (na zgornjih meliščih zasledimo stečino, nato gremo skozi gozd; niže ulovimo stezo, ki vodi od Tinčkove kočice na sedlo Šija in Vrtačo - nemarkirano). Raj za gamse! Tudi Srednja peč je izreden razglednik! Severna stran je izjemno prepadna. Dostop priporočam le dobro izurjenim planincem, vajenim brezpotja in lažjega plezanja, brez vrtoglavice. V megli ni priporočljivo!

V juliju 2000 je PD Žirovnica na Srednjo peč namestilo lično skrinjico z vpisno knjigo. Iz vpisov in vtisov je razvidno, da je vrh skrajno redko obiskan. Tako naj tudi ostane, za planinske sladokusce, lov-

ce in ljubitelje neokrnjene narave, ki zaradi bližnje »avtoceste« na Stol ne doživijo pravega miru.

Naj mi bo dovoljeno v nadaljevanju podati kratek pogled na zgodovino imenoslovja, ki se nanaša tudi na Srednjo peč.

V člankih Imenoslovje okrog Begunjščice in Stola dr. Jakob Prešern v PV 1933 opisuje, da se z Malega Stola odcepi stranski greben, ki drži do točke 2147, s katere se zelo razdrapane pečine spuščajo proti JV. Vzhodno od te je osamljena mogočna skala, točka 1930, ki je bila v njegovem spominu vedno le Srednja peč in je bila znova tako označena (Knafelčev naris). Prešernov vodnik Kralj je zaradi zanimivosti povedal naziv Orgeljce, morda pa tudi ime za razdrapano pobočje, padajoče s točke 2147, ki jo je označil kot Orlice ali Orlice (po gnezdišču orlov v pečevju); pri tem ni mogel ugotoviti imena Rigeljca za točko 2147, vendar ga tudi ni mogel zanikati. (Po Prešernu naj bi dr. Henrik Tuma točko 1930 poimenoval Orgeljce.)

Dr. Henrik Tuma v glasilu Gore in ljudje (11,12/1947), v članku K imenoslovju Stolove skupine, med drugim piše, da sta z vodnikom Kunčičem ugotovila, da je kota 2147 m Orgelče (Orgelce), in sicer na gornjem delu Zabraško-Selške Orgelče, na južnem robu pa Doslovško-Brezniške Orgelče. Srednja Peč od te strani je po Tumi pravi kal, t.j. preklani vrh. Nad ovinkom v Zagon pod Srednjo pečjo je stala nekdanja koroška pastirska kočja. Do tam so Korošci imeli pravico do paše, torej so pasli med Srednjo pečjo in Velikimi vrati.

V PV 1/1953 dr. Josip Šašel ugotavlja, da je zemljevid z napisom Österreichische Karte 1:25 000 - 211/2 Windischbleiberg (Herausgegeben in Wien; Kartenberichtigung 1941; einzelne Nachträge 1948) prinesel povsem nove nazive v prikaz sveta ob državni meji od Visoke Zelenice do zahodnega konca Ko-

šute. V oči bode novo neobičajno ime Deutscher Berg, 2118 m, na državni meji. V vseh avstrijskih kartah je bilo na tem mestu ime Vrtača ali Vertatscha. Šašel ugotavlja, da je v vseh prejšnjih avstrijskih specialkah 1 : 75 000 ime Deutscher Berg veljalo za neki rogelj v vzhodnem pobočju Malega Stola, menda z višino 1930 m. Sam se spominja, da so mu v mladosti (še v prejšnjem stoletju) domačini kazali ta rogelj, češ da se tam najdejo najlepše planike, da pa so čeri nevarne. Pri iskanju »edelbajsa« se je neki Nmec iz Št. Vida tam ubil, zato je rogelj dobil ime Nemški vrh. Tako je golo naključje zaneslo to ime na to zakotno, malo opazno točko. Po prvi svetovni vojni je nepričakovano oživel in leta 1922 je Vodič kroz jugosl. Alpe prvič izrinil starodavno Vrtačo z imenom Nemški vrh. Tako je po Šašlu ime Deutscher Berg verjetno po pomoti našlo svoje vzvišeno mesto na predmetni karti.

Enako povzema dr. Šašel v članku Usodno ime (PV 11/1954): da je avstrijski risar karte pripisal vrhu 1930 m (Srednja peč), ki je pri Korošcih dobil ime Nemški vrh, znak Deutscher Berg. Domneva, da je kak lovec ali gozdar zanesel kukavičje jajce in med pastirji razširil ime Nemški vrh na Vrtačo, Rudolf Badjura pa ga je leta 1922 prvič zapisal.

Tudi med domačini v Žirovnici je Vrtača (Visoka Vrtača), 2181 m, poznana kot Nemški vrh. ●

Dušan Rajgelj

*Srednja peč s poti skozi Zagon na sedlo Šija
(foto: Dušan Rajgelj)*

Viševnik in sosedje

Besedilo: Andrej Stritar

Oblegan zimski dvatisočak

Na srečo imamo pri nas nekaj dvatisočakov, ki tudi pozimi niso pretrd oreh in jih lahko obiščemo brez zapletenih in zelo zahtevnih alpinističnih dejanj. Taka je skupina vrhov nad Rudnim poljem na Pokljuki z Viševnikom na čelu. Viševnik, 2050 m, stoji malo odmaknjen od glavnega grebena, ki ločuje Pokljuko od globoke doline Krme. Nanj se je pozimi z ustrežno opremo in znanjem po večini možno vzpeti brez posebnih težav. Vendar pozor: razmere se lahko hitro spremenijo in postanejo smrtno nevarne, zato se tudi Viševnika vedno lotevajmo z ustreznim spoštovanjem. Njegova soseda sta Veliki Draški vrh, ki je tudi zlahka dostopen, in Mali Draški vrh; ta je že nekoliko trši oreh, priporočljiv le za alpiniste. Viševnik in Veliki Draški vrh sta tudi izvrstna turnosmučarska cilja.

Izhodišče: Cesta na Pokljuko je pozimi pljučena in zato prevozna do Rudnega polja; tam sta vojašnica in športni center. Turo tako začnemo na parkirišču, le da je ob lepih zimskih dnevih pogosto prenapolnjeno.

Običajna pot na Viševnik: Po stepnati cesti slab kilometer do žičnic, nato ob njih navzgor po dolinici, ki se na vrhu obrne proti levi in izteče na ravninici Zlate vode. Tam na levo, na razgledno sleme, in nato po njem na desno v vršna pobočja Viševnika. Na vršnem grebenu na levo in zadnjih nekaj metrov na vrh (precej strmo in izpostavljeno). V dobrih razmerah uro in pol do dve uri.

Čez Srenjski preval: Kot zgoraj do Zlatih vod, tam na desno okoli Viševnika na kraški svet na severni strani, po njem na Srenjski preval (nanj se da tudi z Jezerca, glej opis poti na V. Draški vrh) in z njega na levo po grebenu na Viševnik. Zahtevno, plazovito, zadnji del izpostavljen. Samo za zelo izkušene. Dve uri do dve uri in pol.

Veliki Draški vrh: Najprej naprej po cesti z Rudnega polja, potem pa po markiranem kolovozu proti planini Konjščici; čeznjo naprej do kotanje Jezerca pod Draškima vrhoma. Tam na levo po dolini proti Studorskemu prevalu, pred njim na desno v južna pobočja vrha in po njih do vrha. Plazovito! Z Rudnega polja v dobrih razmerah tri do štiri ure.

Mali Draški vrh: S Srenjskega prevala naravnost navzgor; v pol ure pridete na vrh. Zahtevno, zimski alpinistični vzpon! Z Rudnega polja tri ure do tri ure in pol. ●

Diagonale Triglavskega narodnega parka

Bi Aljaž danes kupil kar cel park?

Besedilo: Borut Peršolja

Fotografija: arhiv Geodetskega inštituta Slovenije

Raziskovalni duh - tista prvinska in neodtujljiva želja po spoznavanju oblike, odkrivanju delovanja, preverjanju možnosti obstoja - je vgrajen v vsako človekovo dejavnost. Prav zato ne verjamem uradni gorniški zgodovini, ki doma in po svetu uči, da so ljudje gorski svet odkrivali predvsem zaradi nujne, povezane z golim preživetjem, ne pa tudi zaradi nujne, povezane z duhovno, kulturno ali - bog ne daj - čustveno praznino. S tisočletnim poglobljanjem znanja postajajo pomembni odtenki: posamezni ozaveščeni gorniški avtorji tako pravijo, da so nekateri vzponi opravljeni »dokumentirano prvič«, to pa odpira vrata možnosti, da je pred prvimi uradnimi osvajalci na vrhu stal tudi predprvi in predpredprvi ... Do takšnih odkritij pa vodi samo ena pot - temeljita obravnava široke palete gorske problematike z intenzivno izmenjavo izsledkov in pogledov.

Znanstvena skupnost je pod humanističnim pokroviteljstvom Znanstvenoraziskovalnega centra Slovenske akademije znanosti in umetnosti na (prvem?) znanstvenem in strokovnem posvetu z naslovom Triglavski narodni park ugriznila v kislino jabolko, ki nam ga je - državljanom in prebivalcem Slovenije - nastavila ozka interesna skupina. Med tistimi, ki so ugriznili vanj z zaverovanim občutkom nekoga, ki stvar dobro pozna in je zato lahko upravičeno samozavesten, najdemo geografje, varstvenike narave, urejevalce prostora, turistične delavce, krasoslovce, geologe, hidrologe, geomorfologe, geodete, botanike, gozdarje, vo-

Okrasni okov vojaškega pasu iz 4. in z začetka 5. stoletja s Polance (Zadnji Vogel)

dne biologe, arheologe, etnologe, narodopisce, literate, demografe, športoslovce, učitelje in sociologe. Vsak s svojo zgodbo o tem, kako so njegovi/njeni predhodniki dolga desetletja odkrivali znanje, kako so sami celo delovno dobo skrbno in natančno objavljali svoja opažanja, kako so iz svojega lastnega nahrbtnika prehranjevali tuje kolege in kako so s kleno slovensko besedo zmanjševali belo liso na raziskovalnem zemljevidu.

Triglavski narodni park ni bil nikoli resnično naš

Kaj vse smo ta dan slišali, videli, kaj se nam je usedlo v spomin in nam vihralo misli? V prostor in čas nas je s kratko, a učinkovito projekcijo odličnih diapozitivov in umirjeno, a nadvse polno besedo postavil Jože Mihelič. Sledili so mu nastopi

Milana Orožna Adamiča, Marjete Keršič Svetel, Janka Humarja in Martina Šolarja. Uvodničar je bil tudi Boštjan Anko, ki je izhajal s stališča, da Triglavski narodni park ni bil nikdar sprejet kot stvar vseh Slovencev. Vprašal se je, ali smo zanj pripravljeni žrtvovati 150 SIT, kolikor stane kepica sladoleda. (V pomoč pomožni račun: celotni proračun javnega zavoda Triglavski narodni park znaša v letu 2003 300 milijonov SIT. To je polovica zneska, ki ga bo letos za svoje delovanje porabil Košarkarski klub Union Olimpija ali nekaj manj od proračuna rokometnih ekip Mobitel Prule in Pivovarna Laško.) In tako je bila o vrednosti parka utrta rdeča nit, ki smo jo razpredali dobrih sedem ur.

Kraljestvo; območje, kjer je kdo neomejen gospodar

Naravoslovci so poročali o tem, da je območje parka eno najbolj vročih jamarskih raziskovalnih območij na svetu in da je zaradi varstvenega režima odlična referenca za ocenjevanje vplivov podnebnih sprememb. Izvedeli smo, da je geološki razvoj v obdobju jure tudi na kratke razdalje (območji Mangarta in doline Triglavskih jezer) raznolik in da je poledenitveno nihanje debeljenja in taljenja Triglavskega ledenika pojav, ki se dogaja vso geološko zgodovino. Spomnili smo se, da so k odkrivanju slovenskih Alp veliko prispevale botanične raziskave (zato so poimenovanja rastlin po naših krajevnih imenih in raziskovalcih svojevrstni spomeniki), ki so privedle tudi do ustanovitve alpskega botaničnega vrta Julijana v Trenti z okrog 600 različnimi vrstami. Z gozdarskega vidika smo spoznali območje Male Pišnice, pelodna analiza nam je razkrila shranjena sporočila visokih barij na Pokljuki, vodna biologa pa sta nas potopila v onesnaženost 14 visokogorskih jezer.

Številčno uravnotežen, vsebinsko pa enako pester, je bil tudi družboslovno-humanistični del. Arheološke najdbe na planinah in ob poteh prek gorskih prelazov zasledimo že iz obdobja mezolitika (8000-5000 let pr. n. št.), še starejši pa je arheotipski živinorejski kulturni krog, ki sledi letnemu naravnemu ciklu menjave letnih časov. Stara besedna umetnost, ki je kljub spremenjenemu načinu življenja še živa, je ljudsko pripovedovanje. Gre za delček velikanskega duhovnega premoženja, ki v

sinergiji človeka in narave sestavlja nevidno, a krepko prisotno četrto dimenzijo parka. Ta je tesno sklenjena v dojemanju in pojmovanju naravnega in duhovnega, fizičnega in metafizičnega, predmetnega in simbolnega prostora. Podrobno smo se seznanili z vlogo turizma in rekreacije, s podcenjenostjo izobraževalnega vidika parka, z motivi za obiskovanje gora, z zaposlitvenimi možnostmi in z zavedanjem tujcev, da je naš park v primerjavi z večino drugih okolij v Alpah še zelo dobro ohranjen. Strinjali smo se, da nas v obstoj parka nihče ne sili, če pa ga imamo, potem ga sprejmimo za svojega in z njim živimo brez prikritih zasebnih interesov.

Vrednota; čemur priznava kdo veliko načelno vrednost in mu zato daje prednost

Okrog 80 do 90 aktivnih udeležencev in poslušalcev posveta je tako s svojo lastno iniciativo in brez kakršne koli spodbude tistih, ki odločajo o stvareh, iz različnih zornih kotov izostrilo pogled in izluščilo nova in utrdilo starejša spoznanja o naši biti. Na podlagi raziskovalnih dosežkov smo bili enotni v oceni, da je zavarovano območje Julijskih Alp izjemna naravna, družbena in kulturna vrednota. Srčika vsega pa je prebivalstvo, ki na območju parka v različnih obdobjih leta živi pod gorami, na gorah in v gorah. Znanost in stroka dokazujeta nujnost ohranjanja ponekod prvobitne, drugod pa kulturne pokrajine. Hkrati pa opozarjata, da ne poznamo izsledkov o delovanju veljavnega zakona in projekcije, kakšne bodo posledice novih rešitev. S privzgojeno znanstveno natančnostjo smo ugotavljali, da je postopek sprejemanja novega zakona obrnjen na glavo: najprej smo dobili predlog zakona, potem razdrobljeno razpravo vpletene javnosti (ki se je morala organizirati in odzvati sama) in na koncu še znanstveni posvet.

Občutki po posvetu so na las podobni tistim na vrhu gore: vložili smo svoje lastno znanje in trud in se v dobri družbi razgledali naokrog. Čaka nas še naporen sestop, druga pomembna polovica vzpona. Noge so utrujene, pot je strma, k spotikanju pa silijo tudi polena (le od kod so se vzela?), ki ležijo povsod po poti ...

Ljubitelj inženirstva

Intervju z Markom Prezeljem

Pogovarjal se je Tomaž Jakočič
Fotografije: Marko Prezelj

Marko Prezelj je star 38 let. Mož, oče, Fotograf, gorski vodnik in univ. dipl. ing. kemijskega inženirstva, zaposlen v športni enoti Slovenske vojske. Pleza 22 let in od tega že več kot deset let spada med najboljše svetovne alpiniste. Njegov prodor je bil leta 1991 z vzponom (opravil ga je z Andrejem Štrempljem) po južnem razu na Južni vrh Kančendzenge (8472 m), ki ga poznalci uvrščajo med najboljše himalajske vzpone vseh časov. Epopeja jima je kljub »outsiderskemu« značaju med Francozi prinesla takrat prvič podeljeno alpinistično priznanje Zlati cepin. Takoj naslednje leto je ista naveza mojstrstvo potrdila s prvim vzponom na deviški, a močno oblegan Menlungtse (7181 m). Marko se od tedaj dokazuje na vseh področjih z odličnimi vzponi v Himalaji, Patagoniji, Yosemiteih in Alpah. Z nobene odprave se ni vrnil povsem praznih rok. Po Spanktiku leta 2000 je znatno pozornost svetovne alpinistične javnosti spet vzbudil leta 2001 z novo smerjo v južni steni Denalija (6194 m). Na Aljaski sta s Stephanom Kochem naredila korak naprej v tamkajšnjem plezanju. Izkoristila sta polarni dan in v 52 urah preplezala (iz baze prek vrha nazaj v bazo) 3000 metrov visoko steno po novi, tehnično zelo težavni smeri. Vzpon je bil nominiran za Zlati cepin. Leta 2002 je uspel z mednarodno odpravo preplezati novo linijo v južni steni Nuptseja v Himalaji, a se jim je vrh izmuznil zaradi slabega vremena. Letos se je odločil za Karakorum in lepotca tamkajšnjih gora, Mašerbrum (7821 m). Prav ta odprava, Markova nemirna narava in trdna stališča so bili več kot zadostni razlog, da sem preživel z njim »pogovorni« dan. Dopolodne ob kavi pri njem doma v Kamniku, popoldne pa plezaje v Dolžanovi soteski.

Mark, pred dobrimi tremi meseci si se vrnil iz Karakoruma. Cilj male odprave, v kateri sta bila še Matic Jošt in slovensko govoreči Američan Steve House, je bil Mašerbrum. Mnogo alpinistov

Stephen Koch in Marko Prezelj

pozna goro zaradi atraktivnega videza. Kako bi nam malo bolj natančno opisal cilj?

Gre za res izzivalno, 7821 m visoko goro, ki na vse strani kaže lepo, piramidno obliko. Naš cilj je bil preplezati SZ steber. Naravno, še nepreplezano linijo na gori. Gora sama po sebi spada med zahtevne. Podatek, ki temu pritrjuje je, da je bil vrh zadnjič dosežen leta 1985. Po tem si kar sledijo poskusi vzpona na vrh. Kljub temu, ali prav zato, da je gora poznana, je bilo težko dobiti uporabne informacije. Tri dni pred odhodom sva z Maticem v Innsbrucku obiskala vodjo avstrijske odprave Roberta Renzlerja. Povedal nama je vse, kar naju je zanimalo. Njegove informacije so bile uporabne do prihoda v bazo, potem pa smo se še mi soočili z drugačnimi razmerami, dvomi, tveganji, odločitvami ...

Vem, da ste imeli težave z vremenom, predvsem pa z razmerami na gori. Splezali ste na 6781 m visok Biarchedi, na Mašerbrumu pa niste praktično niti vstopili v steber - kljub temu, da ste

Mašerbrum, 7821 m

bili v bazi občudovanja vrednih 52 dni. Kaj bi ti ocenil kot glavni razlog za neuspeh?

Na odpravi smo si ves čas sarkastično podajali vprašanje, kaj je uspeh. Smo bili neuspešni? Res, splezali smo na Biarchedi. Če bi od doma odšel z idejo vzpona na Biarchedi, bi potem, ko smo priplezali nanj, verjetno odšel domov zadovoljen. Ker pa je bil naš cilj Mašerbrum, tega, jasno, ne moremo razglašati kot nek velik uspeh. Tudi moje želje po plezanju s tem niso bile potešene, čeprav vzpon na Biarchedi ni bil lahek. Za vzpon nanj smo porabili štiri dni, vzpon na vrh pa smo opravili šele v tretjem poizkusu. Glavni razlog za »neuspeh«, poleg nas samih, lahko naprtimo res slabim snežnim razmeram v gorah. Le-te so nas ves čas silile v bolj radikalno prilagajanje, kot smo predvidevali sprva. Pozimi je zapadlo precej snega, ki se v višinah ni predelal. Nevarnost plazov je bila velika in to smo kar nekajkrat okusili na lastni koži. Praktično ob vsakem poizkusu vzpona smo imeli izkušnjo s plazovi, nekajkrat nas je plaz tudi zajel. Mislim, da toliko tveganja pač nisem pripravljen sprejeti in odgovorno stati za njim. Tudi vreme je bilo slabo, a vseeno ne toliko, da ne bi dopuščalo vzpona ob boljših razmerah.

Tole opisuješ kot bi govoril o nedeljskem vzponu na Grintovec. Pri slovenskih alpinistih je v zadnjih letih mnogokrat zaznati nekakšen epski način opisovanja plezanja in ostalih dogodkov. Pri tebi to pogrešam.

Res? Ne vem, kaj bi z »epskim opisovanjem« dosegel?

Dosegel bi večjo pozornost širše, laične javnosti.

Vedno znova me izzivate, da razlagam svoje mnenje v zvezi s to »pozornostjo« ... Saj ne grem plezat zaradi pohlepa po »pozornosti«. Zame je potem, ko pridem z odprave, le-ta končana. Vse kar moram v zvezi s to odpravo početi potem, mi je kar nekako odveč. Začnem razmišljati o naslednji plezariji in o stvareh, ki bi jih rad počel. Pisanje, prilagojeno okusu množic, (žal?) ni v mojem stilu. »Drame« se dogajajo povsod in ne le v alpinizmu, z opisi jih lahko celo stopnjujemo. Če bi hotel vse alpinistične »drame« dostojno opisovati, bi to zahtevalo od mene veliko truda in spretnosti. A za to nimam ne daru in ne interesa. Pogosto podtikanje zavisti v zvezi s tem je sprevrženo. Tisti, ki dramatizirajo, naj to počnejo, če jim paše. Saj je fino kdaj pa kdaj prebrati kakšno »dramo« s pravočasnimi poudarki in zamolčanimi »podrobnostmi«.

Med raznimi očitki je pogost ta, da se ne znam prodajati. Možno, vendar se ne silim početi stvari, ki mi niso všeč. Pa tudi pravice do svojega mnenja si ne pustim vzeti.

Torej - očitno ti popularnost med širšo javnostjo ne pomeni veliko in ti je bolj važna pozornost strokovne, alpinistične javnosti. Tu ti gre namreč kar dobro; članki v tujih revijah, predavanja ... Kaj pa denar? Verjetno je sredstva za odpravo lažje nabrati, če si znan.

Ne pravim, da me javna podoba ne zadeva. Tako stališče bi bilo prevzetno. Ni mi vseeno, kakšen vtis puščam za seboj. Hočem pa imeti čisto vest, zato je javnost zame ena sama - ločnice med t.i. laično in alpinistično javnostjo ne vlečem. A če bi hotel nekemu, ki o alpinizmu ne ve nič, všečno predstavljati svoje početje, bi porabil veliko besed in nekatere stvari tako banaliziral, da bi alpinistom zvenele bedasto. Dramatiziranje in zvezdnitvo ni moj način. Nabiranje denarja je pa dvorezen meč, povezan s tisto famozno »pozornostjo«. Medijska odmevnost dogodkov (šovbiznis) kot rečeno zahteva precej spretnosti, energije in časa, katerega bi lahko namenil plezanju. Denar, ki ga dobiš, mora nekako »odmevati«. Začarani krog. Za bolj »tihe« odprave denarja niti ne potrebuješ toliko ... Je pa seveda vprašanje, koliko denarja potrebuješ za plezanje in kako ga »lažje« zbereš in kaj moraš za to narediti. Dvom, ali bi z več denarja tudi več plezal, me ne razjeda več. Verjetno bi se povečala predvsem plezalna pestrost.

V zadnjih letih se lotevaš visokih kombiniranih sten, ki zahtevajo, kot si se sam nekoč izrazil, predvsem alpinistično inženirstvo. Očitno ti to leži, saj si v tej »panogi« nesporno med vodilnimi v svetu. Koliko se ukvarjaš z drugimi oblikami alpinizma in športnim plezanjem?

Mogoče sem inženirsko nagnjenje okrepil med študijem. Sam ne ločim alpinizma na panoge. Menim (kot še mnogi drugi), da vse kar počnem, tvori alpinizem. Če bi izboljšal nivo športnega plezanja, bi izboljšal tudi alpinistični nivo. Podobno je npr. s fizično vzdržljivostjo in psihološko pripravljenostjo. Veliko pripomorejo izkušnje. Fizično kondicijo poizkušam kar največ trenirati s hojo v hribe, tekom, kolesarstvom. Prosto, športno plezanje smeri na pogled (s sprotnim nameščanjem varovanja) na čim višji ravni pa zdaj dojemam kot ne-

kakšen mali diferencial vzponov v gorah. Pod smerjo se moraš privezati, razmisliti, kje boš plezal, kje vpel vrvi, kje počival ... In izid je negotov, če je težavnost smeri na tvoji meji. Tudi tu, pri vzponih na pogled, je veliko drobnega inženirstva, dvomov, neznank in negotovih odločitev, kar mi je sicer všeč v alpinizmu - doživetje in zadovoljstvo ob zaključenem vzponu, ki pritrjuje odločitvam tekom vzpona. Mislim, da so prav vse komponente pomembne za uspešno opravljen alpinistični vzpon. Pritegnejo me vzponi, kjer je doza negotovosti pravšnja in je zato treba dati vse od sebe. Tudi nezavedno.

Lotiva se še malo domače alpinistične scene in problematike alpinistične in planinske organizacije. Tvoja zadnja odprava je bila povsod obravnavana kot slovenska odprava. V kolikšni meri je tu pomagala Planinska zveza Slovenije?

Če pustim številke ob strani, lahko rečem, da je pomagala. Določene birokratske zadeve so bile izpeljane preko Zveze in je šlo zato nekoliko lažje.

Provociram te zaradi tvoje izjave na osebni internet strani (<http://mark.amebis.si>), da želiš v prihodnje iti na odpravo, ki bo neodvisna od PZS.

Ja, vendar bolj v smislu izbire cilja in ekipe brez nekega razpisa itd. Zveza je pomagala tako z nekaj sredstvi kot tudi logistično. Navsezadnje je v Pakistanu še vedno nekaj opreme; tam smo si izposodili, npr. kuhinjski šotor.

V alpinistični organizaciji je konec lanskega leta ob »primeru Janak« prišlo do trenj, ki so preseгла meje Zveze. Očitno v sami organizaciji ni vse v redu. Kako ti gledaš na situacijo?

Kje pa so »meje« Zveze? Javni obračuni žal kažejo na nizek nivo sporazumevanja (med alpinisti je zdaj že stereotipen) ali nemoč posameznikov. Tudi sam sem še vedno del te organizacije in pljuvati v lastno skledo (kakršnakoli pač je) ne bi bilo primerno. Povsod so nihanja in tako tudi v alpinistični organizaciji. Če pogledam nazaj, ta organizacija ni bila nikoli povsem kompaktna. Bili so in šli so stran morda tudi ljudje, ki niso bili tako čustveno vezani na alpinizem in bi zato lažje kaj premaknili. Nimam namena trositi očitkov, vendar trenutno ne vidim človeka, ki bi bil taka avtoriteta, da bi lahko dolgoročno premikal in hkrati organiziral veliko stvari, ki ne delujejo. Vodilna Funkcija v alpinistični organizaciji, poleg alpinističnih izku-

šenj, vsekakor zahteva tudi ustrezno mero pragmatičnosti in »politične« korektnosti ter sposobnosti združevanja individualistov, kakršni alpinisti smo. O potrebi po organiziranosti in sodelovanju v današnji družbi pa ne želim filozofirati.

Kako pa gledaš na športno prihodnost slovenskega alpinizma? Radi smo se hvalili kot alpinistična velesila. Kako je sedaj?

Uh, športna prihodnost? Ne domišljam si, da sem obdanjen z daljnovidnostjo, imam pa svoje videnje sedanjosti. Mislim, da Slovenci še dobro plezamo v gorah. Tudi sam sem očitno že v letih, ko kdaj modrujem in se sprašujem, kako se bodo razvili mladi. V Franciji imajo npr. skupino mladih alpinistov, ki je že od začetka usmerjana in ta s svojimi dobrimi vzponi vleče ostale. Pri nas dela vsak sam, organizira, pleza, se promovira ... Potem sva pa spet tam, kjer sva začela; tabloidizira-

nje, manipuliranje, posploševanje, dramatiziranje, nakladanje itd. Mladi alpinisti zdaj izživljajo slo po uveljavljanju v gorah in še v medijih. To sicer ni novost, a je bilo včasih slednje precej manj izrazito. No, zdaj pametujem kot kak zagrenjen starček ... Človeško je, da se na vse načine poskušajo uveljaviti v »instant« družbi. Za to trošijo tudi dragoceno energijo, katero bi sicer lahko namenili predvsem plezanju. Posebno tisti, ki niso »nadarjeni« za tovrstno komuniciranje. In na koncu ustvarijo »skropucalo« ... vse bolj se mistificira in gloričira, sama dejstva (ali so plezali prosto, na pogled, ali so bili na vrhu ...) pa se pogosto zamolči ali megli. Nekdo je plezal smer že večkrat, jo opremil s klini ali celo s fiksi in nato preplezal (nekateri pred vzponom celo delajo luknje za cepine v led ali označijo oprimke in stope), objavi se pa samo zavajajoč podatek, da je smer preplezana. Tu smo spet pri naši (ne)ljubi (ne)organizaciji. Le-ta naj bi nekako usmerjala mlajše, ki se

*Luka Zazvonil
v Kotečniku*

jasno poizkušajo vsak zase napihnuti kolikor se da. Ne želim delovati pokroviteljsko, dlakocepsko ali celo podcenjevalno, mislim pa, da bi organizacija mladim morala ponuditi usmeritve, jim povedati - to je v redu, to ni v redu - in jasno ter utemeljeno ocenjevati dejanja. Žal je nekako prerevna, tako in drugače ...

Organizacija lahko presežke energije in mladostnega navdušenja usmeri v napredek. A če se nihče ne potruži, da bi ugotovil, kaj napredek sploh je, potem je sedanje stanje nekako razumljivo.

Kaj bi torej danes zatreslo svetovno alpinistično mrežo? Je to Nanga Parbat, direktna v zahodni steni Makaluja, zahodna stena K2? Zdi se mi, da v zadnjih letih ni dosti poizkusov plezanja v težkih himalajskih stenah. Vse se dogaja v glavnem po normalnih smereh in še to v glavnem na lažjih osemtisočakah.

Ne mislim, da v alpinizmu velja samo Himalaja in višina 8000 metrov. Odlični vzponi so lahko narejeni tudi na manjših nadmorskih višinah. Vsekakor pa je velika nadmorska višina Faktor, ki dodatno otežuje stvari. To so povedali že številni pred mano; kar je v Alpah ali Andih težko, je v steni 8000 metrov visoke gore še precej težje. V gorah pod 7000 metrov nekateri že dosega spoštljivo nivo. Na »lažjih« osemtisočakah se dogajajo komercialne odprave okoli katerih je veliko hrupa že zaradi njihove zasnove. Razumljivo je, da je početje, katere omenjaš, pa nič ne dvomim, da bodo nekoč preplezani v dostojnem stilu. Makalu npr. bi sedaj verjetno zahteval še preveč dela, ne plezanja ... Zame je pri vsej stvari zelo pomemben način, kako se vzpona lotimo in kako ga opravimo.

Tu se lahko zopet vrneva k usmerjanju mladih. Si predstavljaš, kaj bo moral resen kandidat za razvpito Z steno Makaluja »preplezati«, preden bo zares vstopil v to steno (najprej v mislih)? Moral bo po svoje absorbirati obširno znanje in izkušnje prejšnjih generacij, da bo lahko stopil stopnico više, začenši z Alpami, ki so že nekaj časa brez potrebe nekako zapostavljene.

Morda bi končala s klišejskim vprašanjem o tvojih alpinističnih namenih, odpravah ... ?

Lahko ti povem anekdoto v zvezi s tem. Isto me je nekoč vprašala neka ruska novinarka in sem ji pod vtisom

*Plezanje v Mt. Hunterju (Aljaska)
(foto: Stephen Koch)*

»spletnih odprav« ironično odgovoril, da bi nekoč rad priplezal na Cyber peak. Potem pa sem čez nekaj časa v Franciji snečal Rusa Valenija Babanova, ki me je v pogovoru resno vprašal: »Ti, kje pa je Cyber peak?« ●

Prvi ledeni slap

Skoraj neverjetno, a resnično. Uroš Samec in Blaž Ortar (oba AO Matica) sta 28. 10. 2003 uspela preplezati prvi letošnji ledeni slap. Odpravila sta se v Tamar in v solidnih razmerah uspela preplezati slap Rastlinca (IV+, 100 m). T. J.

Naša smer

Bela peč nad Lomom

Ko se usta širijo v nasmeh

Besedilo in Fotografije:
Aljaž Anderle

»Koliko ovinkov je še?!« sem se spraševal ti-
stega aprilskega dne v drugi polovici osem-
desetih let, ko sem pod težo Iztokovega
nahrbtnika in zahtevami centriFugalnih sil
opletal na zadnjem sedežu njegove BMW
endure in se kot nor oklepel motorjevega
okvira. Vožnja je bila uvod v prvo srečanje z
»veliko« steno v okviru alpinistične šole na-
šega odseka, katerega tečajnik sem pos-
tal. Bela peč nad Lomom pod Storžičem je
bila predvsem plezalno igrišče domačih,
lomskih alpinistov, ki so v njej v osemdesetih
letih potegnili večino smeri. Podoba stene
je ostajala enaka, spreminjale pa so se zah-
teve obiskovalcev in iz pretežno tehničnih
smeri so z razvojem športnega plezanja na-
stale številne prosto preplezljive smeri, ki
so temu primerno tudi opremljene. Plezalci
od drugod so redko zahajali semkaj, v masiv
Konjščice. Plezališče se je slovenski alpinisti-
čni javnosti nekoliko približalo šele v zadnjih
letih, odkar se v prvi polovici maja vsako le-
to tod srečajo plezalci v spomin na domači-
na Jožeta Rozmana, ki se je leta 1991 pone-
srečil pri vzponu na Kangčendzengo.

Bela peč se predstavi

Bela peč plezalcu ponuja precej: lep gorski
ambient s pogledom na Storžič in Kamni-
ške Alpe, prisojno lego, dobro, mestoma
odlično skalo, odlično zavarovane smeri raz-
ličnih težavnosti, prevladujejo tiste med
četrto in osmo stopnjo. Tu pa so še resnej-
še, previsne tehnične smeri in možnosti za
kak prvenstveni vzpon. Steno lahko razdeli-
mo na dva dela: vzhodni in zahodni, oziroma
na Malo in Veliko Belo peč. Deli ju ozek pre-
duh - razpoka, kjer vodi sestop iz vzhodne-
ga dela stene. Večina smeri je zbranih v za-
hodnem delu, ki je višji, strmejši in razse-
žnejši. Dolžina smeri se giblje med 60 in 120
m, večina pa jih sodi nekam v sredino tega
razreda. Kljub temu, da je stena po dimen-
zijah bolj podobna plezalnemu vrtcu, pa ve-
ljajo v njej načela plezanja v večjih stenah.
Tu mislim predvsem na nošnje čelade in pa
vsaj simbolične zbirke varovalnih pripomo-
čkov, bodisi v obliki klinov ali pa zatičev in

V smeri Pojoča travica

metuljev, ki bodo prišli prav pri plezanju
kakšne od tradicionalno opremljenih smeri
ali pa pri bolj ali manj načrtovanem odklo-
nu od linije prvopristopnikov ...

Za »frikote« ...

Prva smer, Lomska, je nastala že leta 1972,
avtorja pa sta bila Jože Rozman in Darko
Meglič. Zaradi skromne višine je stena bolj
ali manj samevala do konca sedemdesetih
let, ko se je z razvojem prostega plezanja
dvignil tudi ugled krajšim smerem. Od ta-
krat pa do danes je v Beli peči nastalo že
40 smeri, pod večino pa so se podpisali do-

Ko se usta širijo v nasmeh

Bela peč: Marabela

mači, lomski alpinisti Marko Meglič, Milan Meglič, Janko Meglič in Jože Rozman. Kasneje je svoj pečat v steni pustil tudi neumorni Filip Bence. V nadaljevanju te kratke predstavitev se bomo obregnili predvsem ob nekaj markantnih in lepih smeri, medtem ko naj ostane iskanje »top« smeri stvar vsakega posameznika.

Ena najdaljših in najlepših smeri je spominska smer Jožeta Rozmana, Jožkotov steber (VIII). Čeprav je bila preplezana tehnično, je prvi plezalec sledil čudovitim, lepo preplezljivim in med sabo povezanim prehodom, ki skupaj tvorijo smer, v kateri lahko le vriskamo. Če v prvem in najtežjem raztežaju plezamo po strmih ploščah in preko manjšega previsa, potem po krajšem premoru v lahkem svetu nadaljujemo s plezanjem po pakleniškem apnencu in sicer v položni plošči, kjer vse delo opravimo le z nogami, nato pa se preko navpične plošče prebijemo pod izstopni raztežaj. Smer je opremljena z novimi svedrovci in sicer skladno s težavami, tako da je v lažjem svetu frekvenca vpenjanja precej nižja kot v težjem.

Za klasike ...

Po tem vzponu se pomudimo še v zahodnem delu stene, kjer smeri vstopajo iz velike travnate gredine, na katero se vzpnemo naokrog, po poti, ki ob zahodnem robu stene pelje proti vrhu. Tod se po izrazitem kaminu pne Šleparska (III), ki je ponavadi prvi oreh, ki ga stro tečajniki, ob njej pa Golcarska (VI+) - spomin na delovne izkušnje nekaterih alpinistov, pa odlična Dolinska (VII-), Jubilejna in Soj pot (VI+). Praktično vse, brez izjeme, potekajo po dobri skali, ki jo prekinja kakšen šop trave, težave pa si lahko krojimo po svojem okusu.

Če se ustavimo v preduhu med obema stenama, nas previsi na levi strani hitro odvrnejo od sebe, če nismo preveč tehnični tipi. Božična, Hruševa in Desna smer so predstavnice tehnične nravi plezarije in zahtevajo kar precej bingljanja in ukvarjanja z različnimi hardware pripomočki. Najpogosteje plezana je prva izmed omenjenih smeri, ki čaka tudi na prvo prsto ponovitev. Desni del stene je nekoliko nižji, bolj poraščen in manj strm od levega, kljub temu pa je nekaj smeri vrednih obiska. To še posebej velja za enkratno A je to (VII+), Bumerang (IV+), Katastro Polo (IV), Marabelo (VI+) in Smodlaka (V+).

In za aktivne počitnice ...

Ker je stena obrnjena na jug, je v njej možno plezati še pozno jeseni ali zgodaj spomladi, ko se na bližnjem Ženiklovcu nemara še podijo turni smučarji, v severni steni Storžiča pa so grape polne snega in ledu. Po drugi strani pa njena nadmorska višina (1500 m) omogoča tudi lažje dihanje v poletni vročini. Za tiste, ki se težko odločite za obisk nekega hribovskega »kvazi« plezalnega vrtca neke v tržiških hribih, naj navedem še dodatni razlog za obisk našega konca. Plezanje lahko združite s krajšimi počitnicami oziroma z vikend bivanjem na eni od turističnih kmetij, povežete z gorskim kolesarjenjem, jadralnim padalstvom, tekom, plezanjem v severnih stenah Storžiča in Košutnikovega Turna, v Dolžanovi soteski, na Ljubelju in še kje.

Dostop:

Iz Tržiča sledimo cesti skozi Lom, nato pa se za vasjo Grahovše poslovimo od asfalta in se po makadamski cesti (5 km) vzpnemo na prisojno pobočje lomske doline. Stena Bele peči je od tod dobro vidna. Ovinkasta cesta nas pelje mimo kmetije Pri Pavšeljnu, odcepa za planino Konjščica, naprej vse do parkirišča pod planino Javornik.

Na levi strani ceste nas pričaka smerokaz za spominsko obeležje in Belo peč, ki nas peš usmeri na zložno, markirano stezo. Ta nas v 10 minutah pripelje do stene. Relacija Ljubljana - Bela peč naj nam ne bi vzela več kot dobro uro, če seveda ne naredimo resnejše navigacijske napake in se zazremo v vprašujoč obraz dežurnega policista na Ljubelju ali na Jezerskem.

Sestopi:

Z vzhodne, nižje stene sestopamo v globel - preduh, ki deli obe steni. Sledimo možicem in opravimo še spust po vrvi preko zagozdenga balvana, ki ga je sicer mogoče enostavno preplezati na levi strani (V). Urejena pa je tudi pot po gozdu ob obronkih stene, po kateri smo v 15 minutah spet pod steno. Z zahodnega, najvišjega dela stene, sestopamo s samega vrha (vpisna knjiga) nekaj metrov po planinski poti, s katere skrenemo takoj za ograjo. Tam zavijemo levo, strmo navzdol in ulovimo dobro shojeno pot, ki nas ob zahodnem robu stene pripelje pod njeno vznožje. Pa skice in opisi? Obstaja plezalni vodniček, izdan v samozaložbi, ki je že pošel. Avtor Milan Meglič pripravlja njegovo posodobljeno izdajo, ki bo kmalu na voljo v digitalni verziji tudi na internetu. 📍

Prosto čez El Capitan

Preko 1000 m visoka stena El Capitana v kalifornijskem nacionalnem parku Yosemite je od leta 1958, ko je bil v njej opravljen prvi vzpon, predstavljala Meko zahtevnega tehničnega plezanja. Plezanje z umetnimi pripomočki je tukaj dvigalo težavnostno raven in do sedaj so bile preplezane praktično vse možne linije. Sledila je doba prostega plezanja. Začela se je leta 1988, ko sta Paul Piana in Todd Skinner uspela prosto preplezati smer Salathe (5.13b oz. 8a). Od takrat do danes je bilo v steni prosto preplezanih kar devet prej težkih tehničnih smeri. Med njimi je najbolj popularna smer Free Rider, varianta smeri Salathe v zgornjem delu, ocenjena s 5.12.d oz. 7c. Smer sta v 15 urah leta 1998 preplezala protagonista tamkajšnjega prostega plezanja brata Alex in Thomas Huber. 1100 m visoka smer je bila letos prizorišče prvega slovenskega prostega vzpona čez slovito steno. Opravila sta ga Matjaž Jeran (AO Matica) in Miha Valič (AO Rašica), kak teden za njima pa je uspel še Matevž Kunšič v navezi z Uršo Rebec (oba AO Radovljica).

Jeran in Valič sta odpotovala v Ameriko že konec avgusta. V sklopu navajanja na granitne počki sta preplezala Regular route v Rostrumu (5.11c) ter v Half Domu (do 5.12b oz. 7b, 500 m). Slednjo sta preplezala prosto, razen krajšega spusta ob vrvi, v

treh dneh. Zadnja smer med pripravami je bila velika prostoplezalska klasika, smer Astro-man (5.11c oz. 6c+, 400 m) v Washington Columnu, ki sta jo preplezala prosto, Jeran na pogled. Sledilo je obdobje priprav na vzpon v smeri Free Rider. Jeranu in Valiču se je pridružil še Kunšič in vsi trije so se z vrha stene po fiksni vrvi spustili v osrčje »head walla« in si v treh dneh ogledali najtežje raztežaje. Nad Hollow Flake so transportirali opremo, vodo in hrano, nato pa se je začelo zares. Prva polovica stene ponuja težave do 5.11b oz. 6c+, nato pa se stena postavi pokonci. V vršni steni se nahajajo najtežji raztežaji z ocenami do 5.12d. V petih dneh sta menjaje v vodstvu prosto preplezala preko trideset zahtevnih raztežajev. V istem času je Kunšič z Uršo Rebec bolj ali manj prosto preplezal »ogrevalne« smeri v Rostrumu, Washington Columnu in Half Domu. Po psovatu z zmagovalcema sta tudi Kunšič in Rebčeva vstopila v steno in po petih dneh uspešno izplezala. Kunšič je uspel celotno smer preplezati prosto.

Z drugačnimi cilji sta bila tamkaj Miha Habjan in Janez Peterlin (oba Akademski AO). Njun namen je bil spoznati tehnično, »big wall« plezanje. Začela sta s smerjo The Prow (V, 5.10, A2 (C2+), 400 m) v Washington Columnu, ki sta jo preplezala v treh dneh, nadaljevala pa s klasičnim vzponom v Regular route v Half Domu (VI, 5.9, A1, 500 m). Z njunim glavnim ciljem, smerjo The Shield (VI, 5.9, A3, 1100 m) sta opravila v petih dneh in pol. T. J.

Slovinci pod Šiša Pangmo

Tudi letošnja jesen ni minila brez slovenske odprave v visoko Himalajo. Šestčlanska odprava si je za cilj izbrala najnižjega izmed velikih 14, Šiša Pangmo (8013 m). Po postavitvi baznega tabora v začetku meseca in pomoči nesrečni Francoski odpravi so Urban Golob, Matej Kovačič, Jernej Breščak, Marjan Kovač, Franc Oderlap in zdravnik Tomaž Klinar začeli z aklimatizacijskimi vzponi. Povzpeli so se na 6100 m visoko goro v bližini baze, po nekaj dneh počitka pa so se odpravili na aklimatizacijo v angleško sestopno smer v južni steni Šiše. Kovač, Oderlap, Breščak in Kovačič so dosegli višino 6600 m; slednja dva sta tam tudi prenočila. Po počitku so se Kovač, Breščak in Kovačič odločili za poizkus vzpona po Britanski smeri (Scott - McIntyre - Baxter Jones, 1982). Prespali so pod steno, a naslednji dan so bili zaradi orkanskega vetra prisiljeni sestopiti nazaj v bazo. Ker se veter v naslednjih dneh ni polegel so z odpravo zaključili. T. J.

Jensterle v Formi

Franci Jensterle (AO Kranj, Citywall, Papi sport, Lanex) je še vedno v odlični Formi. Pred kratkim je opravil tretji vzpon v smeri Dead moon (8b+) v Vipavski beli ter drugi vzpon v smeri Stigmata (8b+/c) v Kotečniku. T. J.

Šola v Manangu

Letos sta v šoli za nepalske gorske vodnike v Manangu sodelovala slovenska inštruktorja Vlado Schlamberger in dr. Damijan Meško. Šola, ki jo je ustanovil pokojni Aleš Kunaver, še vedno vsako leto izobražuje nepalske gorske vodnike. Letos je na več kot mesec dni dolgem tečaju sodelovalo šest inštruktorjev, trideset tečajnikov in ena tečajnica. Vodja tečaja je bil Padam Ghale. Tudi ob tej priložnosti so bile prisotne težave z Maoisti. Schlamberger in Meško sta morala ob povratku čez Torong La do Benija pohod prekiniti in v Katmandu leteti iz Jomsoma. T. J.

Med naštevanjem vzponov na koncu članka (AO Rašica na Norveškem) smo pomotoma izpustili vzpone, ki sta jih opravila Minca Mramor in Tadej Debevec, in sicer Južni steber Mongejure (VII-, 1000 m), Jugoslovansko smer (VII+, 400 m) v Hornakli (Romsdal) ter Vestpillaren (VII-, 400 m) in Klokken (VII+, 400 m) v steni Presten na LoPotih. Za neljubi dogodek se iskreno opravičujemo. Uredništvo

Dolomiti in Tri Cine

Član SPD Trst Erik Švab (La Sportiva, Montura, Kong, Grivel) je v letošnjem poletju z različnimi soplezalci preplezal vrsto smeri, ki so tehnično in tudi psihično precej zahtevne, saj je varovanje urejeno s svedrovci, zavrtnimi na velikih razdaljah, pa tudi skala ni vedno prvovrstne kakovosti.

Prvi del teh vzponov je bil opravljen v skupini Tri Cine v Dolomitih. Z Luko Biščakom iz Postojne, članom PK Divača, ki je znan predvsem po svojih vzponih v plezališčih (pred kratkim je v Vipavski Beli preplezal Povodnega moža, 8b+) sta se sredi julija znašla pod severno steno Zahodne Cine brez Prendov (pozabila sta jih v avtu). Na hitro sta si jih sposodila od avstrijske naveze, jih uporabila v prvem raztežaju (v katerem se zaradi visoko nameščenega prvega svedrovca in izre-

dno krušljive skale lahko pade na tla), jih nato vrnila lastniku in nadaljevala v smeri Akut. Švab in Biščak sta smer preplezala v 11 urah, Švab je bil vso smer prvi v navezi in vse raztežaje razen najtežjega (8a) je preplezal na pogled. Biščak je smer preplezal na pogled kot drugi, najtežji raztežaj pa prvi (na fleš) ter tako dokazal odlično pripravljenost in vzdržljivost tudi v najdaljših smereh, saj je najtežji raztežaj deseti po vrsti. Švab se je še enkrat vrnil v Tri Cine in s svojim dolgoletnim soplezalcem iz Trsta Stefanom Staffetto v 11 urah ponovil še znano 600-metrsko Švicarsko smer s težavnostjo do 7b. Švabu se je ob tem spet pripetila zanimiva zgodba: na vrhu četrtega raztežaja je izgubil plezalnik, tako da je vse naslednje raztežaje preplezal z enim plezalnikom in eno supergo. Kljub temu je zaradi konformacije smeri, ki je močno previsna in ima odlične stope, na pogled plezal do težavnosti 7a+ vse raztežaje razen najtežjega. M. P.

Štirje na vrhu Satopantha

Vsaki dve leti Mednarodna zveza gorniških organizacij (UIAA) organizira tabor mladih perspektivnih alpinistov v Himalaji. Pred dvema letoma je bil tabor v Garvalu v indijski Himalaji. Tudi letos je bil tabor razpisan na istem področju s ciljem doseči vrh najvišje gore v Garvalu, 7075 m visoki Satopantha. Komisija za odprave v tuja gorstva pri PZS je na podlagi razpisa izbrala ekipo mladih alpinistov ter njihovega vodjo in jih prijavila UIAA-ju. Ker v drugih državah ni bilo zadostnega zanimanja za akcijo, jo je UIAA odpovedala skorajda tik pred odhodom. Po prigravarjanju KOTG in prijavi dveh mongolskih alpinistov je odprava le dobila zeleno luč in štirje slovenski alpinisti, vodja Jernej Bevk, Samo Krmelj, Rok Blagus (vsi AO Matica) in Tine Cuder (AO Bovec), so sredi septembra le odpotovali v Indijo.

Po prihodu v New Delhi so bili prisiljeni devet dni čakati na kargo, dovoljenja in vizo. 18. septembra so končno zapustili glavno mesto ter se po dveh dneh neprijetne vožnje pripeljali do konca ceste, v Gangotri. Od tu je pohod do baznega tabora na višini 4900 m trajal nadaljnje tri dni. Kljub zdravstvenim težavam so čez dva dni že postavili in uredili pomožno bazo ABC na zgornjem robu ledenika, na višini 5250 m. Kmalu zatem je že stal višinski tabor na višini 5970 m, kjer so naši alpinisti prespali in se naslednji dan aklimatizirali do višine 6200 m. Vsi so se počutili dobro, zato so se odločili za nekajdnevni počitek v baznem taboru pred končnim vzponom na vrh. 4. oktobra so ob drugi uri zjutraj krenili iz višinskega tabora proti vrhu. Po devetih urah hoje in plezanja so stopili na vrh Satopantha in s tem opravili drugi slovenski pristop na to mogočno goro. Prvega so leta 1988 opravili Tič, Preložnik, Gradišnik in Golnar. T. J.

Vlastu Kopaču za 2 krat 45 pmladi

Zvonko Čemažar

ZA pojmo in nazdravimo vsi skupaj,
Današnji dan praznujmo vsi v veselju,
Edinstven to trenutek je v življenju;
Veseli smo, da si ti z nami tukaj.

Ej, lepa leta, Vlasto, so za tabo,
To veš, da vmes bili so časi hudi
Doživel si jih na domači grudi
Edini prav od vseh si še za rabo.

Smo danes skupaj se ob tebi zbrali,
Edini v mislih, da prav dobre volje
Ta dan dočakal si; ti veš to bolje.

Le trčimo, le česa bi se bali!
Enkrat spet vsi smo skupaj prav veseli,
Ti veš, da radi vedno smo te imeli.

Dobronamerna kritika

Mislím, da ste spremenili poslanstvo, ki ga je imel Planinski vestnik dolga leta. Prispevki, ki jih objavljate, so strokovna gorska in literarna razglabljanja, namenjena predvsem alpinistom. Namesto, da bi objavili čim več prispevkov bralcev samih, ki bi na prijeten način vabili na pohode in obiske gora, ter novic o planinskih društvih, ste to skrčili na minimum. Če je to postalo namen Planinskega vestnika, potem naj se tudi njegovo ime spremeni v Alpinistični oziroma Plezalni vestnik.

Borut Skok

Op. ur.: Res je, da skušamo v PV objavljati strokovne in literarne članke, vendar se trudimo, da bi bili zanimivi za čim večji krog bralcev, nikakor ne le za alpiniste. Alpinizem kot nekakšna avantgarda planinstva sicer mora imeti pomembno mesto, nikakor pa ne želimo zaradi njega prikrajšati preostalih planincev. Zato nadaljujemo tudi objavljati članke bralcev o njihovih doživetjih, prav tako pa tudi novice iz planinskih društev. Izredno malo takih člankov zavrtno, praviloma le takrat, ko so preslabo napisani. Žal pa morajo avtorji velikokrat čakati na objavo po več mesecev, kajti v PV preprosto ni dovolj prostora za vse. Še naprej ste vabljeni k pisanju vsi, ki ste kaj lepega doživeli!

Vzdrževanje planinskih poti

Letos sem dvakrat šel na Komno in mimo Krnskega jezera v Lepeno. Videl sem, kako vzdržujejo poti na Komno. Spodnjo polovico mulatjere iz prve svetovne vojne so najprej ročno očistili navaljenega kamenja tako, da so ga zložili na spodnji rob, pot pa strojno razširili. Nikjer pa ni videti odvodnih jarkov. Pozneje so še zasuli odcepe stare pastirske poti, da bi planincem preprečili dostop nanjo. Pot v Lepeno ima prav tako dve varianti. Širša in položnejša je vojaška mulatjera, stara pot pa je posebej označena kot »težja pot«. Očitno pa sta obe potrebni čiščenja, saj sta tudi zaradi potresnih poškodb vidno poškodovani in zasuti. Čiščenje poti je potrebno, pose-

bno na zelo obiskanih planinskih transverzalah do prvih planinskih koč, na katerih je mnogo hodcev. Čiščenje poti na Komno je bilo med planinsko družino odmevno, toda način je naletel na nekaj pripomb. Najprej: ali je zlaganje navaljenega kamenja na spodnji rob poti ustrezno? Pot je postala zbirni kanal za erozijski tok vode; ta jo bo razjedla in odnesla nasutje, ki je zelo pomembno za prijetno hojo. Tudi strojno čiščenje je marsikje škodljivo, saj so že nastali manjši udori na mestih, na katerih je stroj odstranil nestabilno hribino. Ali mora biti planinska pot res široka dva metra? Danes, po nekaj mescih, je pot na razširjenih mestih spet nasuta, tokrat z debelim kamenjem. Torej zmanjšujemo stabilnost. Največja napaka čiščenja pod Komno pa je zasipanje stare pastirske poti, ki prečka mulatjero. Treba je znati ločiti staro, stabilno pot od bližnjic, ki rušijo mulatjero. Pred več kot osmimi desetletji, ko so gradili mulatjero, so znali izkoristiti vlogo stare poti. Vključili so jo v skupno komunikacijo. Danes pa jo prekvalficiramo v škodljivo bližnjico. Še več: predvsem mladim planincem je treba ponuditi še kaj drugega, kot je enolična mulatjera, ki je zanje dolgočasna. Tega ne ve tisti, ki še ni hodil z otroki. Zato so markacisti na poti iz Lepene storili prav, ko so staro pot ustrezno označili. Žal se hvalevredno delo mnogokrat sprevrže v problematično, če ga vodijo nestrokovnjaki. Menda so bila v omenjenem primeru porabljena precejšnja sredstva. Ni pa odstranjena bukev, ki se je prevrnila na pot. Niso zbrisane trajne oznake z barvo na kamenju, ki so rabile za označevanje dela. Zato bi bilo zanimivo pojasnilo investitorja, kaj je nameraval in koliko je porabil. Letos je po naših gorah hodilo mnogo tujih turistov, ki so v svoji domovini navajeni bolje vzdrževanih poti. Tako delo je mogoče opraviti poceni, če delamo s pametjo. Treba je le enkrat na mesec ali vsaj na dva mesca odstraniti moteč material. To se da

opraviti približno v trojnem času normalne hoje. Torej: za pot na Komno bi bila potrebna ena dnina. Tudi pri obisku planinske koč se bi poznalo.

Vinko Šesko

Plezališča brez meja

Plezališča brez meja: Trst - Slovensko primorje - Istra, plezalni vodnik, Erik Švab, Janez Skok, Dorian Perhat, Sidarta, Ljubljana 2003

Plezalni vodnik, katerega izid smo že težko pričakovali, je zagledal luč sveta ob pravem času - konec septembra, ko so nas v dolinah že presenetile prve snežinke in je tudi plezališča v notranjosti Slovenije prekril sneg. Kaj takega se vam v primorskih stenah ne zgodi ravno pogosto, pa še takrat je tanka snežna odeja bolj »kratke sape«. Tudi zato vsako leto v jesenskih in zimskih mesecih obisk plezališč na opisanih področjih v bližini Jadrana močno naraste.

Štiri leta po prvi izdaji vodnika Plezališča brez meja lahko z veseljem ugotovimo, da se meje (plezalne in drugačne) vedno bolj odpira-

jo, da se je opremljenost opisanih plezališč izboljšala ter da se je število plezališč in smeri na opisanem področju zelo povečalo. Zato je nova, dopolnjena izdaja vsaj enkrat debelejša (s 150 je zrasla na 270 strani), poleg tega pa ponuja veliko dobrodošliih novosti in sprememb.

Pa začnimo zgoraj, na severu. V tokratni izdaji so predstavljeni skoraj vse s svedrovci zavarovane smeri in sektorji v Glinščici, to pomeni več kot 400 smeri v približno 20 sektorjih. Dodani pa so tudi novi sektorji v preostalih dveh tržaških plezališčih, na Costieri in Napoleonski cesti. Sheme oziroma zemljevidi dostopov so izboljšani, prav tako moram pohvaliti preglednost peroriscb. V slovenskem delu so spremembe povezane predvsem z novimi smermi v Ospu, Mišji peči in novima sektorjema v Črnem Kalu. Veliko obstoječih smeri in sektorjev pa je bilo preurejenih. Največ novosti je v hrvaški Istri. Z novimi smermi in popravki ocen so dopolnjena vsa plezalna območja, ki so bila opisana že v prejšnji izdaji, predstavljenih pa je še 10 novih plezališč, med njimi tudi takih, ki so nastala šele letos.

Vodnik je štirinjezičen, zato se lahko z njegovo zasnovo, s kratko zgodovino tržaškega plezanja in plezanja v slovenskem delu ter predstavitevijo in opombami po posameznih področjih seznanite v domačem jeziku - slovenskem, italijanskem, nemškem in angleškem. Vodnik klasičnega Formata 12,5 x 21 cm z zgledno oblikovano naslovnico ter preprostost in zelo preglednim zemljevidom na priročno izdelanih platnicah z zavihkom je mogoče kupiti v vseh bolj založenih knjigarlah. Ob klasično kakovostnem oblikovanju, značilnem za Sidartine vodnike, kupu barvnih in za protičute tudi črno-belih fotografij (ob nekaterih te kar zasrbijo prsti) ter plastificiranih platnicah pa k splošno dobremu vtisu vodnika pripomore tudi barvno svetlejši ovitek. Ocena: zelo priporočljivo.

Silvijo Morojna

Snežna pobočja od morske gladine do skrajnih vrhov

Na smučeh od 0 do 8000 metrov, Viki Grošelj, Prešernova družba, Ljubljana 2003

Deseta knjiga Vikija Grošlja. Lepa številka, pisec uvodnika Željko Kozinc jo imenuje desetnica. Hkrati oris velike gorniške poti, natančneje, le dela, morda najlepšega od vseh - smučarskih prečenj skazi samotne, izgubljene pokrajine (Severni tečaj) in spustov po prepadnih strminah osemtisočakov (Čo Oju). Vmes pa so nanizani Vikijevi podvigi po višinskih slojih - vsaka tisočica ima svojo goro, svojo pokrajino. S severnega tečaja, torej z morske gladine, nas avtor popelje na planjave Finske, na smučarski tek od meje do meje (450 km), potem pa se v prispevku Patriot Hills zadržujemo med 1000 in 2000 metri. Naslov je pomenljiv - četudi je to baza na Antarktiki, se Viki v prvem delu članka posveti domačim goram, v katerih je »speljal«, v Krmi, na Komni, ... Sledi izpostavljen spust po severni steni Krna, nato pa smučarski tek prek ledenika Pasterza; s Tonačem (Tone Sazonov) sta za »priprave« prejšnji dan v slabem vremenu splezala na Pallavicinijev ozebnik. Da uvrstitve na takih tekmovaljih niso tako pomembne, pove stavek: »Od tistih, ki so prejšnji dan preplezali Pallavicinijev žleb, sem bil jaz prvi, Tonač pa drugi.« Veliko dejanje je bilo prečenje najvišjega vrha Antarktike, Mt. Vinsona, in zatem dolg spust po neo-

krjni belini »južno od vsega«. Tu moramo vsekakor omeniti, da je zadnja Vikijeva knjiga v dobršni meri povzetek, pravzaprav ponatis iz njegovih prejšnjih del: Prehodil bi svet za en sam nasmeh, Bela obzorja, Antarktika - južno od vsega in Čo Oju. Kdor je bral te knjige, mu bodo besedila znana - res je, da tisti prvi vtis, kot ga je avtor doživljal, ostane za vedno, ker je pač najmočnejši, vendar verjamem, da bi s kakšno mislijo, takole, malce iz oddaljenosti, lahko dodatno osvetlil svoja izjemna doživetja. Smučarju s pettisočaka Elbrus, stičišča Evrope z Azijo, sledi opis arktičnih razmer v pobočjih Denalija na Aljaski, zatem pa se vrnemo v Azijo, v Pami. Sedemtisočak Pik Lenina, neizmerna belina nad zelenimi ledeniškim dolinami, pisane jurte, v katerih žive domačini - vse to so vtisi, ki jih avtor lepo vplete med svoje drsenje po belih prostranstvih. Za konec - osemtisočak Čo Oju, natančno šestindvajset let po Makaluju, prvem Vikijevem osemtisočaku. Že drugič na vrhu, tokrat s smučmi na nogah. Dolg je spust v rumeno rjavi Tibet, na trenutke poleg moči zahteva tudi pošteno zbrzanost, saj himalajska pobočja pač ne morejo biti položna. S tem je končan obdobje Vikijevih smučarskih spustov z visokih gora, više ne namerava. V počastitev doseženega cilja doma poleti še z balonom, nad 8000 metrov, z Avijem Šornom dosežeta slovenski balonarski višinski rekord.

Vikijeva deseta knjiga je zanimivo branje, še posebno bodo navdušeni vsi ljubitelji opojnih belih prostranstev, ki vedo, kaj so mehko zaobljeni hrbti Lepe Komne ali pa strmina Jalovčevega ozebnika. Avtor nam prinaša podobe sveta z vseh koncev zemeljske oble, v ledenem mrazu, ki na njegovih poteh po večini reže do kosti, pa začitimo znano hrepenenje po domu in toplini domačega ognjišča. Znan občutek tudi zato, ker smo ga navajeni že iz številnih njegovih predhodnih knjig. Je to dobro ali slabo? Dobro, ker lepe stvari radi ponavljamo, slabo, ker bi morda lahko kakšno

stvar za nas, svoje zveste bralce, povedal tudi na novo. Pa saj še ni rekel zadnje besede.

Marjan Bradeško

Planinstvo v Vipavski dolini

Sto let planinstva na Vipavskem 1903-2003, uredil Aljoša Rehar, PD Vipava, Vipava 2003

Vse več planinskih društev praznuje častitljive obletnice. PD Vipava, ki je sicer izšlo iz skupnega ajdovsko-vipavskega društva, se tako letos spominja stotih prehojenih let. Kot izvemo iz lepega zbornika, je bilo planinstvo na tem koncu Slovenije včasih bolj, drugič manj organizirano, med obema vojnama pod italijansko okupacijo celo prepuščeno. Društvo je imelo svoje padce in vzpone; slednji so bili vedno rezultat zagnanih članov, natančneje, odličnega vodstva. Nekatera imena so se še posebno zapisala v zgodovino, med njimi Otmar Črnlogar. Omenjamo ga zato, ker je dokaz, da je mogoče ob skupni plemeniti dejavnosti združiti najrazličnejše udeležence in v skupino povabiti še dijake srednje verske šole in gojence Centra za usposabljanje invalidne mladine. Prav ti so še danes zelo dejavni, seveda ob

pomoči številnih, ki se z njimi trudijo. V zborniku je toliko imen, ki so zaznamovala planinstvo na Vipavskem, da je nemogoče naštetiti vsa - od voditeljev taborov, kuharic, načelnikov odsekov do predsednikov. Že ob ustanovitvi so namreč za Planinski vestnik napisali: »Odbor in lepo število znamenitih udov iz vseh stanov sta nam porok, da se podružnica lahko prav lepo razvije.« Posebej so tako predstavljeni: karizmatični Otmar Črnlogar, ki je prerodil planinstvo v teh krajih in je bil tudi duša nadelave vsem znane poti na Gradiško Turo, pa Nada Kostanjevic, dolgoletna planinska delavka in sodelavka Planinskega vestnika, ter sedanja predsednik in tajnik društva, Jurij Naberger in Leon Kodre. V zborniku je najprej opisana zgodovina društva, sledijo vsi večji dogodki v zadnjih letih (tabori), na koncu pa se predstavijo posamezne skupine in dejavnosti v društvu. Sam zbornik, ki je obenem tudi deseta številka društvenega glasila Tura, je lično urejen. Črno-bele Fotografije so dovolj velike, pohvalno je tudi to, da v zborniku ni ne tipkarskih ne slovničnih napak; to pri takih izdajah ni pogosto. Urednik, sodelavci, oblikovalec in lektor si zaslužijo pohvalo, seveda pa je jasno, da so dejavni planinci tisti, zaradi katerih je zbornik sploh nastal.

Marjan Bradeško

Planinske novosti iz celovške Mohorjeve

Celovška Mohorjeva družba je pred kratkim izdala kar tri knjige iz obdobja prve svetovne vojne. Spomini na soško Fronto so med zgodovinarji, domačini, zbiralci ostankov na Frontah ter zbiralci spominov še vedno dokaj živi.

RaFko Dolhar je v knjigi esejev z naslovom Odbrani listi (147 str.) zapisal spomine politika, planinca in zdravnika. Naslov te knjige po eni strani pomeni, da gre za strog iz-

bor avtorjevih komentarjev s področja politike in medicine. Seveda tudi v tej knjigi ostaja zvest svoji ljubezni do gora in narave s črticami o Snežniku, Matajurju, Višarjih, Kolonkovcu in Kokoši. Po drugi strani pa je to dobesedno pika na i k njegovi dosedanji publicistični ustvarjalnosti.

Drago Sedmak je v knjigi Ob vznožju branikov (229 str.) opisal dogodke v Solkanu pri Gorici in odnos okupacijskih sil do domačinov, ki so ostali doma, ter življenje domačinov, ki so morali na tuje. To je bil usodni čas prve svetovne vojne, ki je zapustil v podobi in zgodovini te pokrajine neizbrisne sledi.

Založba pa je izdala tudi delo Hannsa Heidla z naslovom V uroku Julijcev (245 str.). v prevodu Davorina Flisa. Avtor je že v mladih letih našel v dr. Juliusu Kugyju, odkritelju Julijskih Alp, svojega velikega učitelja in vzornika pri odkrivanju bisserov planinskega sveta. Ljubezen do alpinizma ga je tako prevzela, da je tem gorskim vršacem posvetil desetletja svojega gorniškega življenja. Z iskro svojega navdušenja za gore je hotel vneti tudi nove rodove. Napisal je odlično trilogijo, da bi seznanil mlade s svojimi izvirnimi spoznanji, odkritji in zgodovinskimi dognanji. Njen osrednji, poglaviti del je s to knjigo na voljo tudi slovenskemu bralcu, bodisi zgodovinarju, ki bo v njem našel redko objavljene dokumente in Fotografije, bodisi planincu in prijatelju Julijskih Alp. Knjiga govori o dogodkih na višinskem bojišču v Julijcih med prvo svetovno vojno, pri tem pa avtor postavlja v ospredje delovanje dr. Juliusa Kugyja kot alpinističnega referenta. Vsebinski poveličevanje grozljive podobe vojne, ampak predvsem spomin nanjo in opozorilo, naj združujoča se Evropa gradi mir in strpnost.

Ciril Velkoverh

Mednarodno srečanje PZS in HPS

Na sedežu Planinske zveze Slovenije sta se 18. 11. 2003 po več kot desetih letih uradno srečali delegaciji Hrvatskog planinskog saveza in Planinske zveze Slovenije. V hrvaški delegaciji so bili predsednik HPS Hrvoje Kraljevič, podpredsednik Vladimir Novak in generalni sekretar HPS Darko Berljak, slovensko delegacijo pa je vodil predsednik PZS Franci Ekar, zraven pa so bili še podpredsednik PZS Danilo Škerbinek in Adi Vidmajer, predsednik PD Novo mesto Jože Perše in generalna sekretarka PZS Alojzija Korbar Tacar. Spet so pregledali Protokol o medsebojnem sodelovanju obeh nacionalnih panožnih zvez, podpisan leta 1992, in ga prilagodili današnjim zahtevam. Slovenija bo namreč z letom 2004 stopila v EU in medsebojno sodelovanje se mora zaradi zahtev držav EU dopolniti z dodatnimi oblikami. Te zahteve je podrobno predstavil Rajko Komat z ministrstva za notranje zadeve, ki sodeluje tudi pri mednarodnem projektu Program priprave turističnih con po Kolpi in Gorjanjih na maloobmejnem področju. Ta projekt je slovenska stran potrdi-

la, hrvaška vlada pa še ne. Predsednik PZS je prosil predsednika HPS, naj hrvaško stran uradno pozove k izpolnitvi dogovora.

Naša vlada si skupaj s hrvaško prizadeva najti rešitev na področju turizma in planinstva v maloobmejnem pasu med državama, ki bo z vzpostavitev šengenske meje, ob vstopu Slovenije v EU, postal bolj zaprt in nadzorovan, kot je zdaj. Slovenski planinci podpiramo prizadevanje vlade za ta mednarodni projekt, ki bo omogočil tako turistom kot planincem, da s turistično prepustnico nemoteno hodijo po urejenih planinskih poteh obeh držav znotraj maloobmejnega pasu v širini približno 10 km. Želja planincev obeh držav je predvsem povezovanje in medsebojno druženje. Spet si želimo oživiti nekdanje poti, tako med Ljubljano in Zagrebom kot med Reko in Ljubljano. Slovenski planinci se tudi zelo zanimamo za narodni park Paklenica, Velebit, oba Snežnika, Trdinov vrh, Gorjanice in še druge vrhove, ki jih obiskujemo vse leto, predvsem pa takrat, ko v slovenskem visokogorju zapade sneg. Izražena je bila želja, da se zadeve uredi na podoben način, kot ima Slovenija urejeno obliko gibanja v gorah med Avstrijo in Ita-

lijo. Medsebojno sodelovanje na področju Gorske reševalne službe obeh držav se mora urediti s posebnim sporazumom o medsebojnem sodelovanju. Izražena je bila tudi želja, da se organizirajo skupne vaje, tako kot pri plazovnih psih GRS S. Urediti bo treba tudi prelete teh služb, ki so namenjeni medsebojni pomoči ljudem, in izboljšati informiranost obeh zvez tudi na področju gorskih nesreč. Ugotovili so, da je precej hrvaških državljanov članov PZS, nekaj naših ljudi pa je v HPS. Izboljšati se bo morala tudi informatika na področju odprtosti planinskih koč obeh držav. V prihodnjem letu HPS praznuje 130 let delovanja in bo o poteku dogajanj še podrobneje poročal. Omenili so le tri največja srečanja, ki jih bodo organizirali od aprila do junija 2004. Trenutno so največji problem hrvaškega planinstva nekatera področja, na katerih še niso odstranili minskih polj in je hoja zunaj označenih, markiranih planinskih poti lahko zelo nevarna.

Pogovarjali smo se o medsebojni izmenjavi planinske literature, ki jo za varno hojo potrebujejo planinci obeh držav. Večjo pozornost planincev obeh držav bo treba nameniti tudi vodenju vpisnih knjig in kulturi planincev, da se bodo vpisovali ter se naučili načrtovanja planinskih tur. To izredno pripomore k učinkovitosti akcij GRS. Dotaknili so se tudi recipročnosti pri spanju v planinskih kočah. Na hrvaški strani je za člane HPS 50 %, pri nas pa bo v naslednjem letu tudi (zdaj je le 30 %). Pogovor se je končal z obvezo, da oba upravna odbora dopolnjeni Protokol o medsebojnem sodelovanju čim prej uskladita in potrdita.

Alojzija Korbar Tacar

Adi Vidmajer, Franci Ekar, Hrvoje Kraljevič, Vladimir Novak in Danilo Škerbinek

Seja YC UIAA v Sloveniji

Poslanstvo Youth Commission UIAA (Mladinske komisije Svetovnega združenja planinskih organizacij) je široko zastavljeno. Spodbuja

planinske organizacije, da začnejo delati z mladimi ter zagotovijo ustrezno strokovno znanje in kader, da poudarjajo ne le pustolovsko in rekreacijsko stran planinstva, ampak prav tako pomembnost vzgoje in izobraževanja ter družbenega pomena našega športa za mladostnike. YC UIAA pospešuje izmenjavo idej, zamisli, izkušenj, dela med (mladinskimi) vodniki, inštruktorji itd., ki delajo z mladimi. Ob spodbujanju hoje in plezanju v gorah pa YC UIAA namenja tudi veliko pozornost varnosti, pravemu, spoštljivemu odnosu do narave, strpnosti med mladimi, sožitju med narodi in mednarodnemu sodelovanju. Tako sta imeli Slovenija in Mladinska komisija PZS priložnost gostiti člane YC UIAA na redni seji, ki je potekala od petka, 24., do nedelje, 26. oktobra 2003, v Planinskem učnem središču Bavšica. Seje se je udeležilo kar dvanajst predstavnikov mladinskih komisij planinskih zvez širom po svetu – skupaj z vodstvom MK PZS, gosti in spremljevalci je bila Bavšica s 27 ljudmi kar lepo zasedena. Po poročilih smo lahko videli, da smo Slovenci med akcijami dobro zastopani. Letos smo pripravili mladinski mednarodni tabor v Sloveniji – Teden turne smuke, zmagovalci državnega tekmovanja Mladina in gore so za nagrado taborili v Italiji. Dva udeleženca sta bila na taboru na Kavkazu v Gruziji, dve udeleženci na ekološko delovnem taboru v Avstriji, dva inštruktorja planinske vzgoje sta se udeležila seminarja v Švici (Train the Trainers). Mladi slovenski planinci so bili tudi na popotovanju po romunskih hribeh. Seveda se je na seji govorilo tudi o prihodnosti. Oba naša ponujena tabora (Mednarodni Teden turne smuke in Tečaj gorništvu) sta bila sprejeta med tabore YC UIAA za leto 2004. Zadržali smo se tudi pri spletnih straneh Mednarodne planinske organizacije www.uiaa.ch in podstranem YC, kjer naj bi v prihodnosti objavljali prevode oz. povzetke dokumentov in publikacij članic YC UIAA, v katerih imajo npr. dobro zapisano delo, »navodila« za

delo z različnimi starostnimi skupinami, načine, programe izobraževanja itd., to pa bi bilo v veliko pomoč vsem organizacijam, ki še nimajo dobro razvitega dela z mladimi ali se s tem šele začenjajo ukvarjati. Zanimiv je tudi program »Izobraževanje mladinskih vodnikov«. V organizaciji nemške DAV-Jugend bo namreč izveden Seminar za vodstva mednarodnih planinskih taborov, zanimiv tudi za nas. Na koncu pa so seveda sledile še volitve: Dosedanji predsednik Rudolf Kaupe (Avstrija) je predčasno končal svoj mandat, tako je njegovo mesto za eno leto (do rednih volitev v jeseni 2004) prevzela dosedanja podpredsednica Anne Arran (Velika Britanija), njeno mesto pa je prevzela prav tako za eno leto Švicarka Anita Rohner. Kaupe je bil v YC UIAA aktiven kar polnih 17 let, sicer pa se je z UIAA prvič srečal ravno v Sloveniji, ko je kot desetleten deček spremljal očeta na seji v Vratih. Čeprav se je težko poslovil od YC UIAA, pa je obljubil, da se bomo še srečevali – če ne drugje, pa v gorah. Gostje so bili nad organizacijo in našo naravo resnično navdušeni, tako da sem prepričana, da se bodo ti glasniki naše dežele gotovo še vrnili – vsaj izkušnje tako kažejo!

Zdenka Mihelič,
predstavnica MK PZS v YC UIAA
ter organizacijski in izvedbeni vodja seje YC UIAA v Sloveniji

Nov bivak na Gozdniku

Pred tridesetimi leti so planinski zanesenjaki PD Zabukovica opravili veliko delo, ko so na vrhu Gozdnika (1090 m) postavili bivak, ki je vsa leta dobro rabil vsem tistim, ki so prišli na ta tisočak nad Savinjsko dolino. Zabukovski planinci so na istem kraju, kjer je stal dotrajani bivak, postavili novega, večjega in lepšega. 16. novembra, na dan odprtja, je Gozdnik, simbol Savinjske planinske poti, tako dobil krono, ki je lahko v ponos savinjskim

Slavnostno pred bivakom:
Petrovec, Pinter, Kotnik
in predsednik Jančič

planincem. Vse čestitke planincem PD Zabukovica, še posebno skupini, ki je dela izvajala, in med njimi nosilcu Viliju Kotniku.

Adi Vidmajer

Nova Orožnova koča pod Črno prstjo

PD Bohinjska Bistrica se pogumno loteva pomembnega projekta. Naslednje leto bomo na planini Za Liscem slavili 110. obletnico zgraditve prve koče Slovenskega planinskega društva: Orožnove koče (1346 m). Koča, ki je dobila ime po prvem predsedniku SPD, je bila postavljena v letu, ko je bil Bohinj v hudi krizi, železarna je dve leti prej propadla. Pobudnik za graditev planinske koče je bil občinski odbornik Josip Ravhekar, ki je priskrbel brezplačno zemljišče in organiziral delo. Zidavo so končali v treh mesecih. Slavnostno odprtje je bilo julija 1894. Železnice v Bohinju še ni bilo, zato so se ljudje v Bohinj pripeljali na vozovih. Ob odprtju je plapolala narodna zastava. Na transparentu je pisalo: Odpira prva koča se planinska, raduje vsa dolina se Bohinjska. Koča je bila konec de-

cembra 1944 požgana, po vojni pa je niso obnovili. Priprave za obnovu kočje tečejo že vse letošnje leto. Najprej smo pridobili potrebna soglasja. Načrt je brezplačno izdelala firma Projekta. Ob pomoči TNP smo postavili informacijsko tablo. Člani društva so očistili okolico, uredili stavbišče in položili talno ploščo. Material je prenesla helikopterska brigada SV. Domačini so že prispevali pomembno količino lesa. Čakamo še, da bo PZS prenesla na društvo obljubljen del lastništvina za stavbišče. Še več dela nas čaka prihodnje leto. Zato bomo veseli pomoči vseh, ki jim tradicija našega planinstva nekaj pomeni. Koča bo spomenik, bivak in objekt, namenjen planinski vzgoji. Hkrati bo društvo praznovalo petdesetletnico delovanja.

Valentina Bijol

Planinska skupina v VDC Ajdovščina

Med nami živijo ljudje, ki sta jih bolezen ali pa mati narava tako zaznamovali, da so drugačni. Večinoma so bolj spontani, bolj iskreni in pristni, a hkrati tako drugačni, da je njihova vključitev v normalen tok življenja skorajda nemogoča. Vsaj za večino izmed njih. Na neki način ostajajo vedno otroci – večino življenjskih potreb lahko opravljajo le s pomočjo svojih staršev oziroma zaposlenih po raznih institucijah, kamor so ljudje s posebnimi potrebami vključeni. Ena izmed takih možnosti je tudi Varstveno-delovni center, v katerem izvajamo dnevno varstvo in zaposlitev prizadetih oseb. Pohodništvo je ena izmed aktivnosti, ki nas še posebno bogati in navdušuje. Oblikovali smo štiri pohodniške skupine – v vsaki so varovanci s podobnimi težavami, telesno pripravljenostjo in interesi. Vsaka skupina ima tako po svojih sposobnostih možnost odkrivati lepote naše Vipavske doline, Gore, Krasa, Goriške ... Občudujemo dvorce in gradove, cerkvice po gričkah, ogledamo si kakšno raz-

stavo, nabiramo teloh in zvončke. Eno izmed skupin sestavljajo varovanci, ki prednjačijo po svoji telesni pripravljenosti in tudi športni navnanosti. To so naši planinci, s katerimi se vsak mesec odpravimo na zahtevnejše planinske pohode. Da bi svojim pohodom dali večji poudarek in zagotovili potrebno varnost, smo za pomoč zaprosili PD Ajdovščina. V planinskih knjižicah so se v teh letih ohranili spomini med drugim na: Mali Golak, Čaven, Javornik, Blegoš, Nanos, Krim, Sabotin, Slavnik, Vremščico ... Posebno doživetje nam je v lanskem letu pomenil dvodnevni planinski izlet v Julijske Alpe, na Krnska jezera, Sleme nad Vrščicem in v Tamar. Letos pa smo pripravili kar tridnevni izlet. Z vlakom in nato avtobusom smo prišli do Stare Fužine. Prek planine Vogar smo šli do Planine pri jezeru, tu prespali, naslednji dan pa odšli do kočje pri Triglavskih jezerih. Od tod smo nadaljevali do Koče pod Bogatinom. Zadnji dan pa smo se mimo Komne vrnili v dolino. Vedno, ko dosežemo nov vrh, občutimo to kot novo zmago. Čeprav je pot za nas naporna, čeprav vedno porabimo za vzpone več časa, kot je predvideno. Veliko se pogovarjamo, smejemo, spodbujamo, delimo si dobrote iz nahrbtnikov. Čas, ki ga porabimo drug za drugega, ima

prav posebno vrednost. Drugačnost je izziv. Za tiste, ki so drugačni, in za tiste, ki živimo in delamo z drugačnimi. Ljudje s posebnimi potrebami živijo svoje življenje. Ne smemo dopustiti, da jih drugačnost negativno zaznamuje in odrine na rob. Med nami so. S svojo preprostostjo, spontanostjo, s svojo večno otroškostjo. Naj začutijo, da je življenje lepo in bogato!

Mentorici PS VDC Ajdovščina
Rezka in Katarina

Slavnostna akademija ob 50- letnici društva

Ustanovni občni zbor PD PTT Ljubljana je bil 29. septembra 1953. V njem so se združili planinci poštarji, ki so prej delovali v okviru PD Jesenice in PD Ljubljana-Matica. Leta 1997 se je društvo preimenovalo v PD Pošte in Telekom Ljubljana. Letos društvo in Poštarski dom na Vrščicu praznujeta okroglo obletnico uspešnega delovanja. Oba jubileja se proslavljata že vse leto. V januarju so prejeli visoka društvena priznanja zaslužni člani in drugi, ki so veliko prispevali k uspešnemu delovanju in razvoju druš-

Razvitje prapora PD Pošta Telekom

tva. Odprta je bila razstava slik članov društva s preteklih likovnih kolonij. Na Vršič so bili junija povabljeni številni ustvarjalci, kjer je bila že 17. slikarska kolonija »Tine Horvat«. Prizadevni Mladinski odsek je julija v Poštarskem domu na Vršiču izvedel uspešna planinska tabora za družine s predšolskimi otroki in za osnovnošolce. Na proslavi 7. septembra, ki je bila združena s 36. srečanjem planincev Pošte in Telekom Slovenije, se je v lepem vremenu zbralo več kot 600 planincev in gostov. V četrtek, 6. oktobra, zvečer pa so člani in prijatelji društva na slavnostni akademiji v prelepem atriju glavne Pošte na Čopovi ulici v Ljubljani obudili spomine na 50 let prehojene poti društva. Slavnostna govornica Danica Simšič je čestitala društvu za 50-letno uspešno delovanje in opisala lepe trenutke, ki jih je kot članica društva doživela na izletih in prireditvah. Navzoči so podoživeli dogodke preteklih 50 let med ogledom dokumentarnega prikaza zgodovine društva, ki so ga pripravili zaslužni člani Jože Dobnik, Maks Skribe, Jože Vogrin in Janez Mežan ter strokovna sodelavca Beno Hvala in Ivan Lotrič. Ob tej priložnosti je bil razvit nov društveni prapor, ki so ga s svojimi prispevki podprli mnogi prijatelji društva. Botri prapora so nanj pripeli 16 spominskih trakov, med njimi v imenu PZS podpredsednik Tone Škarja, ki je ob tej priložnosti društvu podelil jubilejno listino in v pozdravu izrekel pohvalne besede o polstoletnem delovanju društva. Predsednik društva Stanislav Tomšič se je zahvalil vsem, ki so prispevali k uspehu društva, in najprej podelil spominski plaketki najzaslužnejšima članoma, častnemu predsedniku društva Jožetu Dobniku in ustanovnemu članu društva Maksu Skribetu ob njegovi 80-letnici. Zahvale in spominske plakete so prejeli tudi: pokroviteljica Pošta Slovenije in Telekom Slovenije, Mestna občina Ljubljana, Planinska zveza Slovenije ter številne prijateljske organizacije in društva. Urednik Tone Krauthaker je pred-

stavil jubilejni zbornik z opisom polstoletne zgodovine društva. Po uradnem delu so se udeleženci še dolgo zadržali na prijetnem planinskem druženju.

Stane Tomšič

Foto: Jože Vogrin

Jubilej PD dr. Gorazda Zavrnika

Minilo je 20 let, odkar si je nekaj vnetih ljubiteljev gora na Medicinski Fakulteti v Ljubljani uresničilo željo, da bi ustanovili svoje planinsko društvo in pritegnili k čudovitim doživetjem ob gibanju po gorskem svetu več svojih sodelavcev, pa tudi študentov. Tako je bilo ob koncu novembra 1983 na Medicinski Fakulteti v Ljubljani ustanovljeno Planinsko društvo dr. Gorazda Zavrnika. Ustanovitelji so ga poimenovali po svojem poklicnem kolegu, zdravniku in gorskem reševalcu dr. Gorazdu Zavrniku, ki je tragično preminil pri opravljanju svojega poslanstva, v helikopterski reševalni akciji na Vodinah. Društvo naj bi povezovalo predvsem delavce in študente Medicinske Fakultete, ki jim je skupna želja po gibanju v naravi in jih privlači hoja v gore, vendar je že od ustanovitve odprto za vse, ki bi se mu radi pridružili.

Člani društva so si zastavili ambiciozen načrt in smernice delovanja. Pozneje se je izkazalo, da na vseh načrtovanih področjih ne bo mogoče aktivno delovati, največ pozornosti pa so bile deležne tri dejavnosti: organiziranje planinskih izletov, predavanja in izdaja glasila. Po številu članov je društvo dr. Gorazda Zavrnika med manjšimi v Sloveniji, vendar po svoji aktivnosti gotovo ni najmanjše. Posamezni člani društva so se udeležili raznih seminarjev in posvetov (tečaj PZS za inštruktorje varstva narave, markacijski tečaj, posvet Gore in varnost, tečaj za gorske vodnike). Vsa leta enkrat, včasih tudi dvakrat na mesec organiziramo poho-

de, izlete ali ture, bodisi po lažjih, po večini manj znanih poteh v sredogorju, bodisi po zahtevnih visokogorskih. Pri tem nam pomagajo tudi izkušeni planinci in alpinisti ter gorski reševalci.

Predavanja, ki jih organizira društvo, so pestra, izobraževalna, z medicinsko vsebino, z gorsko tematiko in topopisna. »Gorska« obsegajo prikaze gorskih tur, plezanja, turnega smučanja, reševanja (in zgodovine reševanja) v gorah, pohodov po domačem gorovju in v tujini ter alpinistične dosežke, topopisna predavanja pa nam odstirajo nova obzorja življenja in pokrajin v daljnih (AFrika, Aljaska, Avstralija) in bližjih deželah. Pri predavanjih sodelujejo člani društva in povabljeni predavatelji, med njimi tudi priznani planinski strokovnjaki, naši alpinisti, gorski reševalci in odpravarji.

Manj kot leto po ustanovitvi društva je začelo izhajati tudi društveno glasilo – najprej kot bilten, kmalu pa se je preimenovalo v glasilo SLEDI, ob katerem so nekateri posamezniki začeli odkrivati svoje pisateljske nagibe. Način izdajanja glasila, njegov videz, obseg in vsebina so se z leti spreminjali. Največje spremembe so bile tehnične narave: od razmnoževanja na ciklostil prek Fotokopiranja do »računalniškega obdobja«, ki se je pri Sledih začelo s sedmo številko, leta 1987. Po desetih letih izhajanja je nekaj najaktivnejših članov uresničilo idejo, da bi izdajanje glasila zaokrožili z izdajo knjige. Tako je nastala kar obsežna in po vsebini bogata knjiga SLEDI (uredniški odbor Kristjan Jezernik, Andrej Mašera, Dane Peterec, Lovro Stanovnik, glavni urednik Marjan Kordaš), ki je za bralca še danes enako aktualna in zanimiva, kot je bila ob izdaji. V njej je bilo zbranih nekaj novih prispevkov in nekaj ponatisov člankov, ki so bili dotlej objavljeni v »Sledih«. Po tematiki zajema opise poti (Kamniško-Savinjske Alpe, Karavanke, Julijske Alpe), gorniško problematiko, medicinsko-strokovne članke in literarne zapise.

Z novimi tehničnimi možnostmi

se je obveščanje članov spremenilo in pisna poštna obvestila je zamenjala elektronska pošta. Društvo ima tudi svojo spletno stran (<http://www2.mf.uni-lj.si/~gore/>), ki jo redno vzdržuje eden izmed najaktivnejših članov društva. Tako so podatki o društvu, izletih (z opisi poti) in predavanjih ter povezave z drugimi spletnimi stranmi dostopni vsakomur.

Ob pregledu »prehojene poti« društva dr. Gorazda Zavrnika smo njeni člani zadovoljni z delom in na društvo tudi ponosni. Ostaja pa nam želja, da bi nam v svet gora uspelo pritegniti še več mladih, da bi spoznali vrednote, ki nam napolnijo življenje ali vsaj del življenja.

Tatjana Irman Florjanc

Mladi planinci na Čreti

Na Čreti, osrednjem delu zakrasele Dobroveljske planote, so se že osmič zapovrstjo srečali osnovnošolski planinci Mladinskih odsekov Savinjskega MDO. Letošnja zadnja septembrska sobota je na višino 966 metrov k Planinskemu domu na Čreti privabila skoraj 270 mladih planincev in 56 njihovih spremljevalcev. Večina udeležencev je pot začela na Vranskem ter prek zaselka Briše sledila zanimivi in razgibani gozdni poti planinskega cilja naproti. Mladi rod planincev iz PD Celje-Matica, Dobrovelje-Braslovče, Gornji Grad, Polzela, Slivnica, Šoštanj, Vransko, Zabukovica in Žalec se je razveselil družabnih iger, ki vsako leto popestrijo druženje in s tem izpolnijo osrednji namen tovrstnih srečanj; pa naj bo to hitrostna igra v obešanju perila ali spodbujanje svoje ekipe pri tekmoivanju. In tudi tokrat je bilo, bolj kot kar koli drugega, pomembno sodelovati. Tokratni gostitelj srečanja, PD Vransko, je poleg primernega prostora, ozvočenja in odličnega čaja »naročil« tudi čudovito vreme, ki je dalo piko na i dogajanja na Dobrovljah.

Petra Gregorc

25. pohod planincev na Slavnik

Tradicionalni vzpon na Slavnik v organizaciji OPD Koper je kljub meglenu vremenu privabil veliko pohodnikov, med njimi tudi našo skupino osmih planincev iz Zagreba in okolice, ki je bila lepo sprejeta. Na vrhu smo se vsi skupaj spomnili 60-letnice Istrske brigade. Pohod se je končal s slovesnostjo, med katero je bilo podeljeno nekaj značk in spominskih plaket.

Josip Sakoman

9. seja upravnega odbora PZS

9. seja upravnega odbora PZS je potekala 24. oktobra 2003 v okrogli dvorani Dela v Ljubljani. Na začetku je predsednik PZS pozdravil novega člana upravnega odbora Vladimirja Kladnika kot predsednika kamniškobistriškega MDO. Kot ponavadi je UO v prvi delovni točki pregledal in s sprejetimi popravki potrdil zapisnik s prejšnje seje. Sledila je pestra točka – vprašanja in pobude članov; obravnavali so vrsto zadev, med drugim so govorili o denacionalizacijskem postopku, s katerim je pašna skupnost Mojsrana dobila nazaj dolino Vrat in Severno triglavsko steno, o sklepkih letošnje skupščine PZS, o delu Planinske založbe, o dopisni skupščini, o zaščiti planinske markacije, o letošnjih predlogih za najvišja priznanja PZS in o vključevanju PZS v razpravo o lovstvu. V tretji in četrti točki so bili obravnavani in sprejeti Osnutek rebalansa in II. Finančnega načrta PZS 2003 in Osnutek sanacijskega načrta PZS ter Osnutek programa dela in Finančnega načrta PZS 2004. Sledila sta obravnava in sprejem Pravilnika o izkaznici in vrstah članarine PZS. Šesta točka dnevnega reda je bila obravnava »vzorčnega« pravilnika komisije PZS. Do skupščine 2004 naj bi imele vse komisije svoj pravilnik usklajen z »vzorčnim«. Sledila je informacija o planinskem muzeju, ki

jo je podala predsednica Komisije za muzejsko dejavnost. V nadaljevanju je upravni odbor razpravljal in odločal še o poteku spreminjanja Zakona o TNP, o pripravah PZS ob vstopu Slovenije v Evropsko unijo, o delu Mladinske komisije in o spremembah in načinu financiranja za planinske postojanke. Ob koncu je generalna sekretarka podala poročilo o letošnji dopisni skupščini.

Vladimir Habjan

4. kongres športne rekreacije

V Termah Čatež je 14. in 15. novembra 2003 potekal četrti kongres športne rekreacije, ki so ga organizirali: CINDI Slovenija, Olimpijski komite Slovenije – Združenje športnih zvez, Sokolska zveza Slovenije in Športna unija Slovenije. V petek dopoldne smo udeleženci poslušali splošno zanimiva predavanja s področja športne rekreacije s poudarkom na približevanju Slovenije Evropski uniji. Sledile so delavnice Športna rekreacija starejših oseb in Športna rekreacija v interakciji z mediji, Kako širiti idejo o športni rekreaciji v aktualnem družbenem okolju in delavnica, namenjena prostim temam. Drugi dan kongresa smo v jutranjih urah začeli s predavanji v delavnicah o temi Športna rekreacija žensk in razlike med spoloma ter Šport in medicinska stroka ter znanost z roko v roki. Delovni del kongresa se je končal s sklopom predavanj o temi Športna rekreacija oseb s posebnimi potrebami in delavnico s temo Kako uspešno delovati na področju športne rekreacije. Planinstvo je najbolj množična oblika rekreacije v Sloveniji. Zato je skoraj nerazumljivo, da se je kongresu od uradnih predstavnikov planinskih organizacij udeležila le generalna sekretarka PZS. Na kongresu sva bila navzoča tudi dva aktivna člana matičnih PD, a sva bila na kongresu kot predstavnik športnih zvez in ne PD. V bogatem programu predavanj smo planinci pote-

gnili krajši konec, saj sta se samo dve predavanji od skupaj več kot šestdesetih neposredno dotikali planinstva. V prvi delavnici s temo Predstavitev didaktičnih plakatov Živi športno, bodi cool je bil predstavljen didaktični plakat o temi planinarjenja, ki je poskus animacije šolske mladine za pot v naravo – v planini in gore. Sporočilo plakata usmerja mladega človeka k varnosti v gorah in spoštovanju narave. Didaktični plakati, skupaj jih je kar 12, so namenjeni predvsem učencem zadnje triade osnovne šole in dijakom srednjih šol. Projekt izvaja Fakulteta za šport. V drugi delavnici, ki bi jo lahko povezali s planinstvom, je bila predstavljena nordijska hoja s palicami (Nordic walking). Tudi ta projekt je predstavila Fakulteta za šport. V prihodnje bi veljalo v vsebinski del kongresa vključiti tudi več planinstva, saj imamo projekte, ki bi jih lahko brez sramu predstavili slovenski strokovni športni javnosti.

Bojan Rotovnik

Pohod po nekdanjih trških mejah Laškega

Letošnji pohod po nekdanjih trških mejah Laškega je bil 15. 11. 2003. Začeli smo ga na Orožnovem trgu v Laškem, pred rojstno hišo prvega načelnika SPD profesorja Frana Orožna, kjer je bila slovesnost ob 150. obletnici njegovega rojstva. Zbranim je spregovorila predsednica PD Laško Fanika Wiegeler, osrednji govor pa je imel predsednik PZS Franci Ekar. Članica planinskega krožka na OŠ Primoža Trubarja Laško Barbara Jančič je prebrala spis Katje Kolšek – spomin na pohod po trških mejah. Navzoče je pozdravil tudi župan občine Laško Jože Rajh. Med gosti sta bila še predsednik MDO PD Zasavje Borut Vukovič in podpredsednica PZS Slavica Tovšak. Številni pohodniki so si pred pohodom ogledali razstavo o profesor-

ju Franu Orožnu in njegovih delih v Knjižnici in muzejski zbirki Laško. Letošnjega pohoda, ki je potekal po levem predelu Laškega in okolice, se je udeležilo približno 400 pohodnikov. Sobotni sončni dan smo prijetno preživeli v naravi. Na našem pohodu ni dnevnikov ali značk, udeleženci pa dobijo žig in se srečajo z gostoljubnimi ljudmi. Organizatorji smo prejeli številne zahvale. Zadovoljni smo, da nam je uspelo predstaviti pohodnikom naše lepe kraje in gostoljubnost domačinov. V vasi Trojno so se domačini s še nekaterimi okoličani pripravili na sprejem pohodnikov z različnimi dobrotami, pozneje tudi v Marjia Gradcu v gostilni Čater. Podobno je vsa leta, na obeh straneh – levem in desnem bregu. Pohodniki so povsod sprejeti z odprtimi rokami.

Fanika Wiegeler

Obnovljene planinske koč

Čeprav se je letošnja glavna sezona pohodništva v slovenskih gorah končala konec septembra, pa bo tudi v prihajajočem zimskem času v nekaterih kočah, predvsem v srednje- in nižjegorskem svetu, živahno. Od 165 koč v gorah so nekateri letos obnovili. PZS je letošnja akcijo obnove planinskih koč, ki jo je izvajala skupaj z Olimpijskim komitejem Slovenije in poslovnim sistemom Helios, ocenila za zelo uspešno. Koče Triglavski dom na Kredarici, Dom na Peci, Koča na Loki pod Raduho, Kranjska koča na Ledinah in Mozirska koča so dobile barve in premaze, s katerimi so jim vrnili lepšo podobo. Za izvedbena dela na kočah so poskrbela PD, ki so takšno obliko pomoči in sodelovanja z veseljem sprejela, saj se vedno srečujejo z finančnimi težavami, ko gre za obnovitvene posege. Po ocenah PZS je bilo v okviru akcije obnovljeno približno 4000 m² notranjih in zunanjih lesenih površin. Projektne sodelovanju z gospodarskimi subjekti bomo v prihodnje namenjali dodatno skrb. Helios je

že lani sodeloval z nami pri obnovi planinskih markacij in samo želimo si, da bi pridobili zaupanje še kakšne uspešne gospodarske družbe za podobno sodelovanje. Po ocenah PZS je bila letošnja planinska sezona zelo uspešna, saj je bilo v slovenskih gorah kake 3 milijone obiskovalcev, od tega približno 1,3 milijona v 165 planinskih kočah. V prihodnjem letu bodo nadaljevali tudi aktivnosti pri graditvi čistilnih naprav za planinske koč. Doslej je uspešno sodelovanje z ministrstvom za okolje, prostor in energijo dalo dobre rezultate. Osem malih čistilnih naprav v gorskem svetu že obratuje, v prihodnjem letu pa se jim bodo pridružile še tri, in sicer na Domu na Komni, pri Aljaževem domu v Vratih in na Koči na Grohotu pod Raduho.

Daniilo Sbrizaj

80 let Pavleta Šegule

Osemdeset let je lepa doba in zato je naloga opisati v tem času prehojeno pot toliko bolj zahtevna, še posebno, ker jo je prehodil Pavle Šegula. Ali morda tudi ne? Polovičarstva na tej poti ni bilo. To lahko brez pomislekov in kadarkoli potrdimo. In prav ta način dela – aktivno sodelovanje, kjer koli se je pojavil – ga je tudi leta 1960 pripeljal v GRS, natančneje, v Komisijo GRS. Njegova pripadnost goram in njegova prizadevnost pri delu sta bili za Bineta Vengusta dovolj velik razlog, da ga je pripeljal v Komisijo, in kmalu so tudi drugi spoznali, da ni samo »od oblasti postavljen«, ampak človek na mestu. Pri tem je treba posebej poudariti, da je sam nešteto krat poudaril, da ni čisto »pravi reševalec«, saj ni bil alpinist, ampak to smo hitro preslišali in se njegovi trditvi hudomušno nasmehnili. Pavle je širši javnosti znan kot strokovnjak za sneg in plazove. Odločilno vlogo pri tem je imel zbor IKAR leta 1962 na Vršiču, na katerem je bila ustanovljena Podkomisija za reševanje iz plazov IKAR. V tej

komisiji ni želel biti samo številka, zato je svojemu elektrotehniškemu znanju začel dodajati še spoznanja o snegu in snežnih plazovih. Drugo področje v GRS, na katerem je oral ledino, so bile zveze. S svojim profesionalnim delom je veliko pripomogel k temu, da imamo zdaj sistem zvez dobro urejen. Treba je omeniti tudi njegovo predsedovanje komisiji za odprave v tuja gorstva od ustanovitve leta 1963, ko je kazalo, da bo konec himalajskih odprav. Ne le, da je vse to delo vestno in marljivo opravljal, ampak je svoje znanje tudi prenašal naprej na druge. Predaval je na neštetih posvetovanjih in seminarjih in pripravil ustrezno gradivo – od prevodov tuje literature do samostojnih strokovnih izdaj (Nevarnosti v gorah, Sneg, led in plazovi in številnih drugih). Na mnogih področjih je oral ledino in pripravil res neprepeljivo veliko dragocenih publikacij. Njegovo življenjsko delo je šestjezični slovar Sneg, led in plazovi, ki je prvi te vrste na svetu.

Med njegovimi gorami zavzema prvo mesto Storžič. Ne samo, da je to gora, na katero je najraje zahajal, ampak je globlje zaznamoval njegovo življenjsko pot. Občudoval ga je že v mladosti, se vzpel na vrh po najrazličnejših smereh in v najrazličnejših razmerah. Žal je na njem izgubil tudi enega svojih prijateljev in se je tudi zato odločil iti med reševalce, da bi pomagal preprečevati take tragične dogodke. Reševalci imamo, tako kot vsi ljudje, svojo dobro in slabo plat, svoje odlike in napake. Poznal je napake svojih sodelavcev, vendar se s tem ni obremenjeval. Znal je te napake obiti in upoštevati le dobre stvari, ki jih je posameznik prinesel v GRS. Slišal je marsikatero pikro na račun svojega dela, vendar je to vzel dobronamerno, kot eno izmed napak kritika, ki je drugače za GRS veliko naredil. Metanje polen pod noge mu je tuje in pri vsakem sporu je želel doseči spravo. Konec šestdesetih in v začetku sedemdesetih let se je čedalje bolj kazala potreba, da se tudi v Škofji Loki ustanovi postaja GRS. Pot od inici-

ative do sprejema sklepa o ustanovitvi postaje na Komisiji GRS in končno do ustanovnega sestanka je v večini prehodil Pavle. Letošnje praznovanje petindvajsetletnice postaje v Škofji Loki je še najbolj njegova zasluga. Tako v GRS deluje že štiri desetletja. Katere funkcije je opravljal v tem obdobju, najbolje ve sam. Včasih v šali pove, da je bil tudi načelnik GRS, pa čeprav le nekaj ur.

V svoji knjigi spominov Križemkrazem po gorah nam je z izredno prijetno besedo ohranil spomine na prehojeno pot. Vendar njegova že omenjena pripravljenost za delo – zapisati to in ono, prevesti poročilo, napisati pismo v tujino in podobno in ustreči čisto vsakemu, ki ga prosi za pomoč – pomeni, da ima še danes polne roke dela. Kot pravi sam: Ali ni bolje, da še kaj napišem, kot pa da bi sedel v gostilni?

Pavle Podobnik

Maks Skribe – 80-letnik

9. oktobra letos je praznoval skromni, prizadevni in neutrudni član PD Pošte in Telekomu Ljubljana Maks Skribe 80-letnico uspešnega dela in zato je prav, da se ga spomnimo tudi bralci Planinskega vestnika. Rodil se je v vasi Šikole pri Pragerskem v družini trgovca s kmetijskimi pridelki. Starši so mu

zgodaj umrli. Pet let star je izgubil očeta, tri leta kasneje pa še mater. Zato so njega in brata dvojčka Franca leta 1932 oddali v Banovinski dečji dom za sirote brez staršev v Maribor. Pred 2. svetovno vojno je končal 4-letno meščansko šolo z malo maturo v Mariboru in nato še Elektrostrojno šolo mornarice v Kumbarju pri Boki Kotorski, ki jo je končal aprila 1941 kot elektrotehnik-kadet podnarednik. Toda težav še ni bilo konec. Pri vračanju domov so ga zajeli ustaši pri Slavonskem Brodu in ga predali Nemcem. Ti so ga poslali v taborišče za vojne ujetnike Stalag III. A v Luckenwalde pri Berlinu, kjer je bil od aprila 1941 do decembra 1942, ko so ga odpustili in poslali domov v Maribor. Kmalu potem so ga mobilizirali v nemško vojsko v mornarico, od tam se je vrnil 25. 8. 1945. Takoj po vrnitvi se je zaposlil kot elektrotehnik v telefonski sekciji Maribor Direkcije za ptt promet Ljubljana, kjer je delal na telefonskih zvezah. Leta 1947 je bil premeščen v telefonsko sekcijo Ljubljana. Delal je kot delovodja na terenu pri obnovi in zgraditvi telefonskega omrežja od jutra do mraka. Konec leta 1952 pa je bil zaradi uspešnega dela premeščen na direkcijo.

Tu pa se že začne aktivno delo v planinstvu. Leta 1949 se je včlanil v aktiv Poštar pri PD Ljubljana Matice, 28. 9. 1953 pa je bil med ustanovitelji PD PTT Ljubljana in izvoljen v prvi upravni odbor in za načelnika propagandne komisije. Maks Skribe je bil aktiven na področju propagande, kulture in izobraževanja, gospodarskem področju, na področju izletništva, pri pridobivanju novih članov in organiziranju društvenih prireditev. Od leta 1952, torej še pred ustanovitvijo našega društva, je sodeloval pri graditvi naše prve planinske postojanke »Poštarske kočje pod Solno glavo na Vršiču«, in sicer tako, da je zbiral in organiziral prostovoljne delavce ptt kolektivov iz Ljubljane, ki so vsak konec tedna udarniško delali pri obnovi in preureditvi porušene obmejne jugoslovanske stražnice na Vršiču, ki jo je

dobil v upravljanje planinski aktiv »Poštar Jesenice« od PD Jesenice. Ta skromna planinska postojanka je bila odprta 22. 7. 1952. Ta uspeh pa je poštarje spodbudil, da so obnavljanje, širitev in graditev nadaljevali z nezmanjšano močjo. Za to organizacijo prostovoljnega udarniškega dela je bilo treba vložiti veliko naporov tako pri zemeljskih in gradbenih delih ter za zbiranje in dostavo nujno potrebnega gradbenega materiala. Napeljati je bilo treba elektriko in telefon, povečati kočo, izkopati temelje in jamo za cisterno, urediti pot in okolico. 9. 8. 1953 je bil poplačan velik trud, ko je bila odprta Poštarska kočna na Vršiču. Prostovoljci so v tem času opravili približno 30.000 ur prostovoljnega udarniškega dela. Dela pri Poštarski koči pa so se nadaljevala in tako so se izboljševale razmere za njeno delovanje. Maks Skribe je kot gospodar društva organiziral in izvedel izkop večje gradbene jame za cisterno in omogočil delovanje hidroforja za potrebe kuhinje in stranišča. Uredila se je tudi dovozna pot od Tičarjevega doma do Poštarske kočne za dovoz hrane in materiala. Tudi naslednja leta je pomagal pri delih, povezanih z našo planinsko postojanko. Toda prva leta so bila najtežja.

Maks Skribe pa je predvsem delal na področju propagande, kulture in izobraževanja, saj je bil načelnik tega odseka še v letih

1979-1981, vseskoz pa je bil najdejavnejši član tega odseka in to je še danes. Izdelal je osnutek za društveni znak in prapor, osnutke žigov in spominskih ovitkov, plakate, vabila in drugo propagandno gradivo za tabore, zборе, srečanja in druge društvene prireditve ter prireditve PTT planincev Slovenije in Jugoslavije ter MDO PD Ljubljana. Vedno je poskrbel za ustrezno ureditev društvenega prostora. Organiziral je tudi številna predavanja z diapozitivi o naših gorah in naravnih lepotah. Uredil je evidenco priznanj in odlikovanj, ki so jih prejeli člani našega društva. Sodeloval je pri pripravi in izdaji zbornikov ob 20-, 25-, 30-, 40- in 50-letnici našega društva. Veliko truda je vložil v pridobivanje novih članov s propagandnimi akcijami. V mlajših letih je organiziral in vodil številne izlete in pohode ali sodeloval pri njihovi organizaciji. Teh je bilo najmanj 200. Zadnjih 15 let je član nadzornega odbora in stalno prisoten na vseh večjih prireditvah, ki jih je organiziralo naše društvo. Tako bogato, obsežno in nesebično delo na področju planinskega gospodarstva, propagande, kulture, izobraževanja ter izletništva ni moglo ostati nezapaženo. Ob priznanjih PZS in PZ Jugoslavije ga je PD Pošte in Telekom Ljubljana imenovalo za častnega člana. Prejel pa je tudi številna priznanja planinskih društev in organizacij. Prijatelju Maksu želimo od njegovi 80-letnici in 50-letnici uspešnega dela v PD Pošte in Telekomu Ljubljana še veliko uspehov pri njegovem delu ter predvsem dobrega zdravlja.

Tako obsežno delo, ki ga je opravil Maks, zasluži le zahvalo in občudovanje.

Lojze Cuznar

40 let izletov Luke Kočarja

Končno je že čas, da tudi našemu Luki napišemo, kar mu gre. Najbrž na začetku še sam ni pričako-

val, da se mu bo v desetletjih vodenja v našem izletništvu nabralo toliko nedelj, niti se ni zavedal, da bo tisoč slovenskim planincem podaril toliko svojega časa, pa ne samo ljubljanskim »matičarjem«. Preprosto, naš Luka je imel rad gore in ljudi in jim je zapisal svoje življenje. Njegovi izleti so bili gotovo najbolj pestri, poceni, z eno besedo – »ljudsko« planinski. Najbrž v naši deželi ni nikogar drugega, ki bi bil na voljo vsako soboto ali nedeljo, pa tudi čez teden, v petek in svetek, naj je šlo za planinsko društvo, društvo upokojencev ali koga tretjega. Nikomur ni odrekel vodenja, če je le imel čas. O slovenski zemlji najbrž ve več kot vsak izprašan vodnik, na cesti se znajde bolje kot šoferji avtobusov, ki so nas vodili, tudi na sosednjem Hrvaškem ali na avstrijskem Koroškem. Ne spomnim se, da bi kdaj videl Luko z zemljevidom, pa tudi ne s čelado ali vrvjo. Luka je »zunajserijski« in skromen, da je kaj – resnično ljudski planinec in, kot smo nekoč v Štajdoharjevih časih rekli v ljubljanski Matici: takih ne delajo več.

Luka Kočar se je rodil 16. novembra 1924 v Ljubljani. Vse življenje je bil v grafičarski stroki, ko se je še delalo s svincem. Gorski znak mu je sproti prečistil vse boleznj, kar mu jih je bilo namenjenih. Že kot mladenič je doživel življenjsko preizkušnjo, a jo je srečno prebil. Pri PD Ljubljana Matica je po svoji lastni navedbi začel voditi 20. januarja 1963. Za Stanetom Čožem se je z vso vztrajnostjo posvetil izletništvu skozi vse leto. Marsikdaj je imel na izletu od osemdeset do sto udeležencev. Njegovih končnih izletov v neznanu, ki so bili krona družabništva in izletništva, se je udeleževalo tudi po več avtobusov, do tristo dvajset ljudi. Luka Kočar je vrsta planinca, ki je celo Janko Mlakar ni ne opisal ne predvidel – homo alpinus populus. Čudno, da ga že takratna oblast ni bolj počastila, a saj Luka ni maral slavospevov, pa tudi ne planinskih priznanj – bolj mu je šlo za zadovoljne obraze in stisk rok ob koncu njegovih izletov.

Ko mi je pisno predstavil nekakšno bilanco svojih izletov, je to

storil zelo okvirno. Vem, da je sam in s sodelavci vodil dosti več. Vedno je bil motor izletništva tudi za druge vodnike. Če so se pozneje izleti diferencirali, je bilo to zaradi okusa ljudi. Nekateri izleti so bili vedno novi, drugi so sledili tradiciji (transverzale), tretje, na pol plezalne, pa so začeli voditi drznejši. Na njegovih izletih ni bilo tavanja, hodilo se je varno. Še za Košutnikov Turn, ki je pretresel Matico, ni bil odgovoren. Za Luko je bila značilna točnost, brez katere na izletu ni reča, tega pa se je vedno držal. Ne vem, ali ima PD Ljubljana Matica ohranjen izletniški arhiv. Menim, da bi na podlagi takega arhiva lahko izvedli poučno analizo povojnega izletništva. Če se je ohranil, bo to dragoceno gradivo celo za Fakulteto za šport, kakšno diplomsko nalogo ali vsaj za analizo v Planinskem vestniku. Škoda, da Luka ni česa objavil, da ni bil recenzent planinskih vodnikov. Koliko izvirnosti bi pridobili, koliko idej, možnosti itn. Isto velja za planinske karte. Dvomim, da je kdaj dobil vabilo za sodelovanje.

Če bi Luko čisto zasebno vprašali, na kateri konec naše ožje ali širše domovine je najraje šel, bi rekel: na Koroško. »Koroška je bila zame poseben izziv. Tako smo tja naredili 82 različnih izletov. Niti enega vrha ni, na katerega se ne bi povzpeli z društvom, niti ene vasi, ki je ne bi obiskali.« mi je povedal. Ob desetletnici izletov na Koroško

je bilo na vrhu Obirja 280 planincev! Dvajset in eno leto je že, kar je začel voditi dobro obiskana letovanja na morje, tudi v dveh izmenah po deset dni – zgodnje poletna in jesenska. Tako so bili na vrsti Iž, Kornati, Božava, Luka, Sali in Vis, zadnja leta pa Šolta. Ne bi verjel, da ga tudi na otokih tako dobro poznajo, če ne bi osebno videl, da ga je prišel župan Šolte pričakati v Split in ga pospremil na svoj otok. Matičarji so z Luko Kočarjem prehodili in prevozili vso Slovenijo, Koroško, zamejstvo od Trbiža do Trsta, opravili slovensko planinsko pot v celoti in petdeset lokalnih planinskih transverzal. Luko in njegove planince so poznali in bratsko sprejemali v Zagrebu, Samoboru, bližnjem hrvatskem Zagorju, v Liki, na Reki, v Gorskem Kotarju, na Velebitu in drugod. Z njim so prehodili evropske pešpote E6 in E7. Vedno so bili na raznih jubilejnih proslavah, pohodih in dnevih planincev. Prav posebne prijateljske stike pa je imela ljubljanska Matica z Zagrebom, Reko, Gorico in Celovcem, skratka, z mesti, s katerimi je Ljubljana medregijsko povezana. Za ljubitelje transverzal je zanimivo,

da je bilo z Luko prehojenih tudi 22 hrvaških transverzal, tržaška in druge.

Na vseh izletih se je pridno fotografiral. Že 25 let je bil vsak ponedeljek v zimskem času na društvu organiziran planinski večer, na katerem je predavatelj predvajal diapozitive, na katerem so se kazale Fotografije, predlagali novi izleti. Luka je peš izlete vodil 35 let, potem pa ni stopil v planinski pokoj, temveč že 5 let vodi avtobusne izlete z malo ali nič hoje za tiste, ki so vsa leta zvesto hodili z njim, pa so ostareli in ne zmorejo več v višje lege. Tako ima Luka še dvakrat na mesec avtobusna izleta, po večini na njemu tako drago Koroško. Če kdo, potem je on že dolgo pojem ljubljanske Matice in nasprotno – ljubljansko Matico ljudje od daleč poznajo po njem. Priznava, da je v društvu vedno imel podporo. Ali je Luka Kočar tudi častni član ljubljanske Matice? Kar ni, pa še bo, nikoli ni prepozno. Lukova 80-letnica bo v prihodnjem letu. Voščimo mu zdravja in da bi še dolgo vztrajal med nami.

Tone Strojnik

Spoštovane bralke in bralci!

Želimo vam vesele božične praznike, obilo zdravja, veselja in sreče v novem letu 2004. Naj bo vaš korak na planinskih poteh trden, svoboda gorskih prostranstev pa naj vam da moči tudi za dolinske dni. In veliko prijetnih trenutkov ob branju Planinskega vestnika

Odgovorni urednik

Vladimir Habjan

in člani uredništva

Marjan Bradeško, Marjeta Keršič - Svetel, Andrej Mašera, Mateja Pate,
Emil Pevec, Andrej Stritar, Tone Škarja, Adi Vidmajer

V naslednjih številkah:

**Južne gore (od Cola preko Nanosa do Golakov)
Gorske vidre (letošnji vodniški tečaj v Bavšici)**

NOVI MODELI PLANIKA TREKKING V LETU 2004

Za sezono 2004 vam v Planiki pripravljamo kar nekaj novih modelov pohodne obutve Planika Trekking. Med vsemi bi želeli izpostaviti dva modela, primerna za resne nealpinistične pohode v gore. Torej sta namenjena najširšemu krogu planincev v Sloveniji.

MODEL ARARAT kombinacija materiala nubuka in cepljenca v različnih barvnih variantah, konica pa zaščitena z gumo, ki je namenjena dodatni zaščiti čevlja v delu, ki je najbolj izpostavljen udarcem. Novost tega modela je vpenjanje vezalk, ki je pomaknjeno povsem naprej, kar omogoča dovolj močan oprijem noge v sprednjem delu in si ga lahko prilagodi vsak individualni uporabnik. Prav tako kot vsi novi modeli, je tudi ARARAT deležen nove vodotesne membrane AIR-TEX, ki je produkt najsodobnejše tehnologije. Kvalitetno čevlja pa potrjuje vibram podplat TAHORE.

MODEL KILIMANJARO je izdelan iz nubuka, ki je v celotnem obsegu spodnjega dela ojačan z gumo, zaradi katere je model primeren tudi za hojo poskalnatih terenih in brezpotjih. Povsem naprej pomaknjeno vpenjanje vezalk in nova vodotesna membrana AIR-TEX pa sta tako kot pri prejšnjem modelu, glavni novosti čevlja. Prav tako pa mu ne manjka najosnovnejše-kvaliteten podplat vibram BALTRA.

Obutev **Planika Trekking** je narejena na podlagi večletnih izkušenj in pridobljenemu znanju o kvaliteti in udobju. Zelo kvalitetni materiali ustrezajo strogim kriterijem mednarodnih standardov in so redno testirani v lastnih laboratorijih. Visoka kvaliteta, nepremočljivost, dihanje materialov, vzdržljivost in udobje so argumenti, ki skupaj s tradicijo PLANIKE tvorijo celovit izdelek, ki je namenjen v zadovoljstvo našim kupcem.

Planika
TREKKING

MILLET

MOUNTAIN BY EXPERIENCE

Peuterey 40

Zanesljivost in funkcionalnost

Innominata Jacket

100% zaščita

50 LET GORNIŠKIH IZKUŠENJ

Naše temeljne vrednote so osebna predanost, stremljenje v višave, svoboda in tehničnost. Naša oprema je oblikovana in narejena v sodelovanju z najbolj znanimi tehničnimi svetovalci. Rezultat več kot 50-letnih izkušenj je gorniška oprema za najbolj ekstremne pogoje. Millet-Mountains of experience.

Več informacij www.millet.fr

TEHNIČNA OBLAČILA NAHRBTNIKI ČEVLJI PLEZALNIKI VRVI